

**ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ
ΛΗΔΑΣ ΚΟΥΡΣΟΥΜΠΑ, ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ ΤΩΝ
ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΑΙΤΗΤΩΝ ΑΣΥΛΟΥ**

**ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ ΠΑΡΑΠΟΝΩΝ, ΜΕΛΕΤΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΩΝ ΦΑΚΕΛΩΝ,
ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΩΝ ΜΕ ΤΙΣ ΑΡΜΟΔΙΕΣ ΑΡΧΕΣ, ΜΕ ΜΚΟ ΚΑΙ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ ΜΕ
ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΑ ΠΑΙΔΙΑ**

Λευκωσία, Δεκέμβριος 2018

Γωνία Απελλή και Παύλου Νιρβάνα 5^{ος} Όροφος, 1496 Λευκωσία
Τηλ. +357 22873200, Φαξ +35722872365
Ιστοσελίδα: www.childcom.org.cy, Ηλ. Διεύθυνση: childcom@ccr.gov.cy

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ

ΔΥΚΕ	Διευθύντρια/της Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας
ΕΕΕ	Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα
Επιτροπή	Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού
Επίτροπος	Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού
ΚΥΦΑΔΠ	Κέντρο Υποδοχής και Φιλοξενίας Αιτητών Διεθνούς Προστασίας
ΛΚΥ	Λειτουργός Κοινωνικών Υπηρεσιών
ΜΚΟ	Μη Κυβερνητική Οργάνωση
Σύμβαση	Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού
ΥΑ	Υπηρεσία Ασύλου
ΥΕ	Υπουργείο Εσωτερικών
ΥΕΠΚΑ	Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων
ΥΚΕ	Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας
ΥΥ	Υπουργείο Υγείας
ΥΨΥ	Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	3
....	
B. ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ	3
Γ. ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ 2015-18.....	5
Δ. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ	7
E. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ	11
E.1. Γενικά σχόλια	11
E.2. Θεσμικό Πλαίσιο	12
E.2.1. Ευρωπαϊκό Δίκαιο και η Κυπριακή Νομοθεσία	12
E.2.2. Διαδικαστικές εγγυήσεις	13
.....	
E.2.3 Η κυπριακή διαδικασία/πρακτική	16
.....	
E.3. Διαπιστώσεις	24
.....	
E.4. Συστάσεις	34
.....	
H. ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΑ.....	36

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ – ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ 2015-18

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Η παρούσα Έκθεση συντάχθηκε στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων που μου παρέχονται από τους περί Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού Νόμους του 2007 και 2014 [N.74(I)/2007 και N.44(I)/2014] και ιδιαίτερα τα άρθρα 4(1)(ε), (θ), (2)(δ) και (ι), στη βάση διερεύνησης παραπόνων.
2. Σχετική με θέματα που αφορούν τους ασυνόδετους ανηλίκους είναι η **«Θέση της Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού Λήδας Κουρσουμπά αναφορικά με τον πρωταρχικό χειρισμό ασυνόδευτων παιδιών, Νοέμβριος 2014»¹, (στο εξής η «Θέση-2014»)**. Η Θέση-2014 καταπιάνεται με τις Κατευθυντήριες Γραμμές και διαδικαστικές εγγυήσεις που πρέπει να εφαρμόζονται, στα πρώτα στάδια της μεταχείρισης των ασυνόδευτων παιδιών ανεξαρτήτως νομικού καθεστώτος. Στην εν λόγω Θέση, ανέλυσα, ανάμεσα σε άλλα, τις διαδικαστικές εγγυήσεις που πρέπει να εφαρμόζονται για την εκτίμηση της ηλικίας των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών και παρουσίασα το πρώτο παράπονο που μου είχε υποβληθεί σε σχέση με τη χρήση ιατρικών εξετάσεων για την εκτίμηση της ηλικίας ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών (αναλυτικά για το παράπονο, βλέπε Θέση-2014 παράγραφο 30, περίπτωση Γ.Ε.Π.11.17.09.06.13). Παρουσίασα, τις παραβιάσεις των δικαιωμάτων των συγκεκριμένων παιδιών που εντόπισα, τις τότε θεσμικές προβληματικές πτυχές που αφορούσαν τις διαδικασίες εκτίμησης της ηλικίας των ασυνόδευτων ανηλίκων ανεξαρτήτως καθεστώτος και προέβηκα σε συγκεκριμένες εισηγήσεις, (βλέπε Θέση-2014, παραγράφοι 119-123). Έκτοτε, έχουν προωθηθεί, από τις αρμόδιες Αρχές σημαντικές θεσμικές αλλαγές σε διάφορες πτυχές της μεταχείρισης των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών, συμπεριλαμβανομένης και της διαδικασίας εκτίμησης της ηλικίας, η οποία αποτελεί το αντικείμενο της παρούσας Έκθεσης.
3. Η παρούσα Έκθεση επικεντρώνεται στην εκτίμηση της ηλικίας των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου, η οποία στηρίζεται σε διερεύνηση που πραγματοποιήθηκε την περίοδο 2015 μέχρι Σεπτέμβριο 2018. Η παρούσα Έκθεση είναι μία, από σειρά, τριών Εκθέσεων, οι οποίες στηρίζονται στη διερεύνηση της συγκεκριμένης περιόδου. Οι δύο άλλες Εκθέσεις της σειράς, πραγματεύονται, αντίστοιχα, την εκπροσώπηση και τη μετάβαση στην ενηλικίωση των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου.

B. ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

---

¹ Για τη Θέση βλέπε στο www.childcom.org.cy, στο σύνδεσμο *Επίσημες Θέσεις/Εκθέσεις/Πορίσματα της Επιτρόπου*.

4. Μια από τις ομάδες των παιδιών που μετακινούνται είναι τα **ασυνόδευτα (unaccompanied) παιδιά και τα χωρισμένα (separated) από την οικογένειά τους παιδιά**. **Ασυνόδευτα παιδιά** (αποκαλούνται και **ασυνόδευτοι ανήλικοι**) είναι τα παιδιά, που έχουν αποχωριστεί από τους δύο γονείς τους και τους άλλους συγγενείς και τα οποία δεν συνοδεύονται από τον κατά νόμο ή το έθιμο υπεύθυνο για την επιμέλειά τους ενήλικα. **Χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά** είναι τα παιδιά, που έχουν αποχωριστεί από τους δύο γονείς τους ή από τον υπεύθυνο κατά το νόμο ή το έθιμο για την επιμέλειά τους ενήλικα, αλλά όχι κατ' ανάγκην από άλλους συγγενείς τους. Κατά συνέπεια, μπορεί να πρόκειται για παιδιά που συνοδεύονται από άλλα ενήλικα μέλη της οικογένειάς τους.² (Στο εξής, στην παρούσα Έκθεση όπου γίνεται αναφορά σε ασυνόδευτα παιδιά θα ισχύει και για τα χωρισμένα από την οικογένειά τους παιδιά).
5. Δεδομένης της προσφυγικής και μεταναστευτικής κρίσης που ταλανίζει την γεωγραφική περιοχή γύρω από την Κύπρο, παρατηρείται, τα τελευταία χρόνια, συνεχής ροή ασυνόδευτων παιδιών, τα οποία χρησιμοποιούν την Κύπρο, κυρίως ως ενδιάμεσο σταθμό, προκειμένου να φτάσουν σε άλλες χώρες της Ευρώπης και να αναζητήσουν καθεστώς διεθνούς προστασίας. Η πλειοψηφία των παιδιών αυτών προέρχονται από Συρία, Σομαλία καθώς και άλλες Αφρικανικές χώρες όπως Κόγκο, Νιγηρία, Ακτή Ελεφαντοστού.
6. Με βάση στατιστικά δεδομένα της Υπηρεσίας Ασύλου³, αφίχθηκαν στην Κύπρο το 2016, 216, το 2017, 224 και το 2018 (Ιανουάριο-Οκτώβριο) 192, ασυνόδευτα παιδιά αιτητές ασύλου. Σε ότι αφορά δεδομένα που αφορούν την εκτίμηση της ηλικίας, από το σύνολο των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών του 2016, παραπέμφθηκαν για ιατρικές εξετάσεις εκτίμησης της ηλικίας 45 ασυνόδευτοι ανήλικοι αιτητές ασύλου, εκ των οποίων, η τελική εκτίμηση κατέληξε ότι οι 37 είναι ενήλικες.⁴ Το 2017, παραπέμφθηκαν για ιατρικές εξετάσεις εκτίμησης της ηλικίας 50 ασυνόδευτοι ανήλικοι αιτητές ασύλου, εκ των οποίων η τελική εκτίμηση κατέληξε ότι οι 30 είναι ενήλικες⁵. Το 2018 (Ιανουάριο μέχρι Σεπτέμβρη), διενεργήθηκαν 108 συνεντεύξεις σε ασυνόδευτους ανήλικους αιτητές ασύλου. Από αυτούς στάλθηκαν σε ιατρικές εξετάσεις οι 28, εκ των οποίων η τελική εκτίμηση κατέληξε οι 20 είναι ενήλικες.⁶

---

² General Comment No. 6 (2005). Treatment of unaccompanied and separated children outside their country of origin. CRC/GC/2005/6.

³ Στατιστικά δεδομένα που παρουσιάστηκαν, από Λειτουργό της Υπηρεσίας Ασύλου στα πλαίσια του προγράμματος ASOP4G Alliance for Children on the move Standard Operating Procedures for Guardians, στις 29/11/2018.

⁴ Επιστολή Γενικού Διευθυντή ΥΕΠΚΑ προς την Επιτροπή, με ημερ. 10/05/2016 και Αρ. Φακ.: 11.9.06.1.4. στην οποία επισύναψε Έκθεση των ΥΚΕ.

⁵ Ηλεκτρονική επιστολή Λειτουργού των ΥΚΕ προς Λειτουργό της Επιτροπής, ημερ. 03/12/2018.

⁶ Ηλεκτρονική επιστολή Λειτουργού ΥΑ προς Λειτουργό της Επιτροπής, ημερ. 8/10/2018.

7. Όπως προαναφέρθηκε, η παρούσα Έκθεση είναι μια, από **σειρά τριών Εκθέσεων**, όπου, πραγματεύονται αντίστοιχα, την πτυχή, της **εκτίμησης της ηλικίας, της εκπροσώπησης και της μετάβασης στην ενηλικίωση** των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου. Οι τρεις συγκεκριμένες πτυχές αποτέλεσαν το αντικείμενο μελέτης τριών ξεχωριστών μεν Εκθέσεων αλλά υπο τη μορφή σειράς, λόγω της **σύνδεσης, της συσχέτισης και αλληλεξάρτησης** που παρουσιάζουν μεταξύ τους. Η εκτίμηση της ηλικίας έχει βαρύνουσα και καθοριστική σημασία στην διασφάλιση των δικαιωμάτων των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών, καθότι, το αποτέλεσμα της εκτίμησης, καθορίζει τελεσίδικα και αμετάκλητα, τον μετέπειτα χειρισμό τους από τις αρμόδιες Αρχές, και την πρόσβασή τους ή μη, σε ειδικά δικαιώματα. Συγκεκριμένα, σε περίπτωση που η διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας καταλήξει ότι το άτομο είναι παιδί, αυτό διατηρεί όλα τα ειδικά δικαιώματα σε σχέση με τις υλικές συνθήκες υποδοχής, τις διαδικασίες εξέτασης του αιτήματός του για άσυλο, περιλαμβανομένης της εκπροσώπησης του, της προστασίας του και των ευεργετημάτων και των παροχών που προβλέπονται από το κράτος για τους ασυνόδευτους ανήλικους αιτητές ασύλου εν γένει, ενώ σε περίπτωση που εκτιμηθεί ως ενήλικο, τότε τερματίζονται αμέσως τα ειδικά δικαιώματα και η προστασία που ελάμβανε. Σε περίπτωση που μια τέτοια εκτίμηση είναι λανθασμένη, ο ανήλικος τότε εκτίθεται σε πολλαπλούς κινδύνους όπως τη φτώχεια, την κράτηση, την εκμετάλλευση και τη κακοποίηση αλλά και την παραβίαση των ειδικών του δικαιωμάτων στο πλαίσιο της εξέτασης του αιτήματός του για άσυλο. Επομένως, η αποτελεσματική εκπροσώπηση των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών από την πρώτη στιγμή που αυτοκαθορίζονται ως ανήλικοι και έρχονται αντιμέτωποι με τις Αρχές, είναι καθοριστικής σημασίας για την προστασία τους, από νομικής απόψεως, σε σχέση με παραλείψεις, παρατυπίες, παρανομίες που ενδεχομένως να προκύψουν όχι μόνο κατά τη διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας αλλά σε όλα τα στάδια της μεταχείρισής τους, από τις αρμόδιες Αρχές. Επιπρόσθετα, η ομαλή, σταδιακή μετάβαση, των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών στην ενηλικίωση και η στήριξη των αιτητών στην ανεξαρτητοποίηση, συνεισφέρει σημαντικά στην προσαρμογή τους στις απαιτήσεις της ενήλικης ζωής καθώς και στην ενσωμάτωσή τους στην κοινωνία.

Γ. ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ 2015-18

8. Κατά την περίοδο 2015 μέχρι το Σεπτέμβρη 2018, διερεύνησα τις διαδικασίες που εφαρμόζονται σε σχέση με την **εκτίμηση της ηλικίας, την εκπροσώπηση και την μετάβαση στην ενηλικίωση, των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου**. Συνοπτικά, οι ενέργειες στις οποίες προέβηκα στα πλαίσια της διερεύνησης αυτής ήταν πολυεπίπεδες και περιλαμβάνουν τα πιο κάτω:

Ι. **Διερεύνηση παραπόνων με γραπτές παρεμβάσεις** (εξατομικευμένες και ομαδικές) προς τις αρμόδιες Υπηρεσίες. Την περίοδο 2015-18, διερεύνησα μετά από υποβολή παραπόνου ή/και αυτεπάγγελτα **44 περιπτώσεις ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου**, οι οποίες αφορούσαν τη διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας, της νομικής εκπροσώπησης και των

διαδικασιών μετάβασης που εφαρμόστηκαν στο στάδιο της ενηλικίωσής τους, ή κατά τη μετάβαση στην ανεξαρτητοποίηση, μετά από εκτίμηση των Αρχών ότι πρόκειται για ενήλικα άτομα. Στις παρεμβάσεις υποβάλλονταν εξατομικευμένα για την κάθε περίπτωση ερωτήματα καθώς και γενικά ερωτήματα όσον αφορά την πολιτική, τις διαδικασίες και τις διοικητικές πρακτικές που εφαρμόζονται.

- II. **Συναντήσεις Λειτουργών του Γραφείου μου με εκπροσώπους της Υπηρεσίας Ασύλου (ΥΑ)**, με στόχο τη διερεύνηση της διαδικασίας εκτίμησης της ηλικίας που εφαρμόζει η ΥΑ για τους ασυνόδετους ανήλικους αιτητές.
- III. **Συνάντηση Λειτουργών του Γραφείου μου με εκπροσώπους των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας (ΥΚΕ)**, με στόχο τη διερεύνηση του τρόπου άσκησης της κηδεμονίας και εκπροσώπησης των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών.
- IV. **Συνάντηση Λειτουργών του Γραφείου μου με εκπροσώπους Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ)** που δραστηριοποιούνται με την ομάδα των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών, με στόχο τη διερεύνηση όλων των θεμάτων που τους αφορούν.
- V. **Πολυθεματική συνάντηση** με εκπροσώπους των Ιατρικών Υπηρεσιών, των Οδοντιατρικών Υπηρεσιών, της Υπηρεσίας Ασύλου, της UNHCR και της Επιτρόπου Διοικήσεως σε σχέση με τη διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας και τις διαδικασίες μετάβασης που εφαρμόστηκαν σε ομάδα 5 ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών οι οποίοι κρίθηκαν ενήλικες.
- VI. **Μελέτη φακέλων ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών της ΥΑ** (μετά από την υποβολή παραπόνου και αυτεπάγγελτα) για τη διερεύνηση της διαδικασίας εκτίμησης της ηλικίας που ακολουθήθηκε σε συγκεκριμένες περιπτώσεις ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών.
- VII. **Μελέτη φακέλων ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών των ΥΚΕ** για τη διερεύνηση των ενεργειών του κηδεμόνα κατά τη διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας τους και της μεταχείρισης που έτυχαν αφότου κρίθηκαν ως ενήλικα άτομα.
- VIII. **Επισκέψεις της Επιτρόπου και Λειτουργών του Γραφείου της, σε 3 Ιδρύματα Φιλοξενίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων Αιτητών** (Σπίτι της Ελπίδας στη Λευκωσία, Πλαίσιο Ασυνόδευτων Αγοριών στη Λάρνακα και Πλαίσιο Ασυνόδευτων Κοριτσιών στη Λάρνακα). Κατά τις επισκέψεις αυτές πραγματοποιήθηκαν συναντήσεις με τους αρμόδιους Λειτουργούς Κοινωνικών Υπηρεσιών (ΛΚΥ) και το ιδρυματικό προσωπικό, με στόχο την ενημέρωση σχετικά με τη φροντίδα και προστασία που παρέχεται στους ανήλικους στα συγκεκριμένα ιδρύματα.
- IX. Κατά τις πιο πάνω επισκέψεις, είχα **ομαδικές συναντήσεις με τους ασυνόδετους ανήλικους αιτητές** που φιλοξενούνται στα συγκεκριμένα ιδρύματα και έλαβα τις απόψεις τους για όλα τα πιο πάνω θέματα. Περαιτέρω Λειτουργός του Γραφείου μου είχε **εξατομικευμένη συνέντευξη με αιτητή ο οποίος κρίθηκε μετά από διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας, ως ενήλικας.**

Για περισσότερες πληροφορίες βλέπε στο **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ- ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ 2015-18** της παρούσας Έκθεσης.

Δ. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

9. Η **Αρχή της Διασφάλισης του Συμφέροντος του Παιδιού** (Άρθρο 3), είναι μια από τις τέσσερις βασικές Αρχές της **Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (στο εξής «η Σύμβαση»)** η οποία είναι θεμελιώδους σημασίας, και πρώτιστης προτεραιότητας που σύμφωνα και με την Επιτροπή Δικαιωμάτων του Παιδιού των Ηνωμένων Εθνών (στο εξής «η Επιτροπή»), πρέπει να λειτουργεί καθοδηγητικά στο πλαίσιο εφαρμογής των άλλων δικαιωμάτων. Η εν λόγω Αρχή καθορίζει ότι, σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν στα παιδιά, είτε αυτές λαμβάνονται από δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς κοινωνικής ευημερίας, είτε από τα δικαστήρια, τις διοικητικές Αρχές ή από τα νομοθετικά όργανα, πρέπει να **λαμβάνεται, πρωτίστως, υπόψη το συμφέρον του παιδιού**. Επιπλέον, το κράτος οφείλει να **εξασφαλίζει στο παιδί την αναγκαία για την ευημερία του προστασία και φροντίδα**, λαμβάνοντας υπόψη τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των γονέων του, ή των προσώπων που είναι νομικά υπεύθυνοι γι' αυτό και να παίρνουν για τον σκοπό αυτό όλα τα κατάλληλα νομοθετικά και διοικητικά μέτρα.
10. Δεδομένου ότι, σε κάθε απόφαση πρέπει να λαμβάνεται υπόψη «πρωτίστως το συμφέρον του παιδιού» εξυπακούεται ότι, το συμφέρον του παιδιού έχει προτεραιότητα έναντι άλλων πτυχών/παραγόντων που πιθανόν να εμπλέκονται/επηρεάζονται από μια απόφαση/ενέργεια στο πλαίσιο της εφαρμογής μεταναστευτικής πολιτικής. Η έμφαση που δίνει η Σύμβαση στο συμφέρον του παιδιού στηρίζεται στην ιδιαίτερα ευάλωτη κατάστασή του, η οποία οφείλεται στην εξάρτησή του από τους ενήλικες, το βαθμό ωριμότητας και το επίπεδο ανάπτυξης των δεξιοτήτων του και στο ότι, πολύ συχνά, δεν δίνεται «φωνή» στην άποψή του. Με την αποτελεσματική εφαρμογή της Αρχής του Συμφέροντος ενός παιδιού, ουσιαστικά, στόχος είναι το παιδί να απολαμβάνει όλα τα δικαιώματα που του αναγνωρίζει η Σύμβαση και να έχει υγιή και σφαιρική ανάπτυξη.
11. Σχετικά με την εφαρμογή της Αρχής της Διασφάλισης του Συμφέροντος του Παιδιού, η Επιτροπή⁷ επισημαίνει ότι, επιβάλλεται με τη συμμετοχή όλων των φορέων, η ανάπτυξη **προσέγγισης βασισμένης στα δικαιώματα** ώστε να εξασφαλιστεί η ολιστική σωματική, ψυχολογική, ηθική και πνευματική ακεραιότητα των παιδιών και η προώθηση της ανθρωπίνης αξιοπρέπειάς τους. Ως εκ τούτου, κατά τη διαδικασία λήψης απόφασης που είναι δυνατό να επηρεάσει ένα παιδί ή ομάδα παιδιών, θα πρέπει να γίνεται **αξιολόγηση των πιθανών επιπτώσεων (θετικών ή αρνητικών)**

⁷General Comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration, CRC/C/GC/14, (art. 3, para. 1).

της απόφασης, στο εν λόγω παιδί/παιδιά και για τον καθορισμό του συμφέροντος του παιδιού πρέπει να διασφαλίζονται όλες οι απαραίτητες **διαδικαστικές εγγυήσεις** όπως ο **ξεκάθαρος καθορισμός κριτηρίων**, ο **ενιαίος χειρισμός καθώς και ο διυπηρεσιακός συντονισμός και συνεργασία μεταξύ συναρμόδιων Υπηρεσιών**. Οι διαδικαστικές εγγυήσεις, αποτελούν τα εχέγγυα για την εγκυρότητα και αξιοπιστία της διαδικασίας αξιολόγησης και προσδιορισμού του συμφέροντος του παιδιού και ότι στη βάση αυτής, λήφθηκε η καλύτερη δυνατή απόφαση για το παιδί. Σημαντική, επιπρόσθετα, υποχρέωση κάθε ιδιωτικού ή δημόσιου οργανισμού, είναι να είναι σε θέση να **δικαιολογήσει και να τεκμηριώσει επαρκώς** το πώς σε μια απόφαση που αφορά/επηρεάζει παιδί, λήφθηκε πρωτίστως, υπόψη το συμφέρον του παιδιού. Η Επιτροπή τονίζει ότι το συμφέρον του παιδιού πρέπει να καθοδηγεί και τις αποφάσεις που λαμβάνονται από τις διοικητικές Αρχές, μεταξύ άλλων, στους **τομείς του ασύλου και της μετανάστευσης**.

12. Όσον αφορά στη μεταχείριση των ασυνόδευτων παιδιών, η Επιτροπή⁸ επισημαίνει ότι, σε κάθε ένα από τα στάδια του κύκλου της μετακίνησής τους και σε κάθε απόφαση που επηρεάζει το παιδί, πρέπει να γίνεται, προσδιορισμός του συμφέροντός του. Η διαδικασία αξιολόγησης θα πρέπει να πραγματοποιείται σε φιλικό περιβάλλον, από ειδικευμένους επαγγελματίες εκπαιδευμένους σε τεχνικές συνέντευξης, ευαίσθητοποιημένες σε θέματα ηλικίας και φύλου. Βασικές διαδικαστικές εγγυήσεις για τη διασφάλιση του συμφέροντος των ασυνόδευτων παιδιών είναι ο διορισμός του κηδεμόνα και, επίσης, ο διορισμός νομικού εκπροσώπου.
13. Το συμφέρον του παιδιού σπάνια καθορίζεται από ένα ενιαίο, επιτακτικό παράγοντα, αλλά απαιτεί, κυρίως λόγω του αδιαίρετου χαρακτήρα της Σύμβασης και της αλληλεξάρτησης των προνοιών της, την εφαρμογή μιας **θεσμοθετημένης Διαδικασίας Προσδιορισμού του Συμφέροντος (Best Interest Determination, BID)** η οποία να λαμβάνει υπόψη όλο το φάσμα των δικαιωμάτων του παιδιού.⁹ Επομένως, όσον αφορά τον προσδιορισμό του συμφέροντος των ασυνόδευτων παιδιών πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, η **Αρχή της Μη Διάκρισης** (Άρθρο 2), το δικαίωμα στην **οικογενειακή επανένωση** (Άρθρο 10), το δικαίωμα στην **εναλλακτική μορφή φροντίδας** (Άρθρο 20), το δικαίωμα ότι κανένα παιδί δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο **αυθαίρετης ή παράνομης επέμβασης στην ιδιωτική του ζωή και στην οικογένειά του** (Άρθρο 16), το δικαίωμα των παιδιών που επιζητούν να αποκτήσουν το νομικό καθεστώς του **πρόσφυγα**, να τυγχάνουν της κατάλληλης προστασίας και ανθρωπιστικής βοήθειας, (Άρθρο 22), η **Αρχή της Συμμετοχής**, η οποία καθορίζει το δικαίωμα, στο παιδί που είναι ικανό να σχηματίσει τις δικές του απόψεις, της ελεύθερης έκφρασης των απόψεών του, σχετικά με

---

⁸ General Comment No. 6 (2005). Treatment of unaccompanied and separated children outside their country of origin. CRC/GC/2005/6, (par.19-21).

⁹ UNHCR Guidelines on Formal Determination of the Best Interests of the Child, Provisional release, May 2006, (page 31).

οποιοδήποτε θέμα που το αφορά, δίνοντας στις απόψεις του το απαιτούμενο βάρος, σύμφωνα με την ηλικία του και το βαθμό ωριμότητάς του, (Άρθρο 12), η **Αρχή του Δικαιώματος στη Ζωή, στην Επιβίωση και στην Ανάπτυξη** (Άρθρο 6), το δικαίωμα των παιδιών για προστασία λόγω ένοπλων συγκρούσεων, (Άρθρο 38), το δικαίωμα του παιδιού να απολαμβάνει το καλύτερο δυνατόν επίπεδο υγείας και να επωφελείται από τις υπηρεσίες ιατρικής θεραπείας και αποκατάστασης αναπήρων (Άρθρο 24), και το δικαίωμα κάθε παιδιού για ένα κατάλληλο επίπεδο ζωής που να επιτρέπει τη σωματική, πνευματική, ψυχική, ηθική και κοινωνική ανάπτυξη του, (Άρθρο 27). (Αναλυτικά για τις γενικές Αρχές και τα ειδικά δικαιώματα των ασυνόδευτων παιδιών, της Σύμβασης και της Νομολογίας της, βλέπε στη Θέση-2014¹⁰, παραγράφοι 40-53).

14. Ο ΟΗΕ, καθόρισε **Κατευθυντήριες Γραμμές και Διαδικασίες** οι οποίες πρέπει να εφαρμόζονται για το χειρισμό των ασυνόδευτων παιδιών. Δύο από τις σημαντικότερες διαδικαστικές εγγυήσεις, οι οποίες έχουν καθοριστικό ρόλο στην διασφάλιση του συμφέροντος των ασυνόδευτων παιδιών, και επομένως πρέπει να γίνει εκ νέου αναφορά στην παρούσα Έκθεση είναι, **ο διορισμός κηδεμόνα και νομικού εκπροσώπου**. Όσον αφορά την **κηδεμονία**, το κράτος οφείλει να δημιουργήσει το νομικό πλαίσιο ώστε, αμέσως μόλις εντοπίζεται/αναγνωρίζεται ασυνόδευτο παιδί, να διορίζεται, από ανεξάρτητο και διαπιστευμένο οργανισμό, κηδεμόνας ή σύμβουλος, ο οποίος να προστατεύει το συμφέρον του. Ο κηδεμόνας πρέπει να έχει την απαραίτητη εμπειρογνωμοσύνη όσον αφορά θέματα παιδικής πρόνοιας, ώστε να είναι σε θέση να διασφαλίσει το συμφέρον του παιδιού και ότι οι νομικές, κοινωνικές, εκπαιδευτικές, ιατρικές και ψυχολογικές του ανάγκες θα καλύπτονται στο πλαίσιο οποιασδήποτε διαδικασίας μέχρι και την εφαρμογή βιώσιμης λύσης. Για το σκοπό αυτό, ο κηδεμόνας ή σύμβουλος θα ενεργεί ως σύνδεσμος μεταξύ του παιδιού και των άλλων Υπηρεσιών/Οργανισμών, μέχρι το παιδί φτάσει σε ηλικία ενηλικίωσης ή μέχρι να εγκαταλείψει το έδαφος της χώρας. Ο κηδεμόνας πρέπει να ενημερώνεται, να προβαίνει σε συστάσεις για όλες τις αποφάσεις/ενέργειες που αφορούν το παιδί και να έχει το δικαίωμα να παρίσταται σε όλες τις διαδικασίες προγραμματισμού και λήψης αποφάσεων συμπεριλαμβανομένων των μεταναστευτικών διαδικασιών, των διευθετήσεων φροντίδας και των προσπαθειών για εξεύρεση βιώσιμης λύσης. Δεν πρέπει να επιλέγονται ως κηδεμόνες οι οργανώσεις ή οι επαγγελματίες των οποίων τα συμφέροντα μπορεί να συγκρούονται με αυτά του παιδιού. Η κηδεμονία μπορεί να ανατεθεί σε ενήλικο άτομο μέλος της οικογένειας του παιδιού, εκτός αν υπάρχει ένδειξη ότι δεν θα ήταν προς το συμφέρον του.¹¹ Σε περιπτώσεις όπου τα παιδιά εμπλέκονται στις διαδικασίες ασύλου ή σε άλλες διοικητικές ή δικαστικές διαδικασίες,

¹⁰ Για τη Θέση βλέπε στο www.childcom.org.cy, στο σύνδεσμο *Επίσημες Θέσεις και Εκθέσεις της Επιτροπής*.

¹¹ General Comment No. 6 (2005). Treatment of unaccompanied and separated children outside their country of origin. CRC/GC/2005/6, (par. 33, 34, 35); UNHCR Geneva (1997), Guidelines on Policies and Procedures in dealing with Unaccompanied Children Seeking asylum, (art.5.7.).

θα πρέπει, εκτός από το διορισμό ενός κηδεμόνα, να διορίζεται και **νομικός εκπρόσωπος**. Τα παιδιά θα πρέπει να ενημερώνονται για όλες τις διευθετήσεις που διενεργούνται όσον αφορά την επιμέλεια και τη νομική εκπροσώπησή τους και να λαμβάνονται υπόψη οι απόψεις τους.¹² (Αναλυτικά για τις υπόλοιπες Κατευθυντήριες Γραμμές και Διαδικασίες, βλέπε στη Θέση-2014, παραγράφοι 60-82).

15. Η Αρχή της Διασφάλισης του Συμφέροντος του Παιδιού, όπως και το δικαίωμα κάθε παιδιού στην προστασία της ιδιωτικής και οικογενειακής του ζωής, αποτελούν θεμελιώδη δικαιώματα, τα οποία προστατεύονται, επίσης, από τον **Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης** και τη Νομολογία του ΔΕΕ, από την **Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ)** και τη Νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΑΔ). Επιπρόσθετα, ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε. κατοχυρώνει, μεταξύ άλλων, το δικαίωμα κάθε παιδιού στην προστασία και φροντίδα που απαιτείται για την καλή διαβίωσή του, το δικαίωμά του να λαμβάνεται υπόψη η γνώμη του σε ζητήματα που το αφορούν, σε συνάρτηση με την ηλικία και την ωριμότητά του, το δικαίωμα του παιδιού να διατηρεί τακτικά προσωπικές σχέσεις και απ' ευθείας επαφές με τους δύο γονείς του, εκτός εάν τούτο είναι αντίθετο προς το συμφέρον του.
16. Σε ότι αφορά στα θέματα ασύλου οι Οδηγίες¹³ που έχουν θεσπιστεί στο πλαίσιο της κοινής πολιτικής ασύλου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, περιλαμβάνουν ιδιαίτερες προστατευτικές διατάξεις αναφορικά με τα ασυνόδευτα παιδιά που αιτούνται άσυλο τα οποία θα πρέπει να θεωρούνται ως ιδιαίτερα ευάλωτη ομάδα. Στις διατάξεις αυτές, τονίζεται η υποχρέωση των κρατών να διασφαλίζουν το συμφέρον των ασυνόδευτων παιδιών, και κατά την εκτίμηση του συμφέροντος αυτού, να λαμβάνουν δεόντως υπόψη, ανάμεσα σε άλλα, τη δυνατότητα επανένωσης της οικογένειας και να αναζητούν τα μέλη της οικογένειας του ασυνόδευτου ανηλίκου, το συντομότερο δυνατόν, αφότου υποβληθεί αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας καθώς επίσης και την υποχρέωση να διορίζουν εκπρόσωπο του ασυνόδευτου παιδιού.
17. Η Κυπριακή Νομοθεσία, ενσωμάτωσε τις πλείστες πρόνοιες των πιο πάνω Οδηγιών που αφορούν τις εγγυήσεις και τα δικαιώματα των ασυνόδευτων παιδιών, αιτητών ασύλου. Συγκεκριμένα, ο **περί Προσφύγων Νόμος [Ν. 6(Ι)/2000, όπως τροποποιήθηκε]** (στο εξής ο περί Προσφύγων Νόμος), προβλέπει την εφαρμογή της Αρχής του Συμφέροντος του παιδιού κατά την εφαρμογή του Νόμου γενικά και

---

¹² General Comment No. 6 (2005). Treatment of unaccompanied and separated children outside their country of origin. CRC/GC/2005/6, (par. 36, 37).

¹³ **Οδηγία 2013/33/ΕΕ** σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιεύθυνση); **Οδηγία 2013/32/ΕΕ** σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (αναδιεύθυνση); **Οδηγία 2011/95/ΕΕ** σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας; **Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 604/2013** για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα (αναδιεύθυνση).

από όλες τις Αρχές, τον **καθορισμό κηδεμόνα** και τον **καθορισμό εκπροσώπου** κατά τη διαδικασία εξέτασης της αίτησης ασύλου τους. **Η ιδιότητα του κηδεμόνα και του εκπροσώπου συμπίπτει στο ΔΥΚΕ.**

Οι πρόνοιες των Ευρωπαϊκών Οδηγιών και οι διατάξεις του περί Προσφύγων Νόμου σε σχέση την εκτίμηση της ηλικίας, παρουσιάζονται αναλυτικά στα κεφάλαια που ακολουθούν.

E. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

E.1. Γενικά σχόλια

18. Η εκτίμηση της ηλικίας αφορά το εγχείρημα, με το οποίο οι αρμόδιες Αρχές προσπαθούν να διαπιστώσουν αν ένα πρόσωπο είναι παιδί ή ενήλικο¹⁴. Η διαδικασία ενεργοποιείται όταν αμφισβητείται η χρονολογική ηλικία και αφορά τις περιπτώσεις όπου τα άτομα δεν έχουν οποιαδήποτε αποδεικτικά έγγραφα της ηλικίας τους ή όταν αμφισβητείται η γνησιότητα των εγγράφων τους, όταν αυτά υπάρχουν. Η εκτίμηση της ηλικίας, συνιστά μια τεράστια πρόκληση για τα ευρωπαϊκά κράτη λόγω του μεγάλου αριθμού παιδιών υπηκόων τρίτων χωρών τα οποία δεν είναι εγγεγραμμένα κατά τη γέννηση στις χώρες καταγωγής τους, τα οποία καταλήγουν στην Ευρώπη. Παρόλα αυτά, επί του παρόντος δεν υπάρχει κοινή προσέγγιση, μεταξύ και εντός των κρατών, όσον αφορά τις διαδικασίες εκτίμησης της ηλικίας που εφαρμόζονται και η πρακτική που ακολουθείται σε κάθε κράτος διαφέρει¹⁵.

19. Όπως προαναφέρθηκε, το αποτέλεσμα της εκτίμησης της ηλικίας καθορίζει το χειρισμό που το άτομο θα τύχει από τις αρμόδιες Αρχές, ως προς την προστασία, τα ευεργετήματα και τις παροχές. Σημειώνεται ότι, από τη μια πλευρά η ανεπαρκής εκτίμηση της ηλικίας μπορεί να οδηγήσει στην κατάχρηση, από ενήλικες, των ευεργετημάτων που παρέχονται αποκλειστικά σε ανήλικα άτομα. Από την άλλη όμως, παρόλο ότι αναγνωρίζεται ο κίνδυνος που ελλοχεύει με την τοποθέτηση ενήλικων (άτομα των οποίων η ηλικία είναι υπο αμφισβήτηση και οι οποίοι ενδέχεται να είναι ενήλικες) με παιδιά σε κέντρα παιδικής μέριμνας, εντούτοις οι κίνδυνοι για ένα παιδί που λανθασμένα τοποθετείται σε κέντρο υποδοχής ή κράτησης με ενήλικες θεωρούνται υψηλότεροι¹⁶.

---

¹⁴ European Asylum Support Office, «EASO σχετικά με τις πρακτικές εκτίμησης της ανηλικότητας στην Ευρώπη», Ευρωπαϊκή Ένωση, 2014.

¹⁵ Council of Europe, Wenke, D. (2017). *Age assessment: Council of Europe member states' policies, procedures and practices respectful of children's rights in the context of migration*.

¹⁶ Council of Europe, Wenke, D. (2017). *Age assessment: Council of Europe member states' policies, procedures and practices respectful of children's rights in the context of migration*; Separated Children in Europe Programme (SCEP), (2012). *Position Paper on Age Assessment in the Context of Separated Children in Europe*.

20. Οι μέθοδοι υπολογισμού ηλικίας διακρίνονται σε «ιατρικές» και «μη ιατρικές»¹⁷. Οι μη ιατρικές είναι η συνέντευξη, η εξέταση γραπτών αποδεικτικών στοιχείων, εκτιμήσεις βάσει της σωματικής διάπλασης και των μη λεκτικών αντιδράσεων, ενώ στις ιατρικές μεθόδους εμπίπτουν η οδοντική εξέταση, η αξιολόγηση της φυσικής ανάπτυξης από παιδίατρο, οι ψυχολογικές συνεντεύξεις/τεστ, η εξέταση της σεξουαλικής ωρίμανσης και η ακτινογραφία (χειρός/καρπού, κλείδας, ισχίου, δοντιών).
21. Οι μέθοδοι εκτίμησης της ηλικίας δεν είναι ακριβείς επιστημονικά και έχουν έντονα επικριθεί για την έλλειψη επιστημονικής, εμπειρικής βάσης, αξιοπιστίας και για τον υψηλό κίνδυνο εξαγωγής αυθαίρετων αποτελεσμάτων. Επιπρόσθετα κάποιες μέθοδοι έχουν χαρακτηριστεί ως έντονα επεμβατικές διότι μπορεί να παραβιάζουν την αξιοπρέπεια του ατόμου ή/και ενέχουν κινδύνους για την υγεία του ατόμου και, ως εκ τούτου, εγείρουν ανησυχίες από πλευράς ιατρικής δεοντολογίας¹⁸. Ειδικότερα, οι ακτινογραφικές εξετάσεις που χρησιμοποιούνται για την εκτίμηση της ηλικίας, σχεδιάστηκαν για ιατρική χρήση με στόχο τη διάγνωση και την παρακολούθηση των διαταραχών της ανάπτυξης και δεν παρέχουν κανένα όφελος για την υγεία. Η εφαρμογή τους για σκοπούς ελέγχου της μετανάστευσης χωρίς θεραπευτικό όφελος εγείρει σημαντικά ηθικά/δεοντολογικά ζητήματα¹⁹. Περαιτέρω, οι ακτινολογικές εξετάσεις (οστών ή δοντιών) είναι λιγότερο αξιόπιστες όταν εφαρμόζονται για να εκτιμήσουν την ηλικία παιδιών, μεγαλύτερων ηλικιακών ομάδων (15-18 ετών) καθώς και όσον αφορά παιδιά διαφορετικής εθνοτικής και φυλετικής προέλευσης. Σε σύγκριση με τα σχετικά πρότυπα αναφοράς –τα οποία έχουν καθιερωθεί τον προηγούμενο αιώνα-, οι ακτίνες αυτές συσχετίζονται με τη χρονολογική ηλικία με περιθώριο σφάλματος τουλάχιστον +2/-2 ετών²⁰.

E.2. Θεσμικό Πλαίσιο

E.2.1. Ευρωπαϊκό Δίκαιο και η Κυπριακή Νομοθεσία

22. Στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Δικαίου και, ειδικότερα, η Οδηγία 2013/32/ΕΚ²¹ [άρθρο 25(5)], σε ότι αφορά τον προσδιορισμό της ηλικίας των ασυνόδευτων παιδιών αιτητών ασύλου, καθορίζει ότι:

---

¹⁷ European Asylum Support Office, «EASO σχετικά με τις πρακτικές εκτίμησης της ανηλικότητας στην Ευρώπη», Ευρωπαϊκή Ένωση, 2014.

¹⁸ Council of Europe, Wenke, D. (2017). *Age assessment: Council of Europe member states' policies, procedures and practices respectful of children's rights in the context of migration*.

¹⁹ Separated Children in Europe Programme (SCEP), (2012). *Position Paper on Age Assessment in the Context of Separated Children in Europe*.

²⁰ European Asylum Support Office, «EASO σχετικά με τις πρακτικές εκτίμησης της ανηλικότητας στην Ευρώπη», Ευρωπαϊκή Ένωση, 2014.

²¹ Η Οδηγία 2013/32/ΕΕ αποτελεί αναδιατύπωση της Οδηγίας 2005/85/ΕΚ που ίσχυε προηγουμένως.

- Τα κράτη μέλη μπορούν να χρησιμοποιούν ιατρικές εξετάσεις για τον προσδιορισμό της ηλικίας των ασυνόδευτων παιδιών στο πλαίσιο της εξέτασης αιτήσεως διεθνούς προστασίας **μόνο όταν, μετά τις γενικές δηλώσεις ή άλλες συναφείς ενδείξεις, υπάρχει αμφιβολία σχετικά με την ηλικία του αιτητή. Εάν δε, μετά τα πιο πάνω εξακολουθούν να υπάρχουν αμφιβολίες σχετικά με την ηλικία του, θα πρέπει, ο αιτητής να θεωρείται παιδί.**
- Οποιαδήποτε ιατρική εξέταση πραγματοποιείται με πλήρη σεβασμό της αξιοπρέπειας του αιτούντος, διενεργείται με την επιλογή των λιγότερο παρεμβατικών εξετάσεων και από κατάλληλα εκπαιδευμένους επαγγελματίες του τομέα της υγείας, ώστε να επιτυγχάνεται όσο το δυνατόν πιο αξιόπιστο αποτέλεσμα.
- Σε περίπτωση άρνησης του ασυνόδευτου ανήλικου να υποβληθεί σε ιατρική εξέταση δεν πρέπει να εμποδίζεται η αποφαινόμενη αρχή από του να λαμβάνει απόφαση επί της αιτήσεως διεθνούς προστασίας.
- Όταν χρησιμοποιούνται ιατρικές εξετάσεις, τα κράτη μέλη πρέπει να μεριμνούν ώστε:
  - α) τα ασυνόδευτα παιδιά να ενημερώνονται, πριν από την εξέταση της αίτησης διεθνούς προστασίας, και σε γλώσσα την οποία κατανοούν ή τεκμαίρεται ευλόγως ότι κατανοούν, σχετικά με τη δυνατότητα προσδιορισμού της ηλικίας με ιατρική εξέταση και ιδιαίτερα αναφορικά με τη μέθοδο εξέτασης και τον ενδεχόμενο αντίκτυπο των αποτελεσμάτων της ιατρικής εξέτασης στην εξέταση της αίτησης διεθνούς προστασίας, καθώς και ως προς τον αντίκτυπο της άρνησης του ασυνόδευτου παιδιού να υποβληθεί στην ιατρική εξέταση·
  - β) τα ασυνόδευτα παιδιά και/ή οι εκπρόσωποί τους να συναινούν στη διενέργεια ιατρικής εξέτασης για τον προσδιορισμό της ηλικίας των συγκεκριμένων παιδιών· και
  - γ) η απόφαση απόρριψης αίτησης διεθνούς προστασίας ασυνόδευτου παιδιού που αρνήθηκε να υποβληθεί σε ιατρική εξέταση να μη βασίζεται μόνο στην άρνηση αυτή.

23. Στον **περί Προσφύγων Νόμο [Ν. 6(Ι)/2000, όπως τροποποιήθηκε]** προβλέπεται η δυνατότητα στην ΥΑ χρήσης ιατρικών εξετάσεων για προσδιορισμό της ηλικίας του ασυνόδευτου παιδιού, υπό καθορισμένες όμως εγγυήσεις, [άρθρα 10 (1Ζ), (1Η), (1Θ)], οι οποίες αποτελούν πιστή αντιγραφή των πιο πάνω διατάξεων του άρθρου 25(5) της Οδηγίας 2013/32/ΕΕ.

E.2.2. Διαδικαστικές εγγυήσεις

24. Η **Νομολογία²² της Σύμβασης** που καταρτίστηκε από την Επιτροπή, **οι Κατευθυντήριες Γραμμές²³ της Υπάτης Αρμοστείας για τους Πρόσφυγες** καθώς

²² General Comment No. 6 (2005). Treatment of unaccompanied and separated children outside their country of origin. CRC/GC/2005/6, [par.31(i)].

και πληθώρα σημαντικών **διεθνών εκδόσεων/ερευνών/εγγράφων**²⁴, έχουν θέσει και αναλύσει, τις **ελάχιστες διαδικαστικές εγγυήσεις**, οι οποίες πρέπει να διασφαλίζονται κατά την εκτίμηση της ηλικίας των ασυνόδευτων παιδιών που αιτούνται άσυλο. Στη βάση όλων των σχετικών κειμένων, τα ελάχιστα διαδικαστικά μέτρα και εγγυήσεις που προβλέπονται με τον υπολογισμό της ηλικίας, είναι τα εξής:

- 1. Η Αρχή του Συμφέροντος του παιδιού**, η οποία στην προκειμένη περίπτωση έχει διττή εφαρμογή. Περιλαμβάνει, πρώτον, το στάδιο λήψης απόφασης όπου πρέπει να εκτιμάται κατά πόσον η παραπομπή του παιδιού στη διαδικασία είναι προς το συμφέρον του και, δεύτερον, το στάδιο της υλοποίησης της διαδικασίας εκτίμησης της ηλικίας η οποία πρέπει να διεξάγεται κατά τρόπο που να συμβαδίζει με το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού. Η εκτίμηση του συμφέροντός πριν τη λήψη απόφασης για την εκτίμηση της ηλικίας πρέπει να αξιολογεί πολλαπλούς παράγοντες, όπως αξιολόγηση της αναγκαιότητας της εκτίμησης της ηλικίας, των ατομικών κινδύνων, της ανθεκτικότητας του παιδιού, αξιολόγηση της ευαλωτότητας και των ειδικών αναγκών του και αξιολόγηση των πιθανών επιπτώσεων. Καθόσον αφορά τη διαδικασία που εφαρμόζεται στις περιπτώσεις εκτίμησης της ηλικίας, αυτή, προκειμένου να λαμβάνει υπόψη το συμφέρον του παιδιού, πρέπει να περιλαμβάνει όλες τις διαδικαστικές εγγυήσεις που αναφέρονται στο παρόν κεφάλαιο της Έκθεσης.
- 2. Το ευεργέτημα της αμφιβολίας.** Ενόψει του ότι καμία από τις χρησιμοποιούμενες μεθόδους υπολογισμού δεν μπορεί να προσδιορίσει με ασφάλεια την ακριβή ηλικία του παιδιού, πρέπει να παρέχεται το ευεργέτημα της αμφιβολίας και να αναγνωρίζεται ένα περιθώριο σφάλματος. Η διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας να ενεργοποιείται μόνο όταν υπάρχουν βάσιμοι λόγοι αμφιβολίας για την ηλικία που δηλώνεται από ένα άτομο και οι λόγοι να τεκμηριώνονται από τους αρμοδίους επίσημα και με σαφήνεια. Σημειώνεται ότι, η αρχή του ευεργετήματος της αμφιβολίας εφαρμόζεται πάντοτε υπέρ του ατόμου που ισχυρίζεται ότι είναι ανήλικος και, εν αναμονή των αποτελεσμάτων της εκτίμησης, πρέπει να αντιμετωπίζεται ως παιδί και επομένως να έχει πρόσβαση στα δικαιώματά του ως παιδί. Παράλληλα, ενόψει του ότι η εκτίμηση της ηλικίας δεν είναι μια ακριβής επιστήμη και ότι ένα σημαντικό περιθώριο αβεβαιότητας παραμένει πάντα εγγενές, είναι σημαντικό πάντα να αναγράφονται με σαφήνεια τα περιθώρια σφάλματος που αντιστοιχούν σε κάθε τέτοια εξέταση.

---

²³ UNHCR Geneva (1997), Guidelines on Policies and Procedures in dealing with Unaccompanied Children Seeking asylum, (art.5.11).

²⁴ Council of Europe, Wenke, D. (2017). *Age assessment: Council of Europe member states' policies, procedures and practices respectful of children's rights in the context of migration*; European Asylum Support Office, «EASO σχετικά με τις πρακτικές εκτίμησης της ανηλικότητας στην Ευρώπη», Ευρωπαϊκή Ένωση, 2014; UNICEF, Smith, T. & Brownlees, L. (2013). *Working Paper: Age assessment: A Technical Note*; Separated Children in Europe Programme (SCEP), (2012). *Position Paper on Age Assessment in the Context of Separated Children in Europe*.

3. **Η συναίνεση κατόπιν ενημέρωσης**, η οποία πρέπει να παρέχεται από τον ενδιαφερόμενο ή/και τον εκπρόσωπό του πριν από τον υπολογισμό της ηλικίας. Σημαντικές προϋποθέσεις είναι η ενημέρωση να δίνεται σε γλώσσα κατανοητή και να αφορά τη μέθοδο, τις επιπτώσεις στην υγεία, τις πιθανές συνέπειες του αποτελέσματος της εξέτασης, καθώς και τις επιπτώσεις της άρνησής του να υποβληθεί σε ιατρικές εξετάσεις.
4. **Νομικός Εκπρόσωπος**. Ο νομικός εκπρόσωπος πρέπει να διορίζεται το ταχύτερο δυνατόν και, οπωσδήποτε πριν από την έναρξη της διαδικασίας υπολογισμού της ηλικίας. Η νομική εκπροσώπηση αποτελεί διαδικαστική εγγύηση σε όλες τις δικαστικές και διοικητικές διαδικασίες, συμπεριλαμβανομένων των διαδικασιών εκτίμησης της ηλικίας. Ο νομικός εκπρόσωπος έχει το ρόλο να βοηθήσει το παιδί με όλα τα νομικά και διαδικαστικά θέματα που σχετίζονται με τη διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας, όπως το παιδί να λαμβάνει πληροφορίες σε γλώσσα που κατανοεί, να διασφαλίζει ότι οι απόψεις του ακούγονται και λαμβάνονται υπόψη και ότι η διαδικασία σέβεται τα δικαιώματά του. Ο νομικός εκπρόσωπος θα πρέπει να ενεργεί προς το συμφέρον του παιδιού το οποίο και εκπροσωπεί και σίγουρα δεν πρέπει να βρίσκεται σε κατάσταση σύγκρουσης συμφερόντων.
5. **Κηδεμόνας**. Ο κηδεμόνας έχει την υποχρέωση να προάγει τα συμφέροντα του παιδιού και να συμπληρώνει την περιορισμένη ικανότητα δικαίου του παιδιού σε όλα τα θέματα που το αφορούν. Είναι ιδιαίτερα σημαντική η υποστήριξη του κηδεμόνα στα πλαίσια της εκτίμησης της ηλικίας του παιδιού και ρόλος του είναι να είναι παρών, να επιβλέπει ότι η διαδικασία διασφαλίζει το συμφέρον του και ότι η διαδικασία εκτελείται δίκαια, χωρίς κινδύνους ή κατάχρηση. Ο κηδεμόνας δεν πρέπει να κατέχει θέση που θα μπορούσε να οδηγήσει σε πιθανή σύγκρουση συμφερόντων με το συμφέρον του παιδιού.
6. **Διεπιστημονική και ολιστική προσέγγιση**. Βασική διαδικαστική εγγύηση αποτελεί η εφαρμογή διεπιστημονικής και ολιστικής προσέγγισης. Ενόψει του ότι, αφενός, δεν υπάρχει μία και μόνη μέθοδος ή συνδυασμός μεθόδων επακριβούς υπολογισμού της ηλικίας ενός προσώπου και, αφετέρου κάθε μέθοδος παρουσιάζει πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα, η συμπερίληψη πολλαπλών μεθόδων στη διαδικασία, όπου να συνεκτιμώνται διάφοροι παράγοντες (σωματικοί, ψυχολογικοί, αναπτυξιακοί, περιβαλλοντικοί και πολιτισμικοί), διευρύνει το φάσμα των στοιχείων στα οποία βασίζεται η εκτίμηση και έτσι βελτιώνεται η αξιοπιστία του υπολογισμού της ηλικίας.
7. **Λιγότερο παρεμβατική μέθοδος**. Η διενέργεια των ιατρικών εξετάσεων πρέπει να γίνεται με πλήρη σεβασμό στην αξιοπρέπεια του ατόμου, ενώ πρέπει να επιλέγεται η λιγότερο παρεμβατική μέθοδος. Οι διαδικασίες εκτίμησης της ηλικίας πρέπει να ακολουθούν τη λιγότερο παρεμβατική μέθοδο που είναι ευαίσθητη στο φύλο και τον πολιτισμό του ατόμου και να σέβεται την αξιοπρέπεια και τη σωματική ακεραιότητα του ατόμου ανά πάσα στιγμή. Οι εξετάσεις δεν πρέπει γίνονται μετά από εξαναγκασμό και κατά προτίμηση να πραγματοποιούνται από επαγγελματίες που είναι εξοικειωμένοι με τον

πολιτισμό και την εθνότητα του παιδιού και οι οποίοι είναι ενημερωμένοι για τον αντίκτυπο του πολιτισμικού τρόπου ζωής στη σωματική, συναισθηματική και ψυχολογική ανάπτυξη του παιδιού.

8. **Συνέπειες της άρνησης.** Η τυχόν άρνηση του ασυνόδευτου παιδιού να υποβληθεί σε εξετάσεις εκτίμησης της ηλικίας δεν εμποδίζει την αρμόδια Αρχή να λάβει απόφαση επί της αιτήσεως ασύλου ή/και να επηρεάζει επι της ουσίας την εξέτασή της. Τα κράτη δεν πρέπει να υποθέτουν ότι η άρνηση υποβολής σε συγκεκριμένες εξετάσεις εκτίμησης ηλικίας οφείλεται στο φόβο του ατόμου να αποκαλύψει τη χρονολογική ηλικία του και πριν από τη λήψη οιασδήποτε συναφούς απόφασης, πρέπει να εξετάζονται οι λόγοι στη βάση των οποίων ο ενδιαφερόμενος αρνήθηκε να υποβληθεί στη διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας του.
9. **Κράτηση.** Παιδιά των οποίων η ηλικία αμφισβητείται δεν πρέπει να τίθενται υπό κράτηση ενόσω εκκρεμεί το αποτέλεσμα της διαδικασίας υπολογισμού της ηλικίας.
10. **Δυνατότητες αμφισβήτησης.** Σε περίπτωση αρνητικής απόφασης, πρέπει ο ενδιαφερόμενος να ενημερώνεται, σε γλώσσα που κατανοεί, το σκεπτικό της απόφασης, καθώς και τις δυνατότητες αμφισβήτησής της. Οι διαδικασίες εκτίμησης της ηλικίας θα πρέπει να παρέχουν τη δυνατότητα στο άτομο να ζητήσει την επανεξέταση ή την αναθεώρηση του αποτελέσματός της. Οι αποφάσεις που λαμβάνονται βάσει των εκτιμήσεων της ηλικίας και η ίδια η διαδικασία εκτίμησης πρέπει να υπόκεινται σε διοικητική ή δικαστική προσφυγή. Προκειμένου να χρησιμοποιηθούν μηχανισμοί για αναθεώρηση ή προσβολή της απόφασης, το παιδί πρέπει να έχει πρόσβαση σε ένδικα μέσα, συμπεριλαμβανομένης της νομικής συνδρομής και εκπροσώπησης από δικηγόρο δωρεάν, καθώς και διερμηνείας όπου απαιτείται. Οι διαδικασίες προσφυγής πρέπει να είναι έγκαιρες και ευαίσθητες για τα παιδιά.
11. **Ανεξαρτησία και εκπαίδευση επαγγελματιών.** Οι επαγγελματίες που παρέχουν υπηρεσίες στα παιδιά στο πλαίσιο της διαδικασίας υπολογισμού της ηλικίας πρέπει να λαμβάνουν κατάλληλη αρχική και συστηματική κατάρτιση όσον αφορά τα δικαιώματα και τις ανάγκες των παιδιών. Επιπλέον, πρέπει να είναι σε θέση να αποδεικνύουν ότι διαθέτουν τις κατάλληλες δεξιότητες και την εμπειρογνωμοσύνη που απαιτείται για να εκτελέσουν το ρόλο τους. Παράλληλα, η εκτίμηση της ηλικίας θα πρέπει να πραγματοποιείται από επαγγελματίες που είναι α) ανεξάρτητοι (ο ρόλος τους δεν είναι σε πραγματική σύγκρουση με τα συμφέροντα του παιδιού), β) με κατάλληλη πείρα και εκπαίδευση και γ) να έχουν εξοικείωση με το εθνικό και πολιτισμικό υπόβαθρο του ατόμου.
12. **Προστασία προσωπικών δεδομένων.** Να προστατεύονται τα προσωπικά δεδομένα τα οποία συλλέγονται και η χρησιμοποίηση πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να συνάδει με τους σκοπούς τους οποίους εξυπηρετεί ο υπολογισμός της ηλικίας.

E.2.3 Η κυπριακή διαδικασία/πρακτική

25. Η Υπ. Ασύλου σε συνεργασία με όλες τις εμπλεκόμενες Υπηρεσίες ετοίμασε Εγχειρίδιο με τη «**Διαδικασία Προσδιορισμού Ηλικίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων**», το οποίο μου διαβιβάστηκε με επιστολή του Προϊσταμένου Υπηρεσίας Ασύλου, ημερ. 28/01/2016²⁵. Η εν λόγω διαδικασία, όπως έχω πρόσφατα ενημερωθεί²⁶, δεν έχει έκτοτε αναθεωρηθεί ή τροποποιηθεί και, ως εκ τούτου, ακολουθεί αυτούσιο, το περιεχόμενό της:

«Διαδικασία προσδιορισμού ηλικίας ασυνόδευτων ανηλίκων στο πλαίσιο της διαδικασίας ασύλου

1. Εντοπισμός ασυνόδευτου ανηλίκου

Κατά την περίπτωση που άτομο, το οποίο ισχυρίζεται ότι είναι ασυνόδευτος ανήλικος, προσέλθει στα κλιμάκια της Υπηρεσίας Αλλοδαπών και Μετανάστευσης (ΥΑΜ) ή ενώπιον άλλης Υπηρεσίας και ζητήσει προστασία, τότε ενημερώνονται άμεσα η Υπηρεσία Ασύλου (ΥΑ) και οι Υπηρεσίες Κοινωνικής ευημερίας (ΥΚΕ), οι οποίες ενεργούν ως κηδεμόνας και εκπρόσωπος του ασυνόδευτου ανηλίκου κατά την εξέταση της αίτησης διεθνούς προστασίας.

Παράλληλα, τα στοιχεία του ανηλίκου καταχωρούνται στο μηχανογραφημένο σύστημα της ΥΑ και κατά συνέπεια ο ανήλικος θεωρείται αιτητής ασύλου, έστω και αν δεν έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία υποβολής αίτησης διεθνούς προστασίας. Συνεπώς, ο ανήλικος συνοδεύεται από τον κηδεμόνα του καθ' όλη τη διαδικασία της υποβολής της αίτησής του, μέχρι και την ολοκλήρωσή της. Κατά την υποβολή του αιτήματος, ενημερώνεται από την ΥΑΜ και τις ΥΚΕ για τον Κανονισμό του Δουβλίνου (Καν. Αρ. 604/2015) με την παραλαβή έντυπου πληροφοριακού υλικού, καθώς και προφορικά, και συμπληρώνει σχετικό ερωτηματολόγιο.

Όπως όλα τα παιδιά υπο φροντίδα, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι τοποθετούνται είτε σε ανάδοχες οικογένειες είτε σε ιδρύματα παιδικής προστασίας (κρατικός Ξενώνας Νεανίδων Λάρνακας, κρατικός Ξενώνας Αγοριών Λάρνακας και μη κυβερνητική Στέγη Αγοριών Λευκωσίας).

II. Ενεργοποίηση της διαδικασίας προσδιορισμού ηλικίας

Η ΥΑ είναι η αρμόδια αρχή η οποία έχει τη δυνατότητα εκ του Νόμου να ενεργοποιήσει τη διαδικασία προσδιορισμού της ηλικίας. Η διαδικασία προσδιορισμού της ηλικίας δεν ενεργοποιείται για όλους τους ασυνόδευτους ανηλίκους, αλλά μόνο στις περιπτώσεις στις οποίες υπάρχουν εύλογοι λόγοι να αμφισβητείται ότι πρόκειται πράγματι για ανήλικο άτομο, η ΥΑ δύναται

²⁵ Επιστολή Προϊσταμένου Υπηρεσίας Ασύλου προς την Επιτροπή, με ημερ. ημερ. 28/01/2016²⁵ και Αρ. Φακ.: 3.01.003.07/8 με την οποία διαβιβάστηκε η «*Διαδικασία προσδιορισμού ηλικίας ασυνόδευτων ανηλίκων στο πλαίσιο της διαδικασίας ασύλου*».

²⁶ Το ΥΕ δημοσιοποίησε ανακοίνωση, ημερ. 11/09/2018 με τίτλο «*Νέα διαδικασία ταχείας εξέτασης της ηλικίας των ασυνόδευτων ανηλίκων*». Ενόψει της ανακοίνωσης υποβλήθηκε από Λειτουργό του Γραφείου μου, ερώτημα προς Λειτουργό της ΥΑ σε σχέση με τις ενδεχόμενες αλλαγές στην εν λόγω Διαδικασία. Λήφθηκε απάντηση μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου Λειτουργού της ΥΑ, προς Λειτουργό του Γραφείου της Επιτροπής, ημερ. 08/10/2018, με την οποία διευκρινίζεται ότι δεν έχει διαφοροποιηθεί η Διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας; Επιστολή από τον Προϊστάμενο ΥΑ προς την Επιτροπή, με ημερ. 18/05/2017 και Αρ. Φακ.: F16-02117R.

να χρησιμοποιεί ιατρικές εξετάσεις για τον προσδιορισμό της ηλικίας του ασυνόδευτου ανήλικου, στο πλαίσιο της εξέτασης της αίτησής του.

III. Νομικό πλαίσιο για την ενεργοποίηση της διαδικασίας προσδιορισμού της ηλικίας

Η ενεργοποίηση της διαδικασίας προσδιορισμού της ηλικίας κατοχυρώνεται από νομικές διατάξεις. Συγκεκριμένα,

-Σύμφωνα με το **άρθρο 10(1Ζ) του περί προσφύγων Νόμων [...]**

-Το **άρθρο 4 (3) (α, β) του Ψηφίσματος του Συμβουλίου της 26^{ης} Ιουνίου 1997 αναφέρει σχετικά με τους ασυνόδευτους ανήλικους υπηκόους τρίτων χωρών πως «α) Καταρχήν, οι ασυνόδευτοι αιτούντες άσυλο που ισχυρίζονται ότι είναι ανήλικοι πρέπει να αποδείξουν την ηλικία τους.**

β) Εάν δεν υπάρχει παρόμοια απόδειξη ή εάν εξακολουθούν να υπάρχουν σοβαρές αμφιβολίες, τα κράτη μέλη δύνανται να προσδιορίζουν την ηλικία των αιτούντων άσυλο κατ' εκτίμηση και με αντικειμενικό τρόπο. Για το σκοπό αυτό, τα κράτη μέλη δύνανται να υποβάλουν τον ανήλικο, τη συναινέσει του ίδιου, ειδικά διορισμένου ενήλικου εκπρόσωπου ή φορέα, σε ιατρικό τεστ προσδιορισμού της ηλικίας, διενεργούμενο από ειδικευμένο ιατρικό προσωπικό»²⁷.

-**Τέλος το άρθρο 25 (5) της Οδηγίας 2013/32/ΕΕ – διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (αναδιאτύπωση) αναφέρει πως [...]**

IV. Περιπτώσεις ενεργοποίησης της διαδικασίας προσδιορισμού της ηλικίας

Η διαδικασία προσδιορισμού της ηλικίας δύναται να ενεργοποιηθεί στις πιο κάτω περιπτώσεις:

- Όταν ο κηδεμόνας και εκπρόσωπος του ανήλικου (ΥΚΕ) έχει εύλογες υποψίες και αμφισβητεί ότι ο αιτητής πρόκειται για ανήλικο άτομο. Στην περίπτωση αυτή, ετοιμάζεται σημείωμα από τον αρμόδιο Λειτουργό Κοινωνικών Υπηρεσιών, το οποίο διαβιβάζεται στην ΥΑ. Στο σημείωμα παρουσιάζονται οι λόγοι για τους οποίους αμφισβητείται η ηλικία του κατ' ισχυρισμόν ανήλικου αιτητή.
- Όταν κατά την υποβολή αιτήματος για διεθνή προστασία ή/και τη συνέντευξη από λειτουργό της ΥΑ δεν προσκομίζονται έγγραφα που αποδεικνύουν την ταυτότητα και την ηλικία του αιτητή.
- Όταν υπάρχουν εύλογες υποψίες εξαιτίας των οποίων αμφισβητείται η αυθεντικότητα των εγγραφών που προσκομίζει ο αιτητής κατά την υποβολή της αίτησής του ή/και κατά τη διάρκεια της συνέντευξής του από το λειτουργό της ΥΑ.
- Όταν προκύψουν αντιφάσεις σχετικά με την ηλικία του ανήλικου κατά τη διάρκεια συνέντευξης για την εξέταση του αιτήματος για διεθνή προστασία ή συνέντευξης που διεξάγεται στα πλαίσια του κανονισμού του «Δουβλίνου II».
- Όταν υποβάλλεται αίτημα για οικογενειακή επανένωση στα πλαίσια του κανονισμού «Δουβλίνου II» και η χώρα υποδοχής ζητήσει πληροφορίες σχετικά με τη διαδικασία που εφαρμόστηκε από τη χώρα που υποβάλλει το σχετικό αίτημα για τον προσδιορισμό της ηλικίας του αιτητή.

²⁷ Είναι λυπηρό το γεγονός ότι το Εγχειρίδιο του 2015 της ΥΑ παραπέμπει σε Ψήφισμα του Συμβουλίου του 1997, όταν το εν λόγω Ψήφισμα δεν έχει σήμερα ούτε και είχε ποτέ οποιαδήποτε νομική δεσμευτικότητα, δεδομένου ότι υιοθετήθηκε όταν τα θέματα ασύλου ενέπιπταν στον Τρίτο Πυλώνα της Ε.Ε. ο οποίος εν τω μεταξύ με τη Συνθήκη της Λισαβώνας έχει καταργηθεί και ενώ τα θέματα ασύλου ρυθμίζονται πλέον με νομικά δεσμευτικό τρόπο από τις Οδηγίες της Ε.Ε. που αναφέρονται πιο πάνω.

V. Μέθοδοι που ακολουθούνται στη διαδικασία προσδιορισμού της ηλικίας

Η διαδικασία που ακολουθείται έχει ολιστικό χαρακτήρα και περιλαμβάνει μη ιατρικές και ιατρικές εξετάσεις.

Μη ιατρικές εξετάσεις:

1. Έγγραφα που προσκομίζονται από τον αιτητή
2. Σημείωμα από το Επαρχιακό Γραφείο Ευημερίας
3. Συνεντεύξεις αξιολόγησης ηλικίας από την ΥΑ

Ιατρικές εξετάσεις:

1. Κλινική εξέταση από παιδοενδοκρινολόγο για προσδιορισμό σταδίου εφηβείας (μετά από συναίνεση του αιτητή)
2. Ακτινογραφία άκρας χειρός-καρπού
3. Πανοραμική ακτινογραφία δοντιών
4. Κλινική οδοντιατρική εξέταση

Όλες οι ιατρικές εξετάσεις γίνονται στην παρουσία μεταφραστή και του κηδεμόνα του ανήλικου.

VI. Διαδικασία προσδιορισμού της ηλικίας

Η ΥΑ, αφού εξαντλήσει όλες τις μη ιατρικές μεθόδους (1-3, όπως αναφέρονται στην παράγραφο V) και εξακολουθεί να αμφισβητεί την ηλικία του αιτητή, τότε δύναται να χρησιμοποιήσει ιατρικές εξετάσεις για τον προσδιορισμό της ηλικίας του (άρθρο 10 (ΙΖ) του περι Προσφύγων Νόμων).

Στη περίπτωση αυτή ο αιτητής ενημερώνεται από την ΥΑ πριν από την εξέταση της αίτησής του και σε γλώσσα την οποία εύλογα θεωρείται ότι κατανοεί για τα ακόλουθα:

- Το ενδεχόμενο προσδιορισμού της ηλικίας με ιατρικές εξετάσεις.
- Τις μεθόδους ιατρικών εξετάσεων στις οποίες θα υποβληθεί.
- Τον ενδεχόμενο αντίκτυπο των αποτελεσμάτων των ιατρικών εξετάσεων στην εξέταση της αίτησής του και τον αντίκτυπο τυχόν άρνησης του ασυνόδευτου ανήλικου να υποβληθεί σε ιατρικές εξετάσεις. Συγκεκριμένα θα πρέπει να επεξηγούνται τα εξής:
  - Ότι τα αποτελέσματα των ιατρικών εξετάσεων δεν θα επηρεάσουν την εξέταση της αίτησής του για την παροχή διεθνούς προστασίας, αλλά θα καθορίσουν το κατά πόσο θα συνεχίσει να τυγχάνει χειρισμού ως ανήλικος.
  - Ότι τυχόν άρνησή του να υποβληθεί σε ιατρικές εξετάσεις δεν θα έχει αρνητικό αντίκτυπο στην εξέταση ή την έκβαση της εξέτασής του αιτήματός του για την παροχή διεθνούς προστασίας.
  - Για το ενδεχόμενο να αλλάξει τόπος διαμονής σε περίπτωση που αποδειχθεί ότι δεν είναι ανήλικος.

Αφού ενημερωθεί ο ασυνόδευτος ανήλικος, η διαδικασία προσδιορισμού της ηλικίας με ιατρικές μεθόδους ενεργοποιείται μόνο κατόπιν γραπτής συγκατάθεσης τόσο του ίδιου όσο και του κηδεμόνα/εκπροσώπου του (ΥΚΕ).

VII. Αξιολόγηση δεδομένων από την Υπηρεσία Ασύλου

- Η ΥΑ λαμβάνει το σημείωμα από τις ΥΚΕ, τις ιατρικές εκθέσεις των Ιατρικών Υπηρεσιών και Υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας και των Οδοντιατρικών Υπηρεσιών. Στις ιατρικές εκθέσεις θα πρέπει, όπου εφαρμόζεται, να καταγράφεται η εκτιμώμενη ηλικία, καθώς επίσης και το εύρος της διακύμανσής της με βάση τη σταθερά απόκλιση της μεθόδου που χρησιμοποιήθηκε, όπως αυτή περιγράφεται από τη διεθνή βιβλιογραφία.
- Παράλληλα, λαμβάνονται υπόψη τα δεδομένα από τις συνεντεύξεις με τον Λειτουργό της ΥΑ και τα έγγραφα που έχει προσκομίσει ο αιτητής.
- Σε περίπτωση που έστω και ένα εκ των ιατρικών αποτελεσμάτων αποφαίνεται ότι ο αιτητής είναι ανήλικος, τότε η ΥΑ θα θεωρεί τον αιτητή ως ανήλικο.

VIII. Πληροφόρηση αιτητή για τα αποτελέσματα

- Η ΥΑ είναι η αρμόδια αρχή για να ενημερώσει τον αιτητή σχετικά με τα αποτελέσματα της εξέτασης προσδιορισμού της ηλικίας του.
- Ο αιτητής με τη συνοδεία του κηδεμόνα του προσέρχεται στα γραφεία της Υπηρεσίας, όπου ενημερώνεται για την απόφαση.
- Σε περίπτωση που εξετάσεις καταδείξουν ότι ο ανήλικος πρόκειται για ενήλικο πρόσωπο, τότε οι ΥΚΕ παύουν να ενεργούν ως κηδεμόνας και εκπρόσωπος του αιτητή. Ταυτόχρονα, ο αιτητής ενημερώνεται για τη δυνατότητα εισδοχής του στο Κέντρο Υποδοχής Αιτητών Ασύλου και ότι η διαδικασία εξέτασης του αιτήματός του για την παροχή διεθνούς προστασίας θα συνεχιστεί σύμφωνα με την κανονική διαδικασία εξέτασης.

24 Αυγούστου 2015»

26. Όσον αφορά τη συνέντευξη που περιλήφθηκε στις μη ιατρικές εξετάσεις της εν λόγω Διαδικασίας και που διενεργείται από τους Λειτουργούς της ΥΑ, σύμφωνα με τον Προϊστάμενο ΥΑ, «η Υπηρεσία Ασύλου, δίνει τη δυνατότητα μέσω της διαδικασίας συνεντεύξεων στον αιτητή, να δώσει όλες τις επαρκείς πληροφορίες σχετικά με το αίτημά του και την ηλικία του. Η Υπηρεσία Ασύλου χρησιμοποιεί ελεύθερη αφηγηματική μέθοδο συνέντευξης σε εν δυνάμει ανήλικους αιτητές και δεν χρησιμοποιεί ερωτήματα τύπου *multiple choice* (EASO module-Interviewing children) έτσι ώστε να τους δίνει επιλογές ως προς τον τρόπο/πηγή με τον οποίο θα εξασφαλίσουν τεκμήρια ταυτότητας, ηλικίας.»²⁸

27. Σχετικά με την **καταχώρηση και τη στατιστική επεξεργασία δεδομένων που αφορούν τους ασυνόδευτους ανήλικους, δεν υπάρχει ένα ενιαίο σύστημα** το οποίο να διαχειρίζονται όλες οι συναρμόδιες Υπηρεσίες, ενώ, μέχρι και το 2017, αριθμητικά δεδομένα που αφορούν ειδικότερα την εκτίμηση της ηλικίας των ασυνόδευτων ανήλικων μπορούν να διαβιβάσουν μόνο οι ΥΚΕ²⁹. Η ΥΑ φαίνεται ότι ξεκίνησε το 2018 ενδουπηρεσιακή διαδικασία με την οποία καταχωρούνται αριθμητικά δεδομένα που αφορούν τη διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας³⁰.

²⁸ Επιστολή Προϊσταμένου ΥΑ προς την Επίτροπο, με ημερ. 13/06/2017 και Αρ. Φακ.:F15-00680R.

²⁹ Επιστολή Προϊσταμένου ΥΑ προς την Επίτροπο, με ημερ. 13/06/2016 και Αρ. Φακ.: 03.01.003.07.

³⁰ Ηλεκτρονική επιστολή Λειτουργού ΥΑ προς Λειτουργό του Γραφείου της Επιτρόπου, ημερ. 08/10/2018.

28. Σε ό,τι αφορά το **δικαίωμα προσφυγής κατά της απόφασης** σχετικά με την εκτίμηση της ηλικίας τους ο Προϊστάμενος ΥΑ, στην ίδια επιστολή με ενημερώνει ότι, η ΥΑ δυνάμει του άρθρου 10 (1Ζ) των περί Προσφύγων Νόμων 2000-2014, δύναται να χρησιμοποιεί ιατρικές εξετάσεις για τον προσδιορισμό της ηλικίας ασυνόδευτου ανήλικου, στο πλαίσιο της εξέτασης της αίτησής του. *«Συνεπώς κάποιος αιτητής δεν μπορεί να προσφύγει μεμονωμένα κατά της απόφασης σχετικά με την εκτίμηση της ηλικίας του αλλά μπορεί να προσφύγει κατά της τελικής απόφασης σχετικά με το αίτημα διεθνούς προστασίας που έχει υποβάλει στα πλαίσια του οποίου γίνεται και εξέταση προσδιορισμού ηλικίας.»*

Οδοντιατρικές Υπηρεσίες και Ιατρικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας

29. Σύμφωνα με την απάντηση της Γενικής Διευθύντριας ΥΥ, ημερ. 03/07/2015³¹ *«... η διαδικασία εμπλοκής του Υπουργείου Υγείας στην εκτίμηση της ηλικίας ασυνόδευτων ανηλίκων, τροχοδρομήθηκε στις αρχές του 2014»* και η επιλογή των ιατρικών μεθόδων στηρίχθηκε στο σχετικό Εγχειρίδιο του Ευρωπαϊκού Γραφείου Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO). Η εξέταση των περιπτώσεων ασυνόδευτων ανηλίκων από Οδοντιάτρους, *«άρχισε τον Μάρτιο 2015, μετά την ολοκλήρωση σχετικής εκπαίδευσης...»*.

30. Περαιτέρω αναφέρεται ότι: *««Η εξέταση ασυνόδευτων ανηλίκων από τον Παιδίατρο/Παιδοενδοκρινολόγο, γίνεται αφού πρώτα προηγηθεί ακτινογραφία άκρας χειρός-καρπού. Η εκτίμηση της ακτινογραφίας και της ηλικίας, γίνεται με βάση τον Άτλαντα της ακτινολογίας «Radiographic Atlas of Skeletal Development of the Hand and Wrist» των W. Greulich και S. Pyle, ο οποίος είναι διεθνώς αναγνωρισμένος και αποδεκτός. Διευκρινίζεται περαιτέρω ότι όποτε επανεκδίδεται ο εν λόγω Άτλαντας, αν χρειάζεται, γίνεται αναθεώρησή του.»»*

31. Όσον αφορά τις οδοντιατρικές εξετάσεις, αναφέρεται ότι: *«Το εκτιμώμενο εύρος ηλικίας, ..., μεταβάλλεται ανάλογα με τη μέθοδο που θα χρησιμοποιηθεί αλλά και το συγκεκριμένο στάδιο που θα καταγραφεί. Είναι ευνόητο ότι η μέθοδος που χρησιμοποιείται κάθε φορά σχετίζεται και με τον υπο εξέταση φραγμό (μικτός, μόνιμος, κατάσταση ακροριζίων, κλπ). Για το σκοπό αυτό οι Οδοντιατρικές Υπηρεσίες χρησιμοποιούν πάντα 3 τουλάχιστον μεθόδους αξιολόγησης της πανοραμικής ακτινογραφίας ενώ παράλληλα συνεκτιμούν και τα διάφορα κλινικά ευρήματα (π.χ. τερηδόνες, αποτριβές δοντιών, ύπαρξη περιοδοντικής νόσου κ.α.) ακολουθώντας τις οδηγίες του IOFOS (International Organization for Forensic Odontostomatology edit: 12/2/2008)»*.

32. Οι Ακτινολόγοι Ιατροί που, όπως αναφέρεται, διενεργούν και διαβιβάζουν την ακτινογραφία άκρας χειρός-καρπού εκπαιδεύονται για τη διαδικασία αυτή κατά τη διάρκεια της ειδικότητάς τους και εργάζονται στο Νοσοκομείο Αρχ. Μακαρίου, το οποίο είναι κατά το πλείστο παιδιατρικό. Επιπλέον, η τριμελής ομάδα στις

³¹ Επιστολή Γενικής Διευθύντριας ΥΥ προς την Επίτροπο, με ημερ. 03/07/2015 και Αρ. Φακ.: 3.1.62/6.

Οδοντιατρικές Υπηρεσίες που έχει συσταθεί για τη διαδικασία έχει «μακρόχρονη ευδόκιμη εργασία στις Οδοντιατρικές Υπηρεσίες και κατ' επέκταση εμπειρία στη μελέτη πανοραμικής ακτινογραφίας, η μελέτη της οποίας αποτελεί γνωστικό αντικείμενο» των βασικών τους σπουδών. Όσον αφορά την εκπαίδευση των Οδοντιατρικών Λειτουργιών, αυτή ξεκίνησε στις 20 Νοεμβρίου 2014, όπου τα τρία άτομα παρακολούθησαν σειρά εκπαιδεύσεων. Η εκπαίδευση προσφέρθηκε δωρεάν από το Ευρωπαϊκό Γραφείο Υποστήριξης για το Άσυλο, υπο την καθοδήγηση καθηγητών από το Τμήμα Ιατροδικαστικής του Στόματος, της Κλινικής της Διαγνωστικής, της Οδοντιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών. «Η εκπαίδευση αφορούσε τη μελέτη της πανοραμικής ακτινογραφίας και τη μετουσίωση συγκεκριμένων ακτινογραφικών ευρημάτων σε μετρήσιμα στοιχεία για τον υπολογισμό της οδοντικής ηλικίας με βάση διεθνώς αποδεδειγμένες πρακτικές και μεθόδους.» Περαιτέρω, ένας εκ των εξεταστών έχει σταλεί με υποτροφία και έχει παρακολουθήσει 3 μήνες «το γνωστικό αντικείμενο του μεταπτυχιακού προγράμματος της Ακτινοδιαγνωστικής του Στόματος» ενώ «προγραμματίζονται και άλλα εκπαιδευτικά σεμινάρια εντός του 2015 και αρχές του 2016»³².

33. Όσον αφορά τη διενέργεια Κλινικής εξέτασης από παιδοενδοκρινολόγο για προσδιορισμό σταδίου εφηβείας η οποία περιλήφθηκε στη πιο πάνω Διαδικασία, με βάση πληροφόρηση που δόθηκε προφορικά κατά τις συναντήσεις Λειτουργιών του Γραφείου μου με Λειτουργούς της ΥΑ, αυτή **δεν εφαρμόζεται**.
34. Ως προς τα διαδικαστικά, σύμφωνα με την Γενική Διευθύντρια ΥΥ οι Οδοντιατρικές Υπηρεσίες ετοίμασαν έντυπο στο οποίο κατέγραψαν τη Διαδικασία Οδοντιατρικής εξέτασης ασυνόδευτων ανηλίκων για σκοπούς εκτίμησης της ηλικίας, και για την εφαρμογή της έχει συσταθεί ομάδα που αποτελείται από τρία άτομα. Στη Διαδικασία αυτή προβλέπεται, ανάμεσα σε άλλα, ότι «οι Λειτουργοί που προβαίνουν στην οδοντιατρική εξέταση είναι πάντα δύο και διαφορετικού φύλου σε περίπτωση που αιτητής ζητήσει να εξεταστεί από Οδοντίατρο συγκεκριμένου φύλου.»
35. Οι Οδοντιατρικές Υπηρεσίες, ενημερώνουν, μέσω επιστολής, την ΥΑ για τα αποτελέσματα όλων των ιατρικών εξετάσεων που έχουν διενεργηθεί. Στην επιστολή επισυνάπτεται το πόρισμα της ακτινογραφίας άκρας χειρός, του ακτινολόγου των Ιατρικών Υπηρεσιών και Υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας, χωρίς όμως αυτή να περιλαμβάνει τη θέση του για την εκτιμώμενη ηλικία και τα περιθώρια σφάλματος της μεθόδου. Στην εν λόγω επιστολή, οι Οδοντιατρικές Υπηρεσίες παρουσιάζουν τα αποτελέσματα της κλινικής και ακτινογραφικής στοματολογικής εξέτασης, τις μεθόδους ερμηνείας που χρησιμοποιήθηκαν και τις ελάχιστες ηλικίες των τριών μεθόδων. Η επιστολή συνοψίζει τα αποτελέσματα και των τριών ιατρικών εξετάσεων παίρνοντας θέση του κατά πόσον το άτομο είναι *άνω των 18 ετών και άρα ενήλικο*. (βλέπε ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ, Εξατομικευμένες περιπτώσεις VIII, IX & X).

³² Επιστολή Γενικής Διευθύντριας ΥΥ προς την Επίτροπο, με ημερ. 03/07/2015 και Αρ. Φακ.: 3.1.62/6.

36. Η ΥΑ ζήτησε και την εμπλοκή των Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας (ΥΨΥ), των οποίων όμως η απάντηση ήταν αρνητική, στη βάση του ότι: «*Η εξέταση από ψυχολόγο είναι ενδεδειγμένη όταν παρουσιάζονται ψυχολογικά προβλήματα, όπως post traumatic stress disorder. Επίσης είναι πολύ ευαίσθητη εξέταση χωρίς αξιόπιστο πόρισμα που να μπορεί να σταθεί ως τεκμήριο σε δικαστήριο, στη περίπτωση προσφυγής. Ένας ψυχολόγος μπορεί να βγάλει Α συμπέρασμα ενώ κάποιος άλλος να βγάλει ένα Β συμπέρασμα. Εννοείται ότι στην περίπτωση που εντοπίζεται οποιοδήποτε πρόβλημα που αφορά την ψυχική υγεία το περιστατικό θα παραπέμπεται στις Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας για κατάλληλη παρακολούθηση*»³³.

Οι πολλαπλοί ρόλοι των ΥΚΕ στο πλαίσιο της διαδικασίας εκτίμησης της ηλικίας

37. Στα πλαίσια της διαδικασίας εκτίμησης της ηλικίας, **οι ΥΚΕ καλούνται να έχουν το ρόλο του κηδεμόνα, το ρόλο του εκπροσώπου του ασυνόδευτου ανήλικου αιτητή του οποίου η ηλικία αμφισβητείται καθώς και το ρόλο φορέα ο οποίος, διαβιβάζει στοιχεία για την εκτίμηση της ηλικίας του**, στοιχεία τα οποία ενδεχομένως να χρησιμοποιηθούν από την ΥΑ στη συνέχεια, για ενεργοποίηση της διαδικασίας για την εκτίμησης της ηλικίας του.

38. Όσον αφορά την εκπαίδευση των ΛΚΥ όπως ενημερώθηκαν³⁴, έχουν μέσω της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO) προωθηθεί, «*σειρά εκπαιδευτικών σεμιναρίων σε διάφορες θεματικές, μεταξύ άλλων, βασικές αρχές της Οδηγίας για τις Συνθήκες Υποδοχής, του Κανονισμού του Δουβλίνου και της Οδηγίας για τις Διαδικασίες, Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Άσυλο, Νομοθετικό πλαίσιο για το σύστημα ασύλου στην Κύπρο, ορισμός για τους ασυνόδευτους ανήλικους, τεχνικές πρώτης συνέντευξης και ενημέρωσης για τα δικαιώματα, κ.ά.*» Περαιτέρω, οι ΥΚΕ έχουν ζητήσει «*σε επόμενο εκπαιδευτικό σεμινάριο, να προστεθεί ξεχωριστή ενότητα για το ρόλο του κηδεμόνα των ασυνόδευτων ανήλικων, κατά τη διαδικασία προσδιορισμού της ηλικίας τους.*»

39. Η ΔΥΚΕ ενημέρωσε τους Επαρχιακούς Λειτουργούς με επιστολή της ημερ. 17/12/2015³⁵, για τη «*Διαδικασία προσδιορισμού ηλικίας ασυνόδευτων ανήλικων στο πλαίσιο της διαδικασίας ασύλου*» η οποία συμφωνήθηκε με την ΥΑ. Στα πλαίσια της εν λόγω Διαδικασίας απαιτείται, ως μέρος των μη ιατρικών εξετάσεων για την εκτίμηση της ηλικίας η υποβολή «*Σημειώματος από το Επαρχιακό Γραφείο Ευημερίας*», χωρίς να διευκρινίζεται, σε οποιοδήποτε σημείο του εγγράφου της Διαδικασίας, ο σκοπός ή η δομή/περιεχόμενο του συγκεκριμένου Σημειώματος.

³³ Επιστολή Αν Γενικού Διευθυντή ΥΕ προς Γενική Διευθύντρια Βουλής των Αντιπροσώπων και Πρόεδρο της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Ίσων Ευκαιριών Μεταξύ Ανδρών και Γυναικών, με ημερ. 13/10/2014 και Αρ. Φακ.: 11.11.10.1.

³⁴ Επιστολή Γενικού Διευθυντή ΥΕΠΚΑ προς την Επίτροπο, με ημερ. 17/07/2015 και Αρ. Φακ.: 11.11.30, 11.9.06.1.4 στην οποία επισυνάφθηκε Έκθεση των ΥΚΕ.

³⁵ Επιστολή ΔΥΚΕ προς τους Επαρχιακούς Λειτουργούς, με ημερ. 17/12/2015 και Αρ. Φακ.: 11.11.71.07.

40. Σε συνέχεια της πιο πάνω επιστολής (ένα χρόνο περίπου αργότερα), η ΔΥΚΕ απέστειλε, επιστολή προς τους Επαρχιακούς Λειτουργούς ημερ. 19/09/2016³⁶, με την οποία τους ενημέρωνε ότι οι αρμόδιοι ΛΚΥ θα ετοιμάζουν, στη βάση συγκεκριμένου προτύπου, «**Κοινωνική Έρευνα**» (ΥΚΕ 187) η οποία θα αποστέλλεται προς ενημέρωση της ΥΑ για σκοπούς προσδιορισμού της ηλικίας ατόμου που ισχυρίζεται ότι είναι ανήλικο. Η δομή του προτύπου της «Κοινωνικής Έρευνας» περιλαμβάνει τα εξής:

«Σκοπός έρευνας: Για ενημέρωση της Υπηρεσίας Ασύλου, για σκοπούς προσδιορισμού της ηλικίας ατόμου που ισχυρίζεται ότι είναι ανήλικο.

ΣΥΝΘΕΣΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

ΑΤΟΜΙΚΟ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ

(Περιλαμβάνει όλη την πληροφόρηση που έχει ληφθεί από το άτομο που ισχυρίζεται ότι είναι ανήλικο. Π.χ. που βρίσκονται τα μέλη της οικογένειάς του, εκπαίδευση, υγεία, λόγοι που τον ώθησαν να φύγει από τη χώρα του, διαδρομή, σημαντικά γεγονότα που ανέφερε με ημερομηνίες, στο βαθμό του δυνατού, τελικός στόχος/προορισμός)

ΑΥΤΟΥΣΙΑ ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΑΤΟΜΟΥ, ΠΟΥ ΙΣΧΥΡΙΖΕΤΑΙ ΟΤΙ ΕΙΝΑΙ ΑΝΗΛΙΚΟ, ΓΙΑ ΤΗΝ ΗΛΙΚΙΑ ΤΟΥ

ΘΕΣΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΗΛΙΚΙΑ ΤΟΥ ΑΤΟΜΟΥ ΠΟΥ ΙΣΧΥΡΙΖΕΤΑΙ ΟΤΙ ΕΙΝΑΙ ΑΝΗΛΙΚΟ

1. Συμπεριφορές-τρόπος σκέψης, αντιδράσεις σε συγκεκριμένες περιστάσεις, αλληλεπίδραση με ενήλικες και ανήλικους. 2. Ικανότητα φροντίδας εαυτού – Ανεξαρτησία. 3. Σωματική ανάπτυξη. Παρατίθενται τεκμηριωμένες θέσεις του ΛΚΥ, λαμβάνοντας υπόψη τις πληροφορίες που έχουν συλλεχθεί, το πολιτιστικό υπόβαθρο, εμπειρίες και την ισχυριζόμενη ηλικία του ατόμου. 4. Αξιολόγηση του από ψυχολόγο, όπου υπάρχει. 5. Έγγραφα τα οποία έχει στην κατοχή του το άτομο από τη χώρα του.»

41. Επιπρόσθετα, η ΔΥΚΕ, πριν τη λήξη του 2016, αποφάσισε όπως η συνοδεία κατά τη διεξαγωγή των συνεντεύξεων στην ΥΑ, για όλες τις Επαρχίες, γίνεται από συγκεκριμένη Ιδρυματική Λειτουργό. Όπως αναφέρει σε επιστολές της ημερ. 25/10/2016³⁷ και 12/12/2016³⁸, η διευθέτηση αυτή έγινε για τήρηση ενιαίου χειρισμού του θέματος για όλα τα παιδιά, αποτέλεσμα της οποίας θα είναι, και η εξοικονόμηση του χρόνου των ΛΚΥ που χειρίζονται τα θέματα των ασυνόδευτων ανηλίκων. Η συγκεκριμένη οδηγία, εξακολουθεί να βρίσκεται μέχρι σήμερα σε ισχύ, αλλά δε φαίνεται να τηρείται με την ίδια συνέπεια από όλες τις επαρχίες.

³⁶ Επιστολή ΔΥΚΕ προς τους Επαρχιακούς Λειτουργούς, με ημερ. 19/09/2016 και Αρ. Φακ.: 11.11.71.

³⁷ Επιστολή ΔΥΚΕ προς τους Επαρχιακούς Λειτουργούς, με ημερ. 25/10/2016 και Αρ. Φακ.: 11.11.042.013.

³⁸ Επιστολή ΔΥΚΕ προς τους Επαρχιακούς Λειτουργούς, με ημερ. 12/12/2016 και Αρ. Φακ.: 11.11.042.013.

Ε.3. Διαπιστώσεις

Ε.3.1. Γενικές Διαπιστώσεις

42. Ως γενική τοποθέτηση, οφείλω με ικανοποίηση να επισημάνω ότι, η θεσμική ρύθμιση του θέματος της εκτίμησης της ηλικίας των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών, έχει, από το 2014, αναβαθμιστεί σημαντικά, υπο την έννοια ότι, έχουν, μέσω σταδιακών τροποποιήσεων ενσωματωθεί στο άρθρο 10 του περί Προσφύγων Νόμου, όλες οι διατάξεις των Ευρωπαϊκών Οδηγιών που αφορούν το θέμα. Στη βάση των νέων νομοθετικών διατάξεων, έχει δημιουργηθεί γραπτή θεσμοθετημένη διαδικασία για την εκτίμηση της ηλικίας, στην οποία περιλαμβάνεται σημαντικός αριθμός από τις διαδικαστικές εγγυήσεις που εισηγούνται οι διεθνείς οργανισμοί. Συγκεκριμένα, το 2015 **μετά από ενέργειες της ΥΑ**, καθορίστηκε σε συνεργασία με τις άλλες αρμόδιες Υπηρεσίες (ΥΚΕ, Οδοντιατρικές και Ιατρικές Υπηρεσίες) **θεσμοθετημένη γραπτή Διαδικασία** για την εκτίμηση της ηλικίας των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου. Εκτιμώ ότι, η εν λόγω **Διαδικασία**, παρά τα όποια προβληματικά σημεία ή/και παραλείψεις τα οποία ενδεχομένως να υπάρχουν και τα οποία θα αναλυθούν στη συνέχεια, αποτελεί **αξιοσημείωτη εξέλιξη και καθοριστικό εργαλείο για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών στα πλαίσια της εν λόγω διαδικασίας**.
43. Χωρίς, σε καμία περίπτωση, να μειώνεται η σημασία των πιο πάνω εξελίξεων εκ μέρους της ΥΑ και των άλλων αρμόδιων Αρχών, διαπίστωση, μέσα από τη διερεύνησή μου για τη χρονική περίοδο 2015-2018, συγκεκριμένα **σημαντικά κενά/παραλείψεις όσον αφορά τη νομοθετική ρύθμιση του θέματος καθώς και παρατυπίες στην πρακτική εφαρμογή της θεσμοθετημένης Διαδικασίας**. Οι σημαντικότερες διαπιστώσεις μου αφορούν **κενά/παραλείψεις σε σχέση με την ολιστική/διεπιστημονική προσέγγιση στη διαδικασία, τη δυνατότητα αμφισβήτησης της απόφασης εκτίμησης της ηλικίας, το ρόλο του κηδεμόνα, του το ρόλο του νομικού εκπροσώπου και της προϋπόθεσης για ανεξαρτησία όλων των επαγγελματιών που εμπλέκονται με τη διαδικασία**.
44. Στόχος των διαπιστώσεων και, κατεπέκταση, των συστάσεών μου, είναι η βελτίωση της υφιστάμενης Διαδικασίας εκτίμησης της ηλικίας των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών, προκειμένου η εν λόγω διαδικασία να ανταποκρίνεται, όχι μόνο, στα όσα επιβάλλει το Ευρωπαϊκό Δίκαιο μέσα από τις Οδηγίες του, αλλά στο σύνολο των ελάχιστων διαδικαστικών εγγυήσεων που καθορίστηκαν από διεθνείς οργανισμούς για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών στα πλαίσια της εν λόγω διαδικασίας. Ακολουθούν στη συνέχεια αναλυτικά, οι διαπιστώσεις και συστάσεις μου σε ότι αφορά τα κενά και προβληματικά σημεία της θεσμοθετημένης Διαδικασίας για την εκτίμηση της ηλικίας των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών καθώς και τις παρατυπίες σε ότι αφορά τον τρόπο υλοποίησής της, από τις εμπλεκόμενες Υπηρεσίες.

E.3.2. Ειδικές Διαπιστώσεις

45. Στη θεσμοθετημένη Διαδικασία της ΥΑ δεν περιλήφθηκε η διαδικαστική εγγύηση της **διττής εφαρμογής του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού**. Ως εκ τούτου σε καμία περίπτωση από αυτές που διερευνήθηκαν δεν εντοπίστηκε να έγινε εκτίμηση του κατά πόσο είναι προς το συμφέρον του ασυνόδευτου ανήλικου η υποβολή του σε διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας του. Η καθολική τοποθέτηση της ΥΑ ότι, η εκτίμηση της ηλικίας είναι προς το συμφέρον των ασυνόδευτων ανήλικων διότι ευνοεί, την εξέταση, από τα άλλα κράτη μέλη, των αιτήσεων Δουβλίνου για οικογενειακή επανένωση, δεν αναιρεί την υποχρέωση από μέρους των Αρχών για την εξατομικευμένη εκτίμηση του συμφέροντός τους, πριν από την εκτίμηση της ηλικίας τους. Αυτό, είναι απαραίτητο για να αποδειχθεί σαφώς ότι, η απόφαση για την υποβολή του ανήλικου σε εκτίμηση της ηλικίας, είναι τεκμηριωμένη και στηρίζεται σε συγκεκριμένους παράγοντες. Όσον αφορά τη δεύτερη πτυχή της εφαρμογής της Αρχής του Συμφέροντος του παιδιού, εντοπίζω ότι, στη θεσμοθετημένη Διαδικασία έχουν περιληφθεί μόνο όσες διαδικαστικές εγγυήσεις έχουν ρητά καθοριστεί από τις Ευρωπαϊκές Οδηγίες -σε κάποιες περιπτώσεις χωρίς να αποδίδουν σε πρακτικό επίπεδο το πνεύμα των Οδηγιών- κι όχι το σύνολο των διαδικαστικών εγγυήσεων που αναφέρονται πιο πάνω (βλέπε E.2.2. Διαδικαστικές εγγυήσεις της παρούσας Έκθεσης). Περαιτέρω, διαπίστωσα ότι, σε περιπτώσεις ασυνόδευτων ανήλικων αιτητών υπήρχαν παρεκκλίσεις από την πρακτική εφαρμογή των διαδικασιών όπως έχουν καθοριστεί στη θεσμοθετημένη Διαδικασία της ΥΑ.
46. Εκτιμώ ότι, **καταβάλλεται σημαντική προσπάθεια στα πλαίσια της θεσμοθετημένης Διαδικασίας**, από μέρους των αρμόδιων Αρχών για τη διασφάλιση της διαδικαστικής εγγύησης **του ευεργετήματος της αμφιβολίας**. Πρώτον, στη θεσμοθετημένη Διαδικασία περιλήφθηκαν πρόνοιες οι οποίες, καθορίζουν ότι, η διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας δεν ενεργοποιείται για όλους τους ασυνόδευτους ανήλικους αιτητές, αλλά μόνο όταν δημιουργούνται εύλογες υποψίες αμφισβήτησης της ηλικίας. **Δεύτερον**, στη Διαδικασία προνοείται ότι, στις ιατρικές εκθέσεις πρέπει να καταγράφεται η εκτιμώμενη ηλικία, καθώς επίσης και το εύρος της διακύμανσής της με βάση τη σταθερά απόκλιση της μεθόδου που χρησιμοποιήθηκε, όπως αυτή περιγράφεται από τη διεθνή βιβλιογραφία. **Τρίτο**, προκύπτει ότι **όντως η εκτίμηση της ηλικίας και ειδικότερα οι ιατρικές εξετάσεις δεν εφαρμόζονται σε όλες τις περιπτώσεις των ασυνόδευτων ανήλικων** (βλέπε στατιστικά παραγράφου 6 της παρούσας Έκθεσης). **Τέταρτο**, ότι εν αναμονή των αποτελεσμάτων της εκτίμησης της ηλικίας οι αιτητές συνεχίζουν να αντιμετωπίζονται ως ανήλικοι και **πέμπτο**, στις περιπτώσεις που έστω και μία από τις ιατρικές εξετάσεις καταδείξει άτομο κάτω των 18, τότε, το ευεργέτημα της αμφιβολίας λειτουργεί υπέρ του αιτητή (βλέπε ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ, Εξατομικευμένες περιπτώσεις III, IV, V, VI & VII).
47. Παρά ταύτα, **εντοπίστηκαν και περιπτώσεις ασυνόδευτων ανήλικων αιτητών, όπου, κατά την άποψή μου, δεν εφαρμόστηκε το ευεργέτημα της αμφιβολίας υπέρ τους**. Αναφέρομαι στην περίπτωση ενός από τους 5 ασυνόδευτους ανήλικους

αιτητές της Ομαδοποιημένης περίπτωσης I (βλέπε ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ), του οποίου η εκτιμώμενη οδοντική ηλικία των τριών μεθόδων ήταν ιδιαίτερα οριακή (εκτιμήθηκε 18,40-18,50 ετών), ο οποίος μάλιστα δύο χρόνια αργότερα συνέχιζε να υποστηρίζει την ανηλικότητά του. Στις δύο από τις τρεις περιπτώσεις των Εξατομικευμένων περιπτώσεων VIII, IX & X, (βλέπε ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ) οι οποίες, παρόλο ότι, δεν υπήρχαν αντιφάσεις στην πληροφόρηση που έδωσαν στη Λειτουργό της ΥΑ, και, ως εκ τούτου, έπρεπε να λειτουργήσει υπέρ τους το ευεργέτημα της αμφιβολίας, η Λειτουργός, με το πρόσχημα της «έλλειψης πληροφόρησης» ζήτησε την υποβολή των ανήλικων σε ιατρικές εξετάσεις. Περαιτέρω, σε μια από τις εν λόγω περιπτώσεις, ενώ η θέση της ΛΚΥ στην Κοινωνική Έρευνα ήταν ότι, «η συμπεριφορά που παρουσιάζει παραπέμπει σε άτομο ανώριμο χωρίς εμπειρίες ζωής», εντούτοις, αντί να της παραχωρηθεί το ευεργέτημα της αμφιβολίας, ενεργοποιήθηκε η διαδικασία της εκτίμησης της ηλικίας, κατά την οποία στην πορεία, η ανήλικη υποβλήθηκε και σε ιατρικές εξετάσεις. Προβληματικό, εντοπίζω επίσης το ότι α) στις ιατρικές εκθέσεις των Οδοντιατρικών Υπηρεσιών, καταγράφονται οι κατώτερες εκτιμώμενες ηλικίες χωρίς να αναγράφονται τα περιθώρια σφάλματος που αντιστοιχούν σε κάθε μέθοδο ή/και εξέταση, β) οι Ιατρικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας αποστέλλουν μόνο το πόρισμα/αποτέλεσμα της απεικόνισης της ακτινογραφίας άκρας χειρός-καρπού χωρίς αναφορά στα περιθώρια σφάλματος της μεθόδου και χωρίς τοποθέτηση για την εκτιμώμενη ηλικία, και γ) οι Οδοντιατρικές Υπηρεσίες στην επιστολή που αποστέλλουν στην ΥΑ, συνεκτιμούν τα αποτελέσματα και των τριών ιατρικών εξετάσεων σε μία απόλυτη εκτίμηση για την ηλικία «...καταλήγουμε ότι το άτομο είναι άνω των 18 ετών».

48. Η πληροφόρηση, που συμπεριλήφθηκε στη θεσμοθετημένη Διαδικασία, για ενημέρωση των ασυνόδευτων ανήλικων αιτητών πριν τη λήψη της συγκατάθεσής τους, θεωρώ ότι είναι αρκετά συγκεκριμένη και περιεκτική. Η ΥΑ παραχωρεί την πληροφόρηση αυτή, με τη χρήση διερμηνέων στη μητρική γλώσσα των αιτητών, προφορικά, και η συναίνεση από τον ανήλικο και τον κηδεμόνα παραχωρείται γραπτώς. Εντόπισα, όμως, παρεκκλίσεις από την προβλεπόμενη Διαδικασία σε συγκεκριμένες περιπτώσεις ασυνόδευτων ανήλικων αιτητών. Συγκεκριμένα η πληροφόρηση που δόθηκε στις 3 Εξατομικευμένες περιπτώσεις VIII, IX & X, (βλέπε ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ), άφηνε να νοηθεί ότι η εκτίμηση της ηλικίας, εκ προοιμίου, και πριν από τη συνέντευξη της ΥΑ, περιλαμβάνει και τις ιατρικές εξετάσεις, καθώς και του ότι η εν λόγω διαδικασία είναι προϋπόθεση για να προωθηθεί η εξέταση της αίτησης για Δουβλίνο «*If all examination which include both medical and non-medical examination show that you are a minor then we shall proceed with the Dublin procedure to request from the authorities to accept your request for family reunification.*» Παράλληλα, υπήρχε ασυνέπεια και παραπληροφόρηση στο περιεχόμενο της πληροφόρησης για τις ιατρικές εξετάσεις καθότι, σε μια από τις περιπτώσεις η Λειτουργός ΥΑ ανέφερε ότι οι εξετάσεις αυτές «**are not harmful**». Όσον αφορά το έντυπο συγκατάθεσης για τη διενέργεια των ιατρικών εξετάσεων αυτό είναι γραμμένο μόνο στην αγγλική γλώσσα και αναφέρεται

και στην εξέταση physical examination, η οποία όπως διαφάνηκε από τη διερεύνησή μου δεν εφαρμόζεται.

49. **Διαπιστώνω παραβιάσεις των εγγυήσεων της διαδικασίας εκτίμησης της ηλικίας που αφορούν τον κηδεμόνα, το νομικό εκπρόσωπο και της προϋπόθεσης για ανεξαρτησία μεταξύ τους.** Ο ρόλος του κηδεμόνα και ο ρόλος του **νομικού εκπροσώπου** ασκούνται ταυτόχρονα από τη ΔΥΚΕ και, επομένως, ασκούνται από το ίδιο κάθε φορά πρόσωπο και συγκεκριμένα από την αρμόδια ΛΚΥ για τα ασυνόδευτα παιδιά έκαστης επαρχίας. Σε ότι αφορά, όμως, τις διοικητικές διαδικασίες στην ΥΑ, η ΔΥΚΕ τέλος του 2016 αποφάσισε τα ασυνόδευτα παιδιά να συνοδεύονται μόνο από συγκεκριμένη Ιδρυματική Λειτουργό της Επαρχίας Λευκωσίας.
50. Η κηδεμονία των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών πρέπει να παρέχεται σύμφωνα με τα διεθνή και ευρωπαϊκά πρότυπα ποιότητας για την κηδεμονία και ο κηδεμόνας πρέπει να έχει τα προσόντα για να προάγει τα δικαιώματα και τα συμφέροντα του παιδιού σε όλες τις διαδικασίες που το αφορούν μεταξύ άλλων και της διαδικασίας εκτίμησης της ηλικίας.³⁹ Ως εκ τούτου, θεωρώ **προβληματική για την ποιοτική άσκηση της κηδεμονίας** το ότι, στη συνέντευξη της ΥΑ παρίσταται άτομο, άγνωστο στο συγκεκριμένο παιδί, αντί η αρμόδια ΛΚΥ η οποία γνωρίζει τις περιστάσεις και τις ειδικές ανάγκες του παιδιού, έχει αναπτύξει σχέση με το παιδί και η οποία αναλαμβάνει όλες τις άλλες πτυχές που αφορούν τη κηδεμονία του. Επιπρόσθετα, ο κηδεμόνας για τους ασυνόδευτους ανηλίκους πρέπει να διαθέτει εμπειρογνωμοσύνη σε θέματα συμπεριφοράς παιδιών και εφήβων, να είναι ειδικευμένος στην επικοινωνία φιλική προς τα παιδιά, να διαθέτει ισχυρές δεξιότητες υπεράσπισης και να είναι διατεθειμένος να αμφισβητεί πρακτικές και αποφάσεις που δεν συνάδουν με το συμφέρον του παιδιού.⁴⁰
51. Περαιτέρω, όπως προανέφερα, θεωρώ ότι **παραβιάζεται και η διαδικαστική εγγύηση των ασυνόδευτων ανηλίκων σε νομική εκπροσώπηση.** Στα πλαίσια της διαδικασίας εκτίμησης της ηλικίας, ο ρόλος του νομικού εκπροσώπου είναι να παρέχει συμβουλές σχετικά με τα νομικά ζητήματα που συνδέονται με τη διαδικασία και, επομένως, πρέπει να είναι ξεχωριστός από τον ρόλο του κηδεμόνα.⁴¹ (Αναλυτικά για την εκπροσώπηση, βλέπε στην Έκθεση της Επιτρόπου, αναφορικά με την εκπροσώπηση των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου⁴²).

---

³⁹ Council of Europe, Wenke, D. (2017). *Age assessment: Council of Europe member states' policies, procedures and practices respectful of children's rights in the context of migration.*

⁴⁰ UNICEF, Smith, T. & Brownlees, L. (2013). *Working Paper: Age assessment: A Technical Note.*

⁴¹ UNICEF, Smith, T. & Brownlees, L. (2013). *Working Paper: Age assessment: A Technical Note.*

⁴² Για την Έκθεση βλέπε στο www.childcom.org.cy, στο σύνδεσμο *Επίσημες Θέσεις/Εκθέσεις/Πορίσματα της Επιτρόπου.*

52. Οι ΥΚΕ, εκτός από το ρόλο του κηδεμόνα και του εκπροσώπου **έχουν και το ρόλο της διαβίβασης στοιχείων, υπο μορφή Σημειώματος** (παλαιότερα) και υπο μορφή **Κοινωνικής Έρευνας** (από το Σεπτέμβριο 2016), **τα οποία χρησιμοποιούνται από την ΥΑ για την εκτίμηση της ηλικίας ή/και για την ενεργοποίηση της διαδικασίας εκτίμησης της ηλικίας του αιτητή.** Ενεργούν, δηλαδή, υπό την ιδιότητα κρατικής αρχής, και όχι ως εκπρόσωποι ή κηδεμόνες του παιδιού. Η ανάθεση των τριών αυτών ρόλων στις ΥΚΕ θεωρώ ότι είναι **εξαιρετικά προβληματική** καθότι, οι συγκεκριμένοι ρόλοι είναι συγκρουόμενοι, αντιμάχονται τον ουσιαστικό τους ρόλο, ως κηδεμόνες των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών και δημιουργεί σύγχυση, αβεβαιότητα και κλονισμό της εμπιστοσύνης των παιδιών προς τους κηδεμόνες τους.
53. Η ανάθεση πολλαπλών ρόλων στις ΥΚΕ στα πλαίσια της διαδικασίας εκτίμησης της ηλικίας εκτιμώ ότι παραβιάζει κατάφωρα τη **διαδικαστική εγγύηση της ανεξαρτησίας** που πρέπει να διέπει τους επαγγελματίες που εμπλέκονται στη εν λόγω διαδικασία. Είναι ζωτικής σημασίας κατά τη διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας το παιδί να υποστηρίζεται από ενήλικο άτομο, που είναι ανεξάρτητο από την κρατική Αρχή που αναλαμβάνει τη διαδικασία ή από οποιαδήποτε άλλη κρατική Αρχή που έχει συμφέροντα για την έκβαση της διαδικασίας, του οποίου πρωταρχική λειτουργία είναι η προώθηση του συμφέροντος του παιδιού σε όλες τις πτυχές της εκτίμησης.
54. Οι πιο πάνω διαπιστώσεις μου συμφωνούν με τις διαπιστώσεις τις Επιτρόπου Διοικήσεως ως Αρχής κατά των Διακρίσεων, οι οποίες περιλήφθηκαν στην Έκθεση με τίτλο *«Έκθεση της Αρχής κατά των Διακρίσεων αναφορικά με το Σύστημα Προστασίας και εκπροσώπησης των ασυνόδευτων ανηλίκων»*, ημερ. 24/08/2015, με Αρ. Φακ.: ΑΚΡ 41/2015. Συγκεκριμένα, η Επίτροπος, επισημαίνει ότι, *«Σύγκρουση συμφερόντων προκύπτει, ιδίως, στο ζήτημα του προσδιορισμού ηλικίας, από τη διπλή ιδιότητα των ΥΚΕ, αφενός ως αυτών που έχουν την ευθύνη κηδεμονίας και νομικής εκπροσώπησης του παιδιού και, αφετέρου, ως αυτών που παρέχουν φιλοξενία και άρα πρέπει να εγγυούνται ότι στις δομές φιλοξενίας του δεν διαμένουν ενήλικα άτομα ... όταν προκύπτουν αμφιβολίες ως προς το ζήτημα της ηλικίας ενός παιδιού, η ιδιότητα των ΥΚΕ ως κηδεμόνα υποχωρεί και γίνεται παραπομπή στην Υπηρεσία Ασύλου για ενεργοποίηση της διαδικασίας εξακρίβωσης ηλικίας και απομάκρυνση του παιδιού από τη Στέγη. Το παιδί, όμως, μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας και τη λήψη τελικής απόφασης χάνει στην πράξη την εκπροσώπηση που με βάση το Νόμο δικαιούται, αφού ο κηδεμόνας του, που θα έπρεπε να ελέγχει τη διεξαγωγή της διαδικασίας και να ενδυναμώνει, να ενισχύει και να υποστηρίζει το παιδί κατά τη διάρκειά της, είναι εκείνος που την κινητοποιεί.»* [Παράγραφος 65(xi)].
55. Επιπρόσθετα, είναι σημαντικό, να σημειωθεί ότι, οι πολλαπλοί ρόλοι των ΥΚΕ οι οποίοι ουσιαστικά ασκούνται από το ίδιο άτομο, τον αρμόδιο ΛΚΥ για τους ασυνόδευτους ανηλίκους αιτητές ασύλου (1 ΛΚΥ για Λευκωσία, 2 ΛΚΥ για Λάρνακα και 1 ΛΚΥ για Λεμεσό), σε συνδυασμό με τους μεγάλους αριθμούς και τη συνεχόμενη ροή ασυνόδευτων παιδιών, δημιουργούν **ανυπέρβλητο φόρτο εργασίας** στους

αρμόδιους ΛΚΥ και συντείνουν στην **επαγγελματική τους εξουθένωση**. Αυτά με τη σειρά τους, ενδεχομένως, να επηρεάζουν την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών προς ασυνόδετους ανηλικούς αιτητές.

56. Όσον αφορά την **εκπαίδευση των επαγγελματιών** που εμπλέκονται στη διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας, με ικανοποίηση ενημερώθηκα ότι, κατά την περίοδο έναρξης της Διαδικασίας, Λειτουργοί όλων των εμπλεκόμενων Υπηρεσιών (ΥΑ, ΥΚΕ, Οδοντιατρικές Υπηρεσίες) εκπαιδεύτηκαν σε κάποιες πτυχές της εκτίμησης της ηλικίας των ασυνόδετων ανηλικών αιτητών που εμπíππτουν στις αρμοδιότητές τους. Στο σημείο αυτό, όμως, είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι, η εκπαίδευση και επιμόρφωση πρέπει να είναι συνεχής και να προσαρμόζεται στις εξελίξεις στον τομέα, ενώ, σε Υπηρεσίες με συχνή εναλλαξιμότητα των καθηκόντων των Λειτουργών όπως οι ΥΚΕ, επιβάλλεται με κάθε εναλλαγή καθηκόντων, η εκ νέου εκπαίδευση των Λειτουργών που αναλαμβάνουν. Η εναλλαξιμότητα των καθηκόντων των ΛΚΥ δεν επιτρέπει την εξειδίκευση και εμπειρογνώμοσύνη, στοιχεία απαραίτητα για την επαρκή εκτέλεση του ρόλου τους έναντι των ασυνόδετων παιδιών. Από πλευράς των Οδοντιατρικών Υπηρεσιών, θεωρώ σημαντικές τις θεσμοθετημένες ενδομηματικές διαδικασίες που προωθήθηκαν και αφορούν την εξειδικευμένη εκπαίδευση του εμπλεκόμενου προσωπικού και την ευαίσθητη σε θέματα φύλου προσέγγιση, όπου δίνεται η επιλογή στον αιτητή να επιλέξει το φύλο του οδοντίατρου που θα τον εξετάσει.

57. Στη θεσμοθετημένη Διαδικασία, περιλαμβάνονται τρεις μη ιατρικές και τέσσερις ιατρικές εξετάσεις, οι οποίες **εξυπηρετούν σε κάποιο βαθμό την υιοθέτηση διεπιστημονικής και ολιστικής προσέγγισης στη διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας** καθότι, η συμπερίληψη πολλαπλών μεθόδων στην διαδικασία, διευρύνει το φάσμα των στοιχείων τα οποία συνυπολογίζονται και, επομένως, βελτιώνεται η αξιοπιστία της εκτίμησης της ηλικίας. Σημαντική, όμως **παράλειψη** για τον διεπιστημονικό ολιστικό συνδυασμό των εξετάσεων, είναι **η απουσία μεθόδων που να εξετάζουν κοινωνικούς, ψυχολογικούς, αναπτυξιακούς, περιβαλλοντικούς και πολιτιστικούς παράγοντες**. Επισημαίνω ότι, το **Σημείωμα από μέρους των ΥΚΕ**, το οποίο περιλήφθηκε στις μη ιατρικές εξετάσεις της θεσμοθετημένης Διαδικασίας της ΥΑ για την εκτίμηση ηλικίας, δεν μπορεί να θεωρεί ως μέθοδος για την εκτίμηση της ηλικίας από τις ΥΚΕ, ενόψει του ότι η μορφή, η δομή και το περιεχόμενό του περιείχε υποτυπώδη πληροφόρηση για το ατομικό, οικογενειακό ιστορικό, υποτυπώδη έως μηδαμινή πληροφόρηση για τα κοινωνικά, ψυχολογικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά του αιτητή, και ειδικότερα δεν περιλάμβανε, τη θέση, στη βάση τεκμηρίωσης, του ΛΚΥ ως προς την ηλικία του (βλέπε ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ, Εξατομικευμένη περίπτωση Ι, Εξατομικευμένη περίπτωση ΙΙ).

58. Με απόφαση της ΔΥΚΕ το 2016, αντί Σημειώματος οι ΛΚΥ καλούνται να ετοιμάζουν, με βάση συγκεκριμένη πρότυπη δομή, **Κοινωνική Έρευνα (ΥΚΕ 187)**. Η δομή και οι πτυχές τεκμηρίωσης που περιλήφθηκαν στην εν λόγω πρότυπη δομή **Κοινωνικής Έρευνας** θεωρώ ότι είναι ικανοποιητική και, ως εκ τούτου, εκτιμώ ότι

είναι μια **σημαντική διαδικαστική εξέλιξη για την ολιστική/διεπιστημονική προσέγγιση της Διαδικασίας**. Μέσα, όμως από διερεύνηση συγκεκριμένων περιπτώσεων (βλέπε ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ, Εξατομικευμένες περιπτώσεις VIII, IX & X) **διαπίστωσα ότι, οι Κοινωνικές Έρευνες που υποβλήθηκαν ήταν ανεπαρκείς** και δεν ανταποκρίνονταν στις απαιτήσεις τεκμηρίωσης της πρότυπης δομής. Ειδικότερα, όσον αφορά το επίμαχο πεδίο της Κοινωνικής Έρευνας, «Θέση ΛΚΥ για την ηλικία» το λεκτικό σε δύο από τις περιπτώσεις ήταν πανομοιότυπο, σε καμία από τις τρεις δεν περιλήφθηκε τεκμηριωμένη τοποθέτηση της ΛΚΥ για την ηλικία του αιτητή στη βάση συγκεκριμένων, ανα αιτητή, ενδείξεων/παραδειγμάτων. Αντίθετα, και στις τρεις Κοινωνικές Έρευνες, ακόμα και στην περίπτωση όπου η ΛΚΥ ανέφερε ότι η συμπεριφορά της αιτήτριας *«παραπέμπει σε άτομο ανώριμο χωρίς εμπειρίες ζωής»*, η ΛΚΥ καταλήγει στο ότι, στην απουσία επίσημων εγγράφων, η πραγματική ηλικία του αιτητή δεν μπορεί να διαπιστωθεί μόνο από τις παρατηρήσεις της ΛΚΥ και, επομένως, η περίπτωση παραπέμπεται για προσδιορισμό της ηλικίας.

59. Παρατηρείται ότι στις πλείστες περιπτώσεις, τόσο των Σημειωμάτων όσο και των Κοινωνικών Ερευνών, η άποψη της ΛΚΥ για την αμφισβήτηση της ανηλικότητας των ασυνόδευτων ανηλικών αιτητών **στηρίζεται στην απουσία των εγγράφων, σε υποκειμενικές και γενικές/ασαφείς διατυπώσεις που αφορούν τη σωματική ανάπτυξη/σωματότυπο και σε γενικές παρατηρήσεις συμπεριφοράς που σχετίζονται, κυρίως, με την εύρυθμη λειτουργία του ιδρύματος** (βλέπε ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ, Ομαδοποιημένη περίπτωση I, Εξατομικευμένες περιπτώσεις VIII, IX, X). Επισημαίνεται, όμως, ότι, η εκτίμηση της ηλικίας πρέπει να εξισορροπεί ένα ευρύ φάσμα φυσικών, ψυχολογικών, αναπτυξιακών, περιβαλλοντικών και πολιτισμικών παραγόντων. Όσον αφορά τη σωματική ανάπτυξη, πτυχή η οποία πολύ συχνά δημιουργεί αμφιβολίες για την ηλικία των αιτητών πρέπει να σημειωθεί ότι, οι αναπτυξιακές ευκαιρίες δεν είναι καθολικές για όλα τα παιδιά. Η σωματική ανάπτυξη των παιδιών ποικίλλει και επηρεάζεται από πολλούς παράγοντες, όπως η διατροφή, η πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη και την εκπαίδευση, οι συνθήκες διαβίωσης και του περιβάλλοντος, οι εμπειρίες, οι δυνατότητες άσκησης, τα γονίδια και η έμφυτη φυσιολογία (ορισμένα παιδιά είναι απλά μεγάλα ενώ άλλα είναι μικρά). Οι πολιτισμικές προσδοκίες γύρω από τις ευθύνες που επιβάλλονται στα παιδιά είναι, επίσης, ποικίλες, όπως και οι προσδοκίες συμπεριφοράς, ειδικά στην παρουσία των ενηλίκων. Επομένως, οι αξιολογήσεις ηλικίας δεν πρέπει να βασίζονται σε κλειστές κοινωνικά ή πολιτισμικά κατασκευασμένες ιδέες για το πώς πρέπει να μοιάζει ένα παιδί ή πώς πρέπει να συμπεριφέρονται ή να ανταποκρίνονται σε συγκεκριμένες καταστάσεις.⁴³

60. Εντοπίζω, επίσης, **προβλήματα στο διεπιστημονικό, ολιστικό χαρακτήρα της Έκθεσης** που ετοιμάζει ο Λειτουργός της ΥΑ προς τον Προϊστάμενο της ΥΑ με την τελική εκτίμησή του για την ηλικία του αιτητή. Συγκεκριμένα, εντοπίζω απουσία

⁴³ UNICEF, Smith, T. & Brownlees, L. (2013). *Working Paper: Age assessment: A Technical Note*.

αναφορών και εκτιμήσεων από ειδικούς σε σχέση με τους κοινωνικούς, ψυχολογικούς, αναπτυξιακούς, περιβαλλοντικούς και πολιτισμικούς παράγοντες που επηρεάζουν την εκτίμηση της ηλικίας. Επιπρόσθετα, ενώ, στην εν λόγω Έκθεση, θα έπρεπε να γίνεται ένας **ολιστικός/διεπιστημονικός συνυπολογισμός** των μη ιατρικών και ιατρικών αποτελεσμάτων στη βάση του οποίου να καταλήγει σε εισήγηση σχετικά με την τελική εκτίμηση της ηλικίας, παρατηρώ ότι, για την τελική απόφαση, δίδεται δυσανάλογη και καθοριστική βαρύτητα στα αποτελέσματα των ιατρικών εξετάσεων και στην απουσία εγγράφων. (βλέπε ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ, Εξατομικευμένες περιπτώσεις VIII, IX, X)

61. Η συμπερίληψη, στην θεσμοθετημένη Διαδικασία τεσσάρων ιατρικών εξετάσεων, εκ των οποίων οι δύο περιλαμβάνουν τις επιβλαβείς για την υγεία ακτίνες Χ (Ακτινογραφία άκρας χειρός-καρπού, Πανοραμική ακτινογραφία δοντιών), και της Κλινικής εξέτασης από παιδοενδοκρινολόγο για προσδιορισμό σταδίου εφηβείας, θεωρώ ότι **παραβιάζει την εγγύηση για τη χρήση της λιγότερο παρεμβατικής μεθόδου**. Όσον αφορά την Κλινική εξέταση από παιδοενδοκρινολόγο για προσδιορισμό σταδίου εφηβείας, μετά από προφορική ενημέρωση από την ΥΑ αλλά και από τη διερεύνηση των παραπόνων, διαπίστωσα ότι δεν εφαρμόζεται. Η διαφοροποίηση αυτή στην πρακτική της ΥΑ συνάδει με τις συστάσεις διάφορων οργανισμών για το ότι η εξέταση της ωριμότητας των γεννητικών οργάνων πρέπει να αποκλείεται από τις μεθόδους εκτίμησης ηλικίας, όχι μόνο λόγω της αποδεδειγμένης ανακρίβειας αλλά και λόγω της παραβίασης της ιδιωτικής ζωής και της σωματικής ακεραιότητας του ενδιαφερόμενου προσώπου και μπορεί να συνιστά απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση.⁴⁴
62. Τόσο στην θεσμοθετημένη Διαδικασία όσο και μέσα από την πρακτική εφαρμογή της στις περιπτώσεις τις οποίες διερεύνησα, **διαπίστωσα ότι η ΥΑ εφαρμόζει τη διαδικαστική εγγύηση σε σχέση με τις συνέπειες της άρνησης** που προβλέπει ότι, τυχόν άρνηση του ασυνόδευτου παιδιού να υποβληθεί σε εξετάσεις εκτίμησης της ηλικίας δεν εμποδίζει την αρμόδια Αρχή να λάβει απόφαση επί της αιτήσεως ασύλου ή/και να επηρεάζει επί της ουσίας την εξέτασή της. Αυτό που όμως θα μπορούσε να βελτιωθεί είναι να εξετάζονται περαιτέρω οι λόγοι στη βάση των οποίων ο αιτητής αρνείται να υποβληθεί στη διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας του.
63. Σε σχέση με την **κράτηση**, στη Θέση-2014 είχα διαπιστώσει την κατά κόρον εφαρμογή της πρακτικής της κράτησης, των ασυνόδευτων ανηλίκων, είτε λόγω του ότι, θεωρούνταν παράτυποι μετανάστες, είτε για διερεύνηση της ηλικίας όταν επρόκειτο για αιτητές ασύλου. Με ικανοποίηση διαπιστώνω ότι **δεν εφαρμόζεται, πλέον, η πρακτική της κράτησης για τους ασυνόδευτους ανήλικους αιτητές,**

---

⁴⁴ Separated Children in Europe Programme (SCEP), (2012). *Position Paper on Age Assessment in the Context of Separated Children in Europe*.

κάτι το οποίο επισήμανα και σε σχετική Τοποθέτησή⁴⁵ μου. Είναι επίσης θετικό το γεγονός ότι, πλέον, τουλάχιστον σε ότι αφορά κράτηση αιτητών ασύλου στη βάση του άρθρου 9ΣΤ του περί Προσφύγων Νόμου, η κράτηση ανήλικων αιτητών απαγορεύεται με απόλυτο τρόπο, κάτω από οποιοσδήποτε περιστάσεις και ευελπιστώ ότι οι διατάξεις του Νόμου θα τυγχάνουν αποτελεσματικής και άμεσης εφαρμογής.

64. Η ΥΑ με βάση γνωμάτευση της Νομικής Υπηρεσίας υποστηρίζει ότι, σύμφωνα με τη Νομοθεσία, δύναται να χρησιμοποιεί ιατρικές εξετάσεις για τον προσδιορισμό της ηλικίας ασυνόδευτου ανήλικου, στο πλαίσιο της εξέτασης της αίτησής του και, ως εκ τούτου, ο αιτητής μπορεί να προσφύγει κατά της απόφασης σχετικά με την εκτίμηση της ηλικίας του μόνο στα πλαίσια της Προσφυγής του κατά της τελικής απόφασης σχετικά με το αίτημα διεθνούς προστασίας. Επιπρόσθετα, η ΥΑ δεν παραχωρεί οποιαδήποτε άλλη δυνατότητα διοικητικής ή άλλης ανεξάρτητης αμφισβήτησης της απόφασης για την εκτίμηση της ηλικίας των ασυνόδευτων ανήλικων και η απόφαση ανακοινώνεται στους αιτητές μόνο προφορικά. Στην προφορική αυτή ενημέρωση ο αιτητής ενημερώνεται ότι οι ιατρικές εξετάσεις κατέδειξαν ότι το άτομο είναι πάνω των 18 ετών και, ως εκ τούτου, παύουν να ισχύουν οι ειδικές διευκολύνσεις και συνθήκες υποδοχής που του παραχωρήθηκαν αρχικά. Δεδομένων των πιο πάνω, έχω την άποψη ότι **παραβιάζεται κατάφωρα η διαδικαστική εγγύηση** που προβλέπει τη γραπτή ενημέρωση των αιτητών σχετικά με την απόφαση για την ηλικία τους και την **παραχώρηση δυνατότητας διοικητικής ή δικαστικής αμφισβήτησης**. Είναι γεγονός ότι σε ορισμένες χώρες, όπως η Αυστρία, η Βουλγαρία, η Ιταλία και η Ισπανία, υιοθετείται η ίδια πρακτική με αυτή της ΥΑ, δηλαδή το αποτέλεσμα της εκτίμησης της ηλικίας μπορεί να αμφισβητηθεί μόνο στο πλαίσιο προσφυγής κατά της τελικής απόφασης που συνδέεται άμεσα ή έμμεσα με τον καθορισμό ηλικίας, εντούτοις, σε χώρες όπως το Βέλγιο και τη Δανία, τα αποτελέσματα της εκτίμησης ηλικίας μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο έφεσης και στο Ηνωμένο Βασίλειο υπόκεινται σε δικαστική αναθεώρηση.⁴⁶

65. Πρόβλημα το οποίο διαπιστώνεται από όλες τις Υπηρεσίες, είναι η έλλειψη διερμηνέων συγκεκριμένων γλωσσών όπως τα Σομαλικά, οι οποίοι να είναι εγκεκριμένοι και καταρτισμένοι σε θέματα διερμηνείας, συνεντεύξεων, με φιλικούς προς τα παιδιά και ευαίσθητους με το φύλο τρόπους επικοινωνίας. Η συγκεκριμένη έλλειψη, όπως διατυπώθηκε από όλες τις Υπηρεσίες και τις ΜΚΟ με τις οποίες έγιναν

---

⁴⁵ Τοποθέτηση με τίτλο «*Τοποθέτηση της Επιτρόπου αναφορικά με τη διασφάλιση του συμφέροντος των παιδιών που μετακινούνται, στις αποφάσεις κράτησης που λαμβάνονται στα πλαίσια μεταναστευτικού ελέγχου, Φεβρουάριος 2017*». Για την Τοποθέτηση βλέπε στο www.childcom.org.cy, στο σύνδεσμο Επίσημες Θέσεις και Εκθέσεις της Επιτρόπου.

⁴⁶ European Council on Refugees and Exiles (ECRE). *Right to Justice: Quality Legal Assistance for Unaccompanied Children*, (Comparative Report), 2014.

συναντήσεις, δημιουργεί σωρεία προβλημάτων, σε όλες τις πτυχές της μεταχείρισης των ασυνόδευτων παιδιών.

66. Τέλος, προκύπτει απουσία ενιαίου ηλεκτρονικού συστήματος συλλογής και στατιστικής επεξεργασίας δεδομένων για τους ασυνόδευτους ανήλικους αιτητές γενικά, το οποίο να συμπεριλαμβάνει και δεδομένα που αφορούν τη διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας. Η στατιστική επεξεργασία των δεδομένων αυτών αποτελεί προϋπόθεση για την ανάπτυξη αποτελεσματικών πολιτικών για την εφαρμογή των δικαιωμάτων των ασυνόδευτων παιδιών αιτητών. Η έλλειψη δεδομένων είναι ένα ευρύτατο πρόβλημα όσον αφορά την εκτίμηση της ηλικίας στην Ευρώπη, ενόψει του ότι οι στατιστικές είναι σπάνια διαθέσιμες, τα δεδομένα δεν συλλέγονται συστηματικά ή/και δεν δημοσιοποιούνται.⁴⁷

E.4. Συστάσεις

67. Συστήνω όπως, το σύνολο των διαδικαστικών εγγυήσεων για την εκτίμηση της ηλικίας που παρουσιάζονται στην υποενότητα E.2.2 της παρούσας Έκθεσης, ενσωματωθεί **θεσμικά**, τόσο μέσα από **νομοθετικές ρυθμίσεις του περί Προσφύγων Νόμου όσο και στην θεσμοθετημένη Διαδικασία της ΥΑ**, προκειμένου η εν λόγω διαδικασία να διασφαλίζει σφαιρικά και ολιστικά τα δικαιώματα των ασυνόδευτων παιδιών αιτητών. Ειδικότερα, συστήνω τη θεσμική ρύθμιση της **διαδικαστικής εγγύησης που υποχρεώνει την ολιστική/διεπιστημονική προσέγγιση** της διαδικασίας, της **εγγύησης που παρέχει δυνατότητα αμφισβήτησης της απόφασης εκτίμησης της ηλικίας καθ'αυτής και της εγγύησης που επιβάλλει την ανεξαρτησία των επαγγελματιών που εμπλέκονται με τη διαδικασία**.
68. Συστήνω, όπως, στη **θεσμοθετημένη Διαδικασία της ΥΑ** περιληφθεί, η **διπλή εφαρμογή του συμφέροντος του παιδιού**. Στο πρώτο επίπεδο της εφαρμογής του, να διενεργείται, εξατομικευμένη εκτίμηση του κατά πόσο είναι προς το συμφέρον του ασυνόδευτου ανήλικου αιτητή η υποβολή του σε διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας του, η απόφαση αυτή, να είναι τεκμηριωμένη και να στηρίζεται σε συγκεκριμένους παράγοντες. Ενδεικτικά, οι παράγοντες που πρέπει να εξετάζονται είναι, η αναγκαιότητα της εκτίμησης της ηλικίας, η ευαλωτότητα, οι ειδικές ανάγκες και το κατά πόσον η διαδικασία θα επιτείνει το επίπεδο άγχους ή τραύματος ενός παιδιού. Κατά δεύτερο, να συμπεριληφθούν στη Διαδικασία όλες οι διαδικαστικές εγγυήσεις

---

⁴⁷ Separated Children in Europe Programme (SCEP), (2012). *Position Paper on Age Assessment in the Context of Separated Children in Europe*.

που έχουν πιο πάνω αναλυθεί και εντοπίζονται στην παρούσα Έκθεση, για τη μεγαλύτερη δυνατή διασφάλιση των δικαιωμάτων των παιδιών.

69. Συστήνω διεύρυνση των περιπτώσεων στις οποίες εφαρμόζεται το **ευεργέτημα της αμφιβολίας**. Ειδικότερα, συστήνω όπως το ευεργέτημα της αμφιβολίας εφαρμόζεται και στις περιπτώσεις αιτητών όπου έστω και μία μη ιατρική εξέταση δεν εγείρει αμφιβολίες για την ηλικία τους ή όταν οι ιατρικές εξετάσεις καταλήξουν σε οριακό με την ανηλικότητα αποτέλεσμα. Επιπρόσθετα, οι Οδοντιατρικές Υπηρεσίες και οι Ιατρικές Υπηρεσίες να υποβάλλουν ανεξάρτητες εκθέσεις, στις οποίες να αναγράφονται ξεκάθαρα τα ευρήματά τους σε σχέση με την εκτιμώμενη ηλικία και με τα περιθώρια σφάλματος που αντιστοιχούν σε κάθε μέθοδο/εξέταση (βάση ενημερωμένων αναφορών).
70. Συστήνω, η πληροφόρηση για τη συναίνεση των αιτητών σε ιατρικές εξετάσεις, να ετοιμαστεί σε γραπτό κείμενο το οποίο να διαβάζεται και να επεξηγείται, σε γλώσσα κατανοητή στον αιτητή. Με τον τρόπο αυτό θα αποφεύγονται προφορικές διατυπώσεις ή λεκτικά ολισθήματα που να επηρεάζουν την ακρίβεια της ενημέρωσης και εν τέλει να παραβιάζουν την προϋπόθεση για την ενημερωμένη, από μέρους του αιτητή, συναίνεση. Το έντυπο συγκατάθεσης για τη διενέργεια των ιατρικών εξετάσεων εκτός από την αγγλική γλώσσα συστήνω να διατίθεται και στη μητρική γλώσσα των αιτητών. Περαιτέρω, συστήνω όπως αφαιρεθεί από τη θεσμοθετημένη Διαδικασία, καθώς και από το εν λόγω έντυπο, η Κλινική εξέταση από παιδοενδοκρινολόγο για προσδιορισμό σταδίου εφηβείας, η οποία, ούτως ή άλλως, δεν εφαρμόζεται και έχει επικριθεί έντονα για τον παρεμβατικό της χαρακτήρα.
71. Όσον αφορά την ανεξαρτησία των επαγγελματιών που εμπλέκονται στη Διαδικασία και τους **πολλαπλούς ρόλους των ΥΚΕ, του κηδεμόνα, του εκπροσώπου και της Αρχής που τοποθετείται σε σχέση με την εκτίμηση της ηλικίας**, έχω την άποψη ότι αυτοί, πρέπει να **διαχωριστούν και να ανατεθούν σε άλλες Υπηρεσίες, ή σε ανεξάρτητους θεσμούς, ή σε ΜΚΟ**. Εξυπακούεται ότι, οι ΥΚΕ πρέπει να διατηρήσουν την κηδεμονία των ασυνόδευτων ανηλικών αιτητών, ενώ η εκπροσώπηση να ανατεθεί σε ανεξάρτητο θεσμό ή σε ΜΚΟ ώστε να ασκείται από επαγγελματίες με νομική κατάρτιση. Όσον αφορά την τοποθέτηση ως προς την εκτίμηση της ηλικίας που μέχρι σήμερα ζητείται από τις ΥΚΕ και γίνεται από τον ίδιο ΛΚΥ που ασκεί το ρόλο του κηδεμόνα και εκπροσώπου, θεωρώ ότι πρέπει να τερματιστεί και να εξευρεθεί άλλη διαδικασία από πλευράς των αρμόδιων Υπηρεσιών, ώστε να διασφαλίζεται η ανεξαρτησία του προσώπου που την υποβάλλει. Με τον τρόπο αυτό θα διασφαλίζεται η άσκηση ποιοτικής κηδεμονίας, η άσκηση ποιοτικής νομικής συνδρομής και η ανεξαρτησία των εμπλεκόμενων με τη διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας προσώπων. Μέχρι όμως, να γίνουν οι διαφοροποιήσεις αυτές, θεωρώ σημαντικό να αυξηθεί ο αριθμός των ΛΚΥ που χειρίζονται περιπτώσεις ασυνόδευτων ανηλικών αιτητών προκειμένου ο φόρτος εργασίας τους να γίνει διαχειρίσιμος.

72. Η συνεχής **εκπαίδευση και επιμόρφωση των επαγγελματιών** (ΥΑ, ΥΚΕ, Ιατρικές και Οδοντιατρικές Υπηρεσίες) που εμπλέκονται στη Διαδικασία είναι, εκ των ων ουκ άνευ. Ενδεχόμενες περιοχές για περαιτέρω εκπαίδευση είναι η διεξαγωγή και ερμηνεία των συνεντεύξεων της εκτίμησης της ηλικίας, η ολιστική/διεπιστημονική ερμηνεία και ο συνυπολογισμός των ιατρικών και μη ιατρικών εξετάσεων της ηλικίας, η εξέταση κοινωνικών, ψυχολογικών, αναπτυξιακών, περιβαλλοντικών και πολιτισμικών παραγόντων για την εκτίμηση της ηλικίας από κοινωνικούς λειτουργούς και ψυχολόγους, οι μέθοδοι συνεργασίας με διερμηνείς ή πολιτισμικούς διαμεσολαβητές κατά την επικοινωνία με παιδιά και η ενημέρωση σε σχέση με το εθνικό και πολιτισμικό υπόβαθρο των χωρών από τις οποίες προέρχονται τα ασυνόδευτα παιδιά που καταλήγουν στην Κύπρο. Περαιτέρω, **συστήνεται η μη συχνή εναλλαξιμότητα των καθηκόντων των επαγγελματιών** που εκπαιδεύονται και αναλαμβάνουν καθήκοντα στο χειρισμό ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών, ώστε να χτίζεται και κατεπέκταση να αξιοποιείται, η εξειδίκευση και η εμπειρογνωμοσύνη τους προς όφελος των ασυνόδευτων παιδιών. Σε περίπτωση εναλλαξιμότητας η αρμόδια Υπηρεσία οφείλει να εκπαιδεύσει επαρκώς το νέο λειτουργό πριν την ανάληψη των καθηκόντων του.
73. Η **διεπιστημονική και ολιστική** προσέγγιση είναι πολύπλοκη, αλλά βασική διαδικαστική εγγύηση της Διαδικασίας της εκτίμησης της ηλικίας. Συστήνω τη **συμπερίληψη μεθόδων** οι οποίοι να διενεργούνται από **κοινωνικό λειτουργό ή/και ψυχολόγο, οι οποίοι να εξετάζουν κοινωνικούς, ψυχολογικούς, αναπτυξιακούς, περιβαλλοντικούς και πολιτιστικούς παράγοντες**. Μέχρι τη συμπερίληψη τέτοιας διαδικασίας οι Κοινωνικές Έρευνες (ΥΚΕ 187) να ετοιμάζονται στη βάση της τεκμηρίωσης που εισηγείται η πρότυπη δομή της. Ειδικότερα, όσον αφορά το επίμαχο πεδίο του εντύπου «Θέση ΛΚΥ για την ηλικία» θα πρέπει να περιλαμβάνει τεκμηριωμένη τοποθέτηση από μέρους της ΛΚΥ για την ηλικία του αιτητή, ανεξαρτήτως της ύπαρξης εγγράφων. Περαιτέρω, συστήνω να **εμπλουτιστεί ο ολιστικός/διεπιστημονικός χαρακτήρας της Έκθεσης που ετοιμάζει η Λειτουργός της ΥΑ** ώστε να συνυπολογίζει με τη δέουσα βαρύτητα και τα στοιχεία των κοινωνικών, ψυχολογικών, αναπτυξιακών, περιβαλλοντικών και πολιτισμικών παραγόντων.
74. Η **διαδικαστική εγγύηση που προβλέπει δυνατότητες αμφισβήτησης, διοικητικά ή δικαστικά, της απόφασης για την εκτίμηση της ηλικίας** είναι βαρύνουσας σημασίας και, ως εκ τούτου, συστήνω, τη νομοθετική ρύθμιση του θέματος. Οι αποφάσεις εκτίμησης της ηλικίας, δεδομένων των σοβαρών αρνητικών συνεπειών σε ένα παιδί του οποίου η ηλικία εκτιμάται εσφαλμένα, πρέπει να υπόκεινται σε διοικητική ή δικαστική προσφυγή. Η δυνατότητα αυτή θα πρέπει να επιτρέπει την αμφισβήτηση τόσο της διαδικασίας όσο και το αποτέλεσμα της εκτίμησης της ηλικίας.⁴⁸

⁴⁸ UNICEF, Smith, T. & Brownlees, L. (2013). *Working Paper: Age assessment: A Technical Note*.

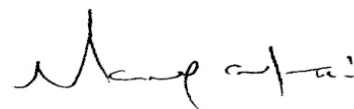
75. Συστήνω την **ανάπτυξη, ενιαίου μεταξύ των αρμοδίων Υπηρεσιών, ηλεκτρονικού συστήματος συλλογής πληροφοριών** που αφορούν τα ασυνόδετα παιδιά, που να επιτρέπει την εξαγωγή στατιστικών δεδομένων και συμπερασμάτων τα οποία στη συνέχεια να αξιοποιούνται για τη διαμόρφωση πολιτικών, διαδικασιών, πρακτικών και προγραμμάτων. Σε αυτό θα πρέπει να συλλέγονται με συστηματικότητα και συνέπεια πλήρη στοιχεία σχετικά με τα ασυνόδετα παιδιά, συμπεριλαμβανομένων και στοιχείων που αφορούν τη διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας τους όπως στοιχεία που αφορούν τις μεθόδους που χρησιμοποιήθηκαν, τα ιατρικά αποτελέσματα και η τελική απόφαση για την εκτίμηση της ηλικίας.

H. ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΑ

76. Η παρούσα Έκθεση επικεντρώνεται στις διαδικασίες εκτίμησης της ηλικίας, που εφαρμόζονται στις περιπτώσεις ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου.

77. Για το λόγο αυτό, η παρούσα Έκθεση⁴⁹, διαβιβάζεται στον Υπουργό Εσωτερικών, την Υπουργό Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, τον Υπουργό Υγείας, τον Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, τον Αρχηγό Αστυνομίας, τον Προϊστάμενο Υπηρεσίας Ασύλου, τη Διευθύντρια Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας, τον Αν. Διευθυντή Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης, το Διευθυντή Οδοντιατρικών Υπηρεσιών και το Διευθυντή Ιατρικών Υπηρεσιών και Υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας, το Διοικητή Υπηρεσίας Αλλοδαπών και Μετανάστευσης, για δικές τους ενέργειες στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων τους.

78. Παράλληλα, κοινοποιείται στην Επίτροπο Διοικήσεως ως Ανεξάρτητη Εθνική Αρχή Ανθρώπινων Δικαιωμάτων για σκοπούς ενημέρωσης, στον Πρόεδρο και Μέλη της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εσωτερικών και την Πρόεδρο και Μέλη της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Ίσων ευκαιριών μεταξύ Ανδρών και Γυναικών, για σκοπούς κοινοβουλευτικού ελέγχου, καθώς και στην Υπάτη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες στην Κύπρο (UNHCR), τις ΜΚΟ Κυπριακό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (πρώην Future Worlds Center), Κίνηση για Ισότητα, Στήριξη, Αντιρατσισμό (ΚΙΣΑ), Hope for Children και Cyprus STOP Trafficking, που μου έχουν διαβιβάσει περιπτώσεις οι οποίες έχουν αξιοποιηθεί στην κατάρτιση της παρούσας Έκθεσης, για σκοπούς ενημέρωσης.

Λ

⁴⁹ Η παρούσα Έκθεση βρίσκεται αναρτημένη στην ιστοσελίδα της Επιτροπής Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού στο www.childcom.org.cy, στο σύνδεσμο *Επίσημες Θέσεις/Εκθέσεις/Πορίσματα της Επιτροπής*.

Λευκωσία, Δεκέμβριος 2018

Αρ. Φακ.:	Γ.Ε.Π. 11.11.44.01	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.30	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.41
	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.12	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.31	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.42
	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.19	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.32	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.43
	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.20	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.33	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.45
	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.21	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.34	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.46
	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.22	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.35	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.47
	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.23	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.36	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.48
	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.25	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.37	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.50
	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.28	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.38	Γ.Ε.Π. 11.17.09.02.350
	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.29	Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.39	Γ.Ε.Π. 11.11.44.04

ΧΠ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ - ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ 2015-18

	Σελ.
Γ. ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ 2015-18.....	39
Γ.1. Διερεύνηση παραπόνων	39
Γ.1.1. Ομαδοποιημένες παρεμβάσεις	39
Ομαδοποιημένη περίπτωση I	39
Ομαδοποιημένη περίπτωση II	41
Γ.1.2. Εξατομικευμένες παρεμβάσεις	43
Εξατομικευμένη περίπτωση I	43
Εξατομικευμένη περίπτωση II	45
Εξατομικευμένες περιπτώσεις III, IV, V, VI & VII	47
Εξατομικευμένες περιπτώσεις VIII, IX & X	48
Γ.2. Συνάντηση με τους Εκπροσώπους των ΥΚΕ.....	51

Γ.3. Συνάντηση με τους Λειτουργούς της ΥΑ.....	51
Γ.4. Συνάντηση με ΜΚΟ.....	51
Γ.5. Συνεντεύξεις (ομαδικές, ατομικές) με ασυνόδευτους ανηλίκους	52

Γ. ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ 2015-18

Γ.1. Διερεύνηση παραπόνων

Την περίοδο 2015-18, διερεύνησα μετά από υποβολή παραπόνου ή/και αυτεπάγγελτα **44 περιπτώσεις ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου**, οι οποίες αφορούσαν τη διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας, τη νομική εκπροσώπηση και τις διαδικασίες μετάβασης που εφαρμόστηκαν στο στάδιο της ενηλικίωσης τους ή κατά τη μετάβαση στην ανεξαρτητοποίηση, μετά από εκτίμηση των Αρχών ότι πρόκειται για ενήλικα άτομα.

Γ.1.1. Ομαδοποιημένες παρεμβάσεις

Ομαδοποιημένη περίπτωση Ι - (5 αιτητές, Αρ. Φακ.: Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.19, 2015)

Μου υποβλήθηκε, από την UNHCR, αναφορά για ομάδα 5 ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών οι οποίοι κρίθηκαν, με βάση ιατρικές εξετάσεις ως ενήλικες και τους ζητήθηκε άμεσα να μετακινηθούν από το Πλαίσιο Ασυνόδευτων Ανηλίκων στη Λάρνακα, στο Κέντρο Υποδοχής Αιτητών στο Κέντρο Υποδοχής και Φιλοξενίας Αιτητών Διεθνούς Προστασίας (ΚΥΦΑΔΠ).

Ενόψει του ότι, οι υπό αναφορά αιτητές, αμφισβητούσαν το αποτέλεσμα των διαδικασιών εκτίμησης της ηλικίας τους και δεν συναινούσαν για μετακίνησή τους στο ΚΥΦΑΔΠ, εκδιώχθηκαν από το Πλαίσιο, με αποτέλεσμα να κοιμούνται στο ύπαιθρο.

Για τη διερεύνηση των πέντε πιο πάνω περιπτώσεων προέβηκα στις εξής παρεμβάσεις:

- I. **Ομαδοποιημένη παρέμβαση** προς τους Γενικούς Διευθυντές του Υπουργείου Εσωτερικών (ΥΕ), Υπουργείου Εργασίας Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΥΕΠΚΑ) και του Υπουργείου Υγείας (ΥΥ) ημερ. 24/06/2015⁵⁰ στην οποία υπενθύμισα τις διαδικαστικές εγγυήσεις που πρέπει να εφαρμόζονται κατά την εκτίμηση της ηλικίας των ασυνόδευτων ανηλίκων που αναφέρονται στη Θέση-2014. Επιπρόσθετα, έθεσα εξατομικευμένα για τις περιπτώσεις ερωτήματα καθώς και γενικότερα ερωτήματα σε σχέση με τις διαδικασίες εκτίμησης της ηλικίας των ασυνόδευτων ανηλίκων και του τρόπου άσκησης του ρόλου του κηδεμόνα.
- II. Πραγματοποίηση, στις 01/07/2015, επείγουσας **Πολυθεματικής Συνάντησης**. Σε αυτή συμμετείχαν εκπρόσωποι των Ιατρικών Υπηρεσιών, των Οδοντιατρικών Υπηρεσιών, της ΥΑ, της UNHCR και της Επιτρόπου Διοικήσεως και παρουσιάστηκε πληροφόρηση για τη θεσμοθέτηση διαδικασίας εκτίμησης της ηλικίας των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών και για τη μεταχείριση που έτυχαν οι 5 ανήλικοι.
- III. Μελετήθηκαν αντίγραφα των **φακέλων των ΥΚΕ** για τις πέντε υπο αναφορά περιπτώσεις ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών.
- IV. Μελετήθηκαν οι **φακέλοι της ΥΑ** για τις τέσσερις πιο πάνω περιπτώσεις ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ασύλου.

Με βάση την πιο πάνω πληροφόρηση, ενημερώθηκα ότι, αρχές του 2015, οι 5 πιο πάνω ασυνόδευτοι ανήλικοι, λήφθηκαν υπό τη νομική φροντίδα των ΥΚΕ, φιλοξενούνταν στο Προσωρινό Πλαίσιο στη Λάρνακα, υπέβαλαν αίτηση ασύλου, καθώς και αίτημα οικογενειακής επανένωσης, βάσει του Κανονισμού του Δουβλίνου. **Η διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας των πέντε ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών ενεργοποιήθηκε μέσω τριών ομαδοποιημένων επιστολών, ημερ. 23/03/2015, 27/03/2015 και 06/04/2015 του Επαρχιακού Γραφείου Ευημερίας προς τον Προϊστάμενο ΥΑ, με τις οποίες ζήτησε την υποβολή των αιτητών σε εξετάσεις για την εξακρίβωση της ηλικίας τους. Οι ενδείξεις/λόγοι, στη βάση των οποίων δημιουργήθηκε αμφιβολία, σχετικά με την ηλικία τους, «αφορούσαν τη συμπεριφορά, τις ενέργειες και πληροφορίες που έδωσαν οι ίδιοι σε άλλους ένοικους...καθώς και από πληροφορίες που λήφθηκαν από τη Λειτουργό... κατά τις συνεντεύξεις μαζί τους. [...]»⁵¹. Περαιτέρω, στις εν λόγω επιστολές γινόταν αναφορά στο ότι τα άτομα αυτά παρουσίαζαν σωματότυπο ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας από αυτή που δήλωναν, ότι παρουσίαζαν «ανάρμοστη συμπεριφορά στους άλλους ενοίκους, όσο και στο προσωπικό του ιδρύματος», ανυπακοή στους κανόνες του ιδρύματος, χρήση αλκοόλ και κάπνισμα. Σημειώνεται ότι,**

⁵⁰ Παρέμβαση Επιτρόπου προς Γενικούς Διευθυντές του ΥΕ, ΥΕΠΚΑ και του ΥΥ, με ημερ. 24/06/2015 και Αρ. Φακ.: Γ.Ε.Π.11.17.09.06.19.

⁵¹ Επιστολή Γενικού Διευθυντή ΥΕΠΚΑ προς την Επίτροπο, με ημερ. 17/07/2015 και Αρ. Φακ.: 11.11.30, 11.9.06.1.4. στην οποία επισυνάφθηκε Έκθεση των ΥΚΕ.

στους φακέλους των ΥΚΕ για τους αιτητές, εντοπίστηκε καταχώρηση Κοινωνικής Έρευνας-Εντύπου (ΥΚΕ 5), με ελάχιστες ατομικές και οικογενειακές πληροφορίες των αιτητών, η οποία φέρει ημερομηνία 15 περίπου ημέρες μετά την μετακίνησή τους εκτός του ιδρύματος. Δεν εντοπίστηκε καταχώρηση όσον αφορά ψυχοκοινωνικές παρεμβάσεις για τη διαχείριση της ισχυριζόμενης προβληματικής συμπεριφοράς που παρουσίαζαν.

Στις 17/04/2015, οι πέντε αιτητές ενημερώθηκαν από την αρμόδια ΛΚΥ –με τη βοήθεια διερμηνέα μέσω τηλεφώνου- για το ότι επρόκειτο να υποβληθούν σε ιατρικές εξετάσεις εκτίμησης της ηλικίας τους και υπέγραψαν έντυπο συναίνεσης στην αγγλική γλώσσα (από καταχώρηση φακέλων ΥΚΕ). Στις 7 & 11/05/2015, οι 5 αιτητές υποβλήθηκαν στην παρουσία της αρμόδιας ΛΚΥ, Λειτουργού της ΥΑ και διερμηνέα που μετάφραζε στη μητρική τους γλώσσα, σε πανοραμική ακτινογραφία δοντιών, κλινική εξέταση δοντιών και ακτινογραφία άκρος χειρός (καρπού) (από καταχώρηση φακέλων ΥΚΕ). Όσον αφορά τις ιατρικές εξετάσεις, η Γενική Διευθύντρια Υπουργείου Υγείας (ΥΥ), με επιστολή της ημερ. 03/07/2015⁵² με πληροφόρησε ότι, «...και στις πέντε περιπτώσεις, με βάση την ακτινογραφία φαινόταν καθαρά ότι είχαν κλείσει οι αναπτυξιακές πλάκες στην άκρα χείρα, που σημαίνει ότι δεν μπορεί το άτομο να αναπτυχθεί άλλο και ταυτόχρονα σημαίνει ότι είναι σε ηλικία άνω των 19 ετών...Διευκρινίζεται ότι τα πέντε άτομα δεν είχαν αποδεχθεί να υποβληθούν σε κλινική εξέταση από Παιδοενδοκρινολόγο για προσδιορισμό του σταδίου εφηβείας τους και ως εκ τούτου δεν εξετάστηκαν.» Καθόσον αφορά την Διενέργεια Πανοραμικής Ακτινογραφίας και Εξέτασης από Οδοντίατρο, η Γενική Διευθύντρια ΥΥ με πληροφόρησε ότι στα συγκεκριμένα πέντε περιστατικά χρησιμοποιήθηκαν 3 τουλάχιστο μέθοδοι αξιολόγησης της πανοραμικής ακτινογραφίας και οι τιμές που μου παρουσιάστηκαν αφορούσαν τα κατώτερα όρια λαμβάνοντας υπόψη και τη σταθερή απόκλιση. Για τις 4 περιπτώσεις η εκτιμώμενη οδοντική ηλικία των τριών μεθόδων ήταν 19,20-20,50 ενώ για τη μια περίπτωση 18,40-18,50. Περαιτέρω, διευκρινίστηκε ότι, τα πέντε περιστατικά έτυχαν μελέτης και από Ελλαδίτες καθηγητές, οι οποίοι συμφώνησαν με τη γνωμάτευση που είχε δοθεί από τις Οδοντιατρικές Υπηρεσίες. Με βάση τα πιο πάνω δεδομένα, οι Οδοντιατρικές Υπηρεσίες ενημέρωσαν την ΥΑ ότι υπάρχει πάρα πολύ μικρή πιθανότητα τα άτομα να είναι κάτω των 18 ετών.

Η ΛΚΥ, όσο και Λειτουργός της ΥΑ, είχαν εξατομικευμένες συναντήσεις με τους 5 αιτητές κατά την οποία τους ενημέρωσαν τα αποτελέσματα των ιατρικών εξετάσεων, ότι δεν μπορούν να συνεχίσουν να διαμένουν στο συγκεκριμένο Κρατικό Ίδρυμα, για τη δυνατότητα εισδοχής τους στο ΚΥΦΑΔΠ και ότι η εξέταση του αιτήματός τους από την ΥΑ θα προχωρούσε κανονικά (από καταχώρηση φακέλων ΥΚΕ). Οι πέντε αιτητές αρνήθηκαν να μεταφερθούν στο ΚΥΦΑΔΠ. Στις 26/06/2015, οι πέντε αιτητές μεταφέρθηκαν στο Επαρχιακό Γραφείο Λάρνακας, και έγινε εκ νέου προσπάθεια να πεισθούν για εισδοχή τους στο ΚΥΦΑΔΠ, την οποία οι αιτητές απέρριψαν. Τότε, ενημερώθηκαν ότι δεν μπορούσαν επιστρέψουν στο Ίδρυμα και τους παραδόθηκαν τα προσωπικά τους είδη και έγγραφα, τα οποία είχαν ήδη συλλεχθεί από το ιδρυματικό προσωπικό. Την ίδια ώρα προκλήθηκε αναστάτωση στο Κρατικό Ίδρυμα από τους υπόλοιπους ένοικους, οι οποίοι όταν

⁵² Επιστολή Γενική Διευθύντρια ΥΥ προς την Επίτροπο, με ημερ. 03/07/2015 και Αρ. Φακ.: 3.1.62/6.

αντιλήφθηκαν τα πιο πάνω αντέδρασαν, με αποτέλεσμα να κληθεί η Αστυνομία από το ιδρυματικό προσωπικό (καταχώρηση φακέλων ΥΚΕ). Οι 5 αιτητές παρέμειναν άστεγοι, διανυκτέρευαν σε υπαίθριους χώρους στη Λευκωσία, ενώ στη συνέχεια αρνήθηκαν να φιλοξενηθούν σε χώρο διαμονής που τους παραχωρήθηκε από συγκεκριμένη ΜΚΟ.

Περίπου 1,5 χρόνο αργότερα, η Γενική Διευθύντρια του Κυπριακού Ερυθρού Σταυρού με επιστολή της ημερ. 25/01/2017, με ενημέρωσε ότι ένας από τους πιο πάνω αιτητές φιλοξενείτο τη δεδομένη περίοδο στο ΚΥΦΑΔΠ και εξακολουθούσε να υποστηρίζει ότι είναι ανήλικος. Η συγκεκριμένη περίπτωση αφορούσε τον αιτητή με τη χαμηλότερη από τους πέντε, εκτιμώμενη οδοντική ηλικία των τριών μεθόδων με εύρος 18,40-18,50 ετών.

Ομαδοποιημένη περίπτωση II- (8 αιτητές με Αρ. Φακ.: Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.32, Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.33, Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.34, Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.35, Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.36, Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.37, Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.38, Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.39, 2016)

Μου υποβλήθηκαν από τη ΜΚΟ, Future Worlds Center, αναφορές σχετικά με τις διαδικασίες μετάβασης που εφαρμόστηκαν σε περίπτωση ασυνόδευτης ανήλικης πρόσφυγα που ενηλικιώθηκε και σε επτά περιπτώσεις ασυνόδευτων ανήλικων αιτητριών οι οποίες κρίθηκαν ως ενήλικα άτομα. Συγκεκριμένα, οι νέες αναφορές, αφορούσαν τα εξής:

- I. Ασυνόδευτη ανήλικη, αναγνωρισμένη πρόσφυγας παρόλο ότι ενηλικιώθηκε της επιτράπηκε να παραμείνει στο Κρατικό Ίδρυμα Ασυνόδευτων Ανηλίκων στη Λάρνακα μέχρι την ολοκλήρωση της σχολικής χρονιάς. Παράλληλα, υποβλήθηκε η αίτησή της για Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα (ΕΕΕ) η οποία όμως έμεινε σε στασιμότητα, καθότι εξακολουθούσε να μένει στο Ίδρυμα. Η ΛΚΥ, το καλοκαίρι, βοήθησε την αιτήτρια, στην εξεύρεση διαμερίσματος και στη βάση πληροφόρησης από το Τμήμα Διαχείρισης Επιδομάτων Πρόνοιας ότι θα ξεκινούσε σε μερικές μέρες η καταβολή του ΕΕΕ, ασκήθηκαν πιέσεις στην ανήλικη για να μετακινηθεί. Τελικά η ανήλικη έφυγε, από το Κρατικό Ίδρυμα τον Αύγουστο, **χωρίς οικονομική στήριξη** και φιλοξενήθηκε για περίπου τρεις εβδομάδες σε ομοεθνείς της. Αρχές Σεπτεμβρίου μετακινήθηκε σε ενοικιαζόμενο διαμέρισμα για το οποίο οι ΥΚΕ κατέβαλαν την προκαταβολή και το πρώτο ενοίκιο και η καταβολή του ΕΕΕ τελικά ξεκίνησε το Σεπτέμβριο, ένα μήνα αργότερα από την αρχική πληροφόρηση.
- II. Δύο ασυνόδευτες ανήλικες αιτήτριες, μετά από ιατρικές εξετάσεις, κρίθηκαν από τις Αρχές ως ενήλικα άτομα. Μετά την απόφαση αυτή μετακινήθηκαν από το Κρατικό Ίδρυμα, στο Καταφύγιο Θυμάτων Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης και σε τρεις εβδομάδες σε ενοικιαζόμενο διαμέρισμα. Ταυτόχρονα, με τη μετακίνηση εγκρίθηκαν ως λήπτριες Κοινωνικών Παροχών από τις ΥΚΕ και τους καταβλήθηκαν κουπόνια αξίας 105 ευρώ.
- III. Τέσσερις ασυνόδευτες ανήλικες αιτήτριες οι οποίες, διαπιστώθηκε ότι πρόκειται για ενήλικα άτομα μετακινήθηκαν σε ενοικιαζόμενο διαμέρισμα **χωρίς όμως να εγκριθούν ως λήπτριες Κοινωνικών Παροχών από τις ΥΚΕ** με αποτέλεσμα να αντιμετωπίζουν για αρκετές μέρες, μέχρι την έγκριση και καταβολή των κουπονιών, προβλήματα επιβίωσης.

Το θέμα των διαδικασιών μετάβασης για την **ομάδα των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών/προσφύγων που ενηλικιώνονται** και για την **ομάδα των ασυνόδευτων ανηλίκων που οι Αρχές κρίνουν ότι είναι ενήλικα άτομα**, συζητήθηκε σε συνάντηση, στις 17/05/2016 με εκπροσώπους των ΥΚΕ και σε συνάντηση στις 10/5/2016 με εκπροσώπους ΜΚΟ. Ως αποτέλεσμα της διερεύνησης αυτής, απέστειλα **επιστολή αξιολόγησης** προς την Υπουργό Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων με θέμα *«Μεταβατικές διαδικασίες για ασυνόδευτους ανήλικους αιτητές/πρόσφυγες που ενηλικιώνονται και για, κατ' ισχυρισμό, ασυνόδευτους ανήλικους αιτητές, τους οποίους οι Αρχές κρίνουν ως ενήλικα άτομα»*, με ημερ. 06/10/2016⁵³ στην οποία διατύπωσα τις διαπιστώσεις και συστάσεις μου σχετικά με το θέμα.

Όσον αφορά την **ομάδα των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών/προσφύγων που ενηλικιώνονται**, διαπίστωσα ότι, δεν υπάρχουν γραπτές οδηγίες ή τυποποιημένη διαδικασία που να καθορίζει τις ενέργειες που πρέπει να ακολουθούνται για την ομαλή μετάβαση των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών/προσφύγων στην ενηλικίωση και την ανεξαρτητοποίηση. Η απουσία τυποποιημένης διαδικασίας επιτρέπει τις διακρίσεις στη μεταχείριση μεταξύ των αιτητών, δημιουργεί κλίμα αβεβαιότητας και άγχος στους αιτητές καθώς και κενά στο συντονισμό και την επικοινωνία μεταξύ των αρμόδιων Τμημάτων του ΥΕΠΚΑ, σχετικά με την έγκαιρη καταβολή οικονομικής και άλλης βοήθειας και στήριξης προς αυτούς, καθώς και πρόσβαση σε όλα τα δικαιώματά τους σύμφωνα, επίσης, με τη Σύμβαση. Εισηγήθηκα, επομένως, τη δημιουργία τυποποιημένης γραπτής διαδικασίας στην οποία να περιγράφονται οι ενέργειες που ο αρμόδιος ΛΚΥ θα προβαίνει πριν, κατά και μετά την ενηλικίωση του ασυνόδευτου ανήλικου αιτητή/πρόσφυγα, τόσο για τη ψυχολογική προετοιμασία και την κοινωνική του ένταξη, όσο και για τη διευθέτηση πρακτικής φύσεως θεμάτων, που θα βοηθήσουν στην ανεξαρτητοποίησή του.

Όσον αφορά την **ομάδα των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών που οι Αρχές αξιολογούν ότι πρόκειται για ενήλικα άτομα**, διαπίστωσα ότι, οι ΥΚΕ θεωρούν ότι ο ρόλος τους, ως κηδεμόνες, τερματίζεται άμεσα, όταν ασυνόδευτοι αιτητές, αξιολογηθούν από τις Αρχές ως ενήλικα άτομα και, επομένως, απαιτούν την άμεση απομάκρυνσή τους από το Ίδρυμα. Διαπίστωσα, επίσης, ότι, δεν υπάρχουν γραπτές οδηγίες ή τυποποιημένη διαδικασία σχετικά με τη μεταχείριση της εν λόγω ομάδας, κάτι που επιτρέπει τη διαφορετική μεταχείριση των αιτητών από τους αρμόδιους ΛΚΥ, καθώς και κενά στο συντονισμό και επικοινωνία μεταξύ των αρμόδιων Τμημάτων σχετικά με την έγκαιρη καταβολή των επιδομάτων/κουπονιών και πρόσβαση σε άλλα δικαιώματά τους. Επισημίνα ότι, η μεταχείριση της συγκεκριμένης ομάδας ατόμων πρέπει να γίνεται με μεγαλύτερη επιείκεια και ευελιξία από τις ΥΚΕ και εισηγήθηκα τη δημιουργία τυποποιημένης γραπτής διαδικασίας στην οποία να περιγράφονται οι ενέργειες που ο αρμόδιος ΛΚΥ θα πρέπει να προβαίνει.

---

⁵³ Παρέμβαση αξιολόγησης Επιτρόπου προς την Υπουργό Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, με ημερ. 06/10/2016 και Αρ. Φακ.: Γ.Ε.Π. 11.11.44.01, Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.32, Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.33, Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.34, Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.35, Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.36, Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.37, Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.38, Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.39.

Στη βάση των πιο πάνω εισηγήσεών μου, η Διευθύντρια ΥΚΕ (ΔΥΚΕ) σε απάντησή της με ημερ. 06/02/2018⁵⁴, με ενημέρωσε ότι όσον αφορά την ομάδα ασυνόδευτων ανηλίκων/προσφύγων που ενηλικιώνονται, οι ΥΚΕ με εγκύκλιο ημερ. 29/11/16, αρ. φακ. 11.06.04.040/11.11/71, καθόρισαν ενέργειες και προληπτικά μέτρα, στα οποία πρέπει να προβαίνουν τόσο ο αρμόδιος ΛΚΥ όσο και ο ιδρυματικός λειτουργός. Όσον αφορά την ομάδα των κατ' ισχυρισμό ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών που οι Αρχές εκτιμούν ως ενήλικα πρόσωπα, η ΔΥΚΕ ανέφερε ότι οι ΥΚΕ ζητούν την άμεση έξοδό τους από το ίδρυμα, «για λόγους προστασίας των υπόλοιπων ενοίκων» και ότι οι αρμόδιοι ΛΚΥ προβαίνουν άμεσα και εντατικά στην εξασφάλιση των αναγκαίων μέτρων προστασίας για την διαβίωση τους. Περαιτέρω αναφέρει ότι οι ΥΚΕ δεν είναι σε θέση να αμφισβητούν τα ιατρικά και άλλα πορίσματα, αναφορικά με τον προσδιορισμό ηλικίας και καταλήγει ότι, «...δεν διαπιστώνεται ανομοιομορφία στον τρόπο εργασίας που ακολουθούν οι αρμόδιοι ΛΚΥ ανα επαρχία. Αντίθετα η περίπτωση των ασυνόδευτων ανηλίκων αντιμετωπίζεται όπως προβλέπεται σε κάθε άλλη περίπτωση παιδιού υπο τη νομική φροντίδα της Διευθύντριας Κοινωνικής Ευημερίας. Εν κατακλείδι, παρόλο που θεωρούμε ικανοποιητικό το θεσμικό πλαίσιο που διέπει το χειρισμό των ασυνόδευτων ανηλίκων στην Κύπρο, σας διαβεβαιώνουμε ότι αξιοποιείται κάθε δυνατή προσπάθεια για βελτίωση των προγραμμάτων μας.»

Γ.1.2. Εξατομικευμένες παρεμβάσεις

Εξατομικευμένη περίπτωση Ι – (Αρ. Φακ.: Γ.Ε.Π.11.17.09.06.42, χειρισμός ως ασυνόδευτος ανήλικος αιτητής κατά το 2015-2016 και διερεύνηση Επιτρόπου το 2017)

Μου υποβλήθηκε παράπονο από τη ΜΚΟ, Future Worlds Center, σε σχέση με τη διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας ασυνόδευτου ανηλίκου αιτητή από τη Σομαλία. Σύμφωνα με την αναφορά ο αιτητής έφτασε στην Κύπρο τον Ιούλιο 2015, φοίτησε κατά την σχολική χρονιά 2015-16 σε σχολείο της Μέσης Εκπαίδευσης και διέμενε στο Σπίτι της Ελπίδας στη Λευκωσία. Η ΥΑ μετά από άρνηση του αιτητή να υποβληθεί σε ιατρικές εξετάσεις για διευκρίνιση της ηλικίας του, τον θεώρησε άνω των 18 ετών και ο αιτητής με τη στήριξη του προσωπικού του Σπιτιού και των ΥΚΕ μετακόμισε εκτός του Σπιτιού. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με την αναφορά, λόγω του ότι πλέον αντιμετωπίζεται ως ενήλικας δεν του επιτράπηκε η εγγραφή για συνέχιση της εκπαίδευσής του σε δημόσιο σχολείο. Για τη διερεύνηση του παραπόνου προέβηκα σε παρέμβαση προς το Γενικό Διευθυντή ΥΕΠΚΑ και τον Προϊστάμενο ΥΑ με ημερ. 19/01/2017⁵⁵ στους οποίους έθεσα συγκεκριμένα ερωτήματα σε σχέση με τον εξατομικευμένο χειρισμό της περίπτωσης.

Ο Γενικός Διευθυντής ΥΕΠΚΑ, με επιστολή με ημερ. 15/05/2017⁵⁶, μου διαβίβασε Έκθεση των ΥΚΕ σύμφωνα με την οποία:

⁵⁴ Επιστολή ΔΥΚΕ προς την Επίτροπο, με ημερ. 06/02/2018 και Αρ. Φακ.: 11.11.014.002.007.001.

⁵⁵ Παρέμβαση Επιτρόπου προς Γενικό Διευθυντή ΥΕΠΚΑ και Προϊστάμενο Υπηρεσίας Ασύλου, με ημερ. 19/01/2017 και Αρ. Φακ.: Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.42.

⁵⁶ Επιστολή Γενικού Διευθυντή ΥΕΠΚΑ προς την Επίτροπο, με ημερ. 10/05/2016 και Αρ. Φακ.: 11.9.06.1.4. στην οποία επισύναψε Έκθεση των ΥΚΕ.

«4. Η συγκατάθεση διενέργειας ιατρικών εξετάσεων δόθηκε από τις ΥΚΕ, καθώς υπήρχαν βάσιμες αμφιβολίες σε σχέση με την ηλικία, οι οποίες προέκυπταν, τόσο από ατομικές συνεντεύξεις της Λειτουργού με τον αναφερόμενο, όσο και από αντιφατικές πληροφορίες που προέκυψαν κατά την συνέντευξή του στην Υπηρεσία Ασύλου στις 8/3/16.

5. Σημειώνεται ότι δεν ετοιμάστηκε έκθεση σε σχέση με την εκτίμηση για την ηλικία του αιτητή, αφού δεν ζητήθηκε από την Υπηρεσία Ασύλου.»

Σε ερώτηση σε σχέση με τις ενέργειες των ΥΚΕ κατά πόσο μέσα από το ρόλο τους ως εκπροσώποι του ανήλικου διασφαλίστηκε το ευεργέτημα της αμφιβολίας ανέφεραν ότι: «6. Κατά την συνέντευξη του αναφερόμενου στην Υπηρεσία Ασύλου, στην παρουσία της αρμόδιας Λειτουργού, διασφαλίστηκε το δικαίωμα του να αρνηθεί, εάν επιθυμούσε, την διεξαγωγή των ιατρικών εξετάσεων. Επεξηγήθηκε στον ίδιο η διαδικασία, δηλαδή ότι σε περίπτωση που αποδέχονταν να υποβληθεί σε ιατρικές εξετάσεις αξιολόγησης ηλικίας και προέκυπτε μικρή απόκλιση σχετικά με την ηλικία του (π.χ. 17-19 ετών), τότε ενεργοποιείτο το ευεργέτημα της αμφιβολίας υπέρ του.»

Ο Προϊστάμενος ΥΑ, με επιστολή με ημερ. 13/06/2017⁵⁷ ανέφερε ότι «Κατά τη διάρκεια της συνέντευξης στις 08/03/2016, εντοπίστηκαν αντιφατικές δηλώσεις στους ισχυρισμούς του αιτητή σχετικά με τη χρονική περίοδο φοίτησής του σε σχολείο της χώρας του, τη χρονολογική περίοδο όπου αναχώρησε από τη χώρα Τζιμπουτί, στοιχεία τα οποία είναι άμεσα συνδεδεμένα με το θέμα της ηλικίας του. Επίσης δεν είχε στην κατοχή του έγγραφα που θα μπορούσαν ως αρχική ένδειξη, να διαφανεί η ημερομηνία γέννησής του, παρόλο που ανέφερε ότι είχε ταξιδέψει με διαβατήριο. Με βάση τα πιο πάνω δεδομένα κρίθηκε αναγκαίο όπως ο αιτητής παραπεμφθεί σε ιατρικές εξετάσεις προσδιορισμού ηλικίας.» Αναφέρει επίσης ότι «Καθ' όλη τη διαδικασία, χρησιμοποιήθηκε η συνδρομή Σομαλού μεταφραστή και ο αιτητής δεν εξέφρασε το οποιοδήποτε πρόβλημα για τη διαδικασία αυτή. Επίσης καθ' όλη τη διαδικασία παρευρισκόταν ως κηδεμόνας λειτουργός των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας (ΥΚΕ), η οποία στο τέλος της διαδικασίας είχε υπογράψει τη συνέντευξη, και δεν προέβαλε οποιοσδήποτε παρατηρήσεις.» Σύμφωνα με την απάντηση τα δεδομένα που προέκυψαν από τη συνέντευξη δεν πληρούσαν τις προϋποθέσεις για παραχώρηση του ευεργετήματος της αμφιβολίας. Περαιτέρω, σύμφωνα με την επιστολή:

«Ο αιτητής ενημερώθηκε στη συνέντευξη στη παρουσία του αντιπροσώπου/κηδεμόνα του ότι έχει το δικαίωμα να αρνηθεί στο να υποβληθεί σε ιατρικές εξετάσεις προσδιορισμού ηλικίας και ότι η άρνησή του δεν εμποδίζει τη Υπηρεσία Ασύλου να λάβει σχετική απόφαση στο θέμα της ηλικίας του.

Επίσης σε συνέντευξη διαδικασίας οικογενειακής επανένωσης από το Γραφείο Δουβλίνου στις 08/10/2015, ενημερώθηκε ο αιτητής στη παρουσία του αντιπροσώπου/κηδεμόνα του από τις ΥΚΕ, ότι το κράτος μέλος στο οποίο υποβλήθηκε η αίτηση, έχει τη δυνατότητα να ζητήσει αποτελέσματα ιατρικών εξετάσεων προσδιορισμού ηλικίας για σκοπούς απόδειξης της ηλικίας του. Ο αιτητής αρνήθηκε στο να υποβληθεί στις εξετάσεις αυτές με την αιτιολογία ότι θα ήταν ικανοποιημένος για οποιαδήποτε απάντηση λάβει από το κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είτε αυτή ήταν θετική ή αρνητική.»

⁵⁷ Επιστολή Προϊσταμένου ΥΑ προς την Επίτροπο, με ημερ. 13/06/2017 και Αρ. Φακ.:F15-00680R.

Εξατομικευμένη περίπτωση II – (Αρ. Φακ.: Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.45, χειρισμός ως ασυνόδετος ανήλικος αιτητής κατά το 2016 και διερεύνηση Επιτρόπου το 2017)

Δημοσιεύματα ημερ. 1/9/2017 & 10/9/2017, αναφέρονταν στην προημερών αυτοκτονία αιτητή ασύλου και πρώην ασυνόδετου ανήλικου από τη Σομαλία. Πληροφορίες που περιλήφθηκαν στα δημοσιεύματα και τις αναφορές από διάφορες ΜΚΟ που ήταν σε επαφή, είτε με τον ίδιο είτε με πρόσωπα του περιβάλλοντός του, ο αιτητής ήρθε στην Κύπρο από τη Σομαλία το 2015 ως ασυνόδετος ανήλικος, υπέβαλε αίτημα ασύλου, αίτημα για οικογενειακή επανένωση μέσω της διαδικασίας του Δουβλίνου και φιλοξενήθηκε στο κρατικό ίδρυμα στη Λάρνακα. Λόγω του ότι, δημιουργήθηκαν αμφιβολίες για την ηλικία του, υποβλήθηκε σε ιατρικές εξετάσεις, στη βάση των οποίων εκτιμήθηκε ότι πρόκειται για ενήλικο άτομο. Ζητήθηκε, άμεσα η μετακίνησή του εκτός του ιδρύματος, χωρίς προηγουμένως να εξασφαλιστούν τα μέσα για την επιβίωσή του και τερματίστηκε η διαδικασία του Δουβλίνου για την επανένωση με τα οικογενειακά του άτομα στη Βρετανία. Λάμβανε τις υλικές συνθήκες υποδοχής που προβλέπονται για τους ενήλικες που διαμένουν εκτός του ΚΥΦΑΔΠ. Άτομα που τον γνώριζαν, ανέφεραν ότι ήταν κλειστό άτομο, με έντονα συναισθήματα απογοήτευσης και απελπισίας που αφορούσαν τον τερματισμό της διαδικασίας του Δουβλίνου και τις δύσκολες συνθήκες διαβίωσής του.

Προέβηκα σε αυτεπάγγελτη παρέμβαση προς το Γενικό Διευθυντή ΥΕΠΚΑ και τον Προϊστάμενο ΥΑ, ημερ. 14/09/2017⁵⁸ στην οποία έθεσα ερωτήματα σε σχέση με τη διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας και των μεταβατικών διαδικασιών που εφαρμόστηκαν στην περίπτωση του καθώς και για τις ενέργειες των ΥΚΕ για τη διαχείριση της ψυχολογικής του κατάστασης ενόσω βρισκόταν υπο την κηδεμονία τους.

Η ΔΥΚΕ, με επιστολή της, ημερ. 23/01/2017⁵⁹:

- Όσον αφορά τη διαχείριση της ψυχολογικής του κατάστασης, αναφέρεται ότι κατά την περίοδο που ο αιτητής παρέμεινε στο Κρατικό Ίδρυμα είχε εξατομικευμένες συναντήσεις με την ΛΚΥ και καθημερινή επαφή με το ιδρυματικό προσωπικό χωρίς να προκύψει οτιδήποτε ανησυχητικό σε σχέση με τη ψυχική του υγεία. Περαιτέρω συναναστρεφόταν και διατηρούσε φιλικές σχέσεις με τους άλλους ένοικους ομοεθνείς τους, διακινείτο στην πόλη της Λάρνακας και διατηρούσε φιλικές σχέσεις και με άτομα εκτός του Κρατικού Ίδρύματος, ήταν συνεργάσιμος, διαχειριζόταν το θέμα της υγείας του με θετικό τρόπο χωρίς να παρατηρηθεί ότι έκανε αρνητικές σκέψεις. Ως εκ τούτου δεν προέκυψαν θέματα προς διαχείριση, ώστε να κριθεί αναγκαία η παραπομπή του στις Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας.
- Όσον αφορά τη διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας, αναφέρεται ότι η ΥΑ ζήτησε από τις ΥΚΕ να αποστείλουν, πριν τη λήψη συνέντευξης, πληροφορίες σχετικά με το ατομικό

⁵⁸ Παρέμβαση Επιτρόπου προς το Γενικό Διευθυντή ΥΕΠΚΑ και τον Προϊστάμενο Υπηρεσίας Ασύλου, με ημερ. 14/09/2017 και Αρ. Φακ.: Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.45.

⁵⁹ Επιστολή ΔΥΚΕ προς την Επίτροπο, με ημερ. 23/01/2017 και Αρ. Φακ.: 11.11.014.002.007.004.

και οικογενειακό ιστορικό του αναφερόμενου και σχετικά ετοιμάστηκε σημείωμα της αρμόδιας Λειτουργού. Κατά την συνέντευξη στην Υπηρεσία Ασύλου όπως αναφέρουν προέκυψαν αντιφάσεις στο ατομικό και οικογενειακό του ιστορικό (π.χ. στην ΛΚΥ ανέφερε ότι έχει έναν 11χρονο αδελφό, ενώ στον Λειτουργό της ΥΑ είπε ότι έχει ακόμη τρία αδέρφια, δύο αδελφές και έναν 8χρονο αδελφό, διαφορετική ημερομηνία θανάτου για τον πατέρα του κ.ά.). Λόγω των αντιφάσεων αυτών, η ΥΑ παρέπεμψε τον αναφερόμενο σε ιατρικές εξετάσεις για εξακρίβωση της ηλικίας του, με την οποία συναίνεσε.

- Σχετικά με το ρόλο των ΥΚΕ, στην εν λόγω διαδικασία αναφέρεται ότι «Οι ΥΚΕ λαμβάνοντας υπόψη, κυρίως τη συγκατάθεση του αναφερόμενου να υποβληθεί στις ιατρικές εξετάσεις εξακρίβωσης της ηλικίας του, καθώς και τις αντιφατικές πληροφορίες που δόθηκαν από τον ίδιο, ...δεν είχαν λόγους μη συναίνεσης στην υποβολή του στις απαραίτητες ιατρικές εξετάσεις.»
- Καθόσον αφορά τις διαδικασίες μετάβασης που ακολουθήθηκαν «13. Τόσο η ΛΚΥ, όσο και το ιδρυματικό προσωπικό βοήθησαν σ' αυτή του την προσπάθεια καθοδηγώντας και αρκετές φορές μεταφέροντας τον στο κέντρο της Λάρνακας για να επισκεφθεί κάποιους χώρους για να διαμείνει.

14. Στις 22/06/2016, ο Μ.Δ. αποκαταστάθηκε σε ενοικιαζόμενο διαμέρισμα στη Λάρνακα. Την ίδια ημέρα έλαβε από τις Υπηρεσίες μας ποσό ύψους €230 ευρώ σε μετρητά, για κάλυψη του ενοικίου και προσωπικών του αναγκών. Παράλληλα, βοηθήθηκε από τη ΛΚΥ να συμπληρώσει και να καταθέσει αίτηση κάλυψης των υλικών συνθηκών υποδοχής του, ως αιτητής ασύλου. Από τις 22/06/2016 λάμβανε όλα τα δικαιώματα του ως αιτητής ασύλου και είχε στη συνέχεια συνεργασία με τον αρμόδιο ΛΚΥ, για ενήλικες αιτητές ασύλου.»

Το Σημείωμα της ΛΚΥ που επισυνάφθηκε στην πιο πάνω επιστολή και παραδόθηκε στο Λειτουργό της ΥΑ για τους σκοπούς της εκτίμησης της ηλικίας είναι μονοσέλιδο και η πληροφόρηση σε σχέση με το οικογενειακό ιστορικό ήταν η εξής: «Ο Μ.Δ.Κ., ισχυρίζεται πως γεννήθηκε στις 07/03/1999 στη Σομαλία. Σύμφωνα με αναφορά του, προέρχεται από τετραμελή οικογένεια. Ο πατέρας του ο οποίος ήταν δάσκαλος σκοτώθηκε στις 05/02/2016 από μέλη της Al-Shabaab. Η μητέρα του η οποία δεν εργάζεται διαμένει στη Σομαλία με τον 11χρονο αδελφό του, ο οποίος είναι μαθητής. Ο Μ. άρχισε να φοιτά στο σχολείο το 2014. Φοίτησε για δύο χρόνια και διέκοψε τη φοίτηση του όταν έχασε τον πατέρα του. Στις 20/02/2016 έφυγε από τη Σομαλία και πήγε στο Σουδάν. Στη συνέχεια ταξίδευσε αεροπορικώς στην Κωνσταντινούπολη και από εκεί έφτασε με βάρκα στη κατεχόμενη Κύπρο. Στόχος του είναι να επανενωθεί με την οικογένεια του θείου του (αδελφός της μητέρας του) που διαμένει στην Ολλανδία...είναι μουσουλμάνος και μιλάει την Αγγλική γλώσσα...Τα αποτελέσματα αναλύσεων κατέδειξαν ότι υποφέρει από ....»

Εξατομικευμένες περιπτώσεις III, IV, V, VI & VII - (Αρ. Φακ.: Γ.Ε.Π. 11.11.41.01, Αυτεπάγγελτη διερεύνηση 5 εξατομικευμένων περιπτώσεων ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητριών ασύλου, 2016)

Κατά την επίσκεψη Λειτουργού του Γραφείου μου στην ΥΑ, στις 22/4/2016 για τη μελέτη φακέλων για εξατομικευμένες περιπτώσεις που μου υποβλήθηκαν παράπονα (βλέπε

Ομαδοποιημένη περίπτωση Ι) μελετήθηκαν αυτεπάγγελτα και 5 επιπρόσθετες περιπτώσεις φακέλων ασυνόδευτων ανηλικών αιτητών της ΥΑ σε σχέση με τη διαδικασία που ακολουθήθηκε για την εκτίμηση της ηλικίας τους.

Σε δύο από τις περιπτώσεις αιτητών από τη Σομαλία, οι οποίοι δεν είχαν στην κατοχή τους έγγραφα ταυτότητας και υπέβαλλαν αίτημα μέσω του Κανονισμού του Δουβλίνου, η διαδικασία εκτίμησης ενεργοποιήθηκε από τις ΥΚΕ, οι οποίες με επιστολή τους εξέφραζαν τις αμφιβολίες τους για την ανηλικότητα των αιτητών. Ακολούθησε συνέντευξη της ΥΑ για την εκτίμηση της ηλικίας από την οποία, όπως αναφερόταν στις καταχωρήσεις των φακέλων, προέκυψαν εύλογες υποψίες αμφισβήτησης της ηλικίας τους και, ως εκ τούτου, παραπέμφθηκαν και για ιατρικές εξετάσεις. Και για τους δύο οι ιατρικές εξετάσεις κατέδειξαν ότι πρόκειται για άτομα πάνω των 18 ετών.

Στην τρίτη περίπτωση Σομαλού ασυνόδευτου ανήλικου αιτητή, χωρίς έγγραφα που υπέβαλε αίτημα μέσω του Κανονισμού του Δουβλίνου, δεν προέκυψαν μετά τη συνέντευξη της ΥΑ για την εκτίμηση της ηλικίας του υποψίες αμφισβήτησης της ηλικίας του. Περαιτέρω οι ΥΚΕ, μετά από αίτημα της ΥΑ για απόψεις τοποθετήθηκαν ότι *«Από τη μέχρι τώρα συνεργασία μας με τον ανήλικο δεν προέκυψαν οποιαδήποτε στοιχεία που να αμφισβητούν την ηλικία του.»* Στη βάση των πιο πάνω ο ασυνόδευτος ανήλικος αιτητής θεωρήθηκε ανήλικος και επομένως συνέχισε να τύχανε μεταχείρισης ως ανήλικος. Στην τέταρτη περίπτωση ασυνόδευτου ανήλικου αιτητή που μελετήθηκε, ο ανήλικος ήταν από την Παλαιστίνη, κατείχε έγγραφα και δεν ζητήθηκαν από την ΥΑ ιατρικές εξετάσεις.

Η πέμπτη περίπτωση που μελετήθηκε αφορούσε ασυνόδευτη ανήλικη αιτήτρια από τη Σομαλία, η οποία δεν κατείχε έγγραφα και είχε υποβάλει αίτημα μέσω του Κανονισμού του Δουβλίνου για οικογενειακή επανένωση στη Νορβηγία. Οι Νορβηγικές Αρχές αμφισβήτησαν την ηλικία της ανήλικης, δεν αποδέχτηκαν την αίτησή της και ζήτησαν την υποβολή της σε ιατρικές εξετάσεις. Κατά τη συνέντευξη της αιτήτριας από την ΥΑ προέκυψαν υποψίες αμφισβήτησης της ηλικίας της καθότι υπέπεσε σε αντιφάσεις σε σχέση με το ατομικό και οικογενειακό της ιστορικό. Οι ΥΚΕ, μετά από αίτημα της ΥΑ για απόψεις τοποθετήθηκαν ότι, *πέραν από τις αντιφάσεις που παρατηρήθηκαν κατά τη συνέντευξη της αιτήτριας στην ΥΑ, δεν προέκυψαν οποιαδήποτε άλλα στοιχεία που να αμφισβητούν την ηλικία της από τη μέχρι σήμερα διαμονής της στο Κρατικό Ίδρυμα.* Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκαν ιατρικές εξετάσεις σύμφωνα με τις οποίες η ακτινογραφία καρπού έδειξε άτομο μεγαλύτερο των 17 ετών ενώ, οι τρεις μέθοδοι των οδοντιατρικών εξετάσεων κατέδειξαν εύρος ηλικίας 19,2. Στη βάση του ότι έστω και μία ιατρική εξέταση κατέδειξε ότι πρόκειται για ανήλικο άτομο πάνω των 17 ετών, η ΥΑ εφάρμοσε το ευεργέτημα της αμφιβολίας και συνέχισε να αντιμετωπίζει την αιτήτρια, ως ανήλικη.

Εξατομικευμένες περιπτώσεις VIII, IX & X – (Αρ. Φακ.: Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.46, Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.47 και Γ.Ε.Π. 11.17.09.06.46, χειρισμοί ως ασυνόδευτες ανήλικες αιτήτριες κατά το 2017 και διερεύνηση Επιτρόπου το 2018)

Μετά από υποβολή παραπόνου που λήφθηκε από την ΜΚΟ, Κυπριακό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, για τρεις ασυνόδευτες ανήλικες αιτήτριες από τη Σομαλία οι οποίες, το 2017 μετά από διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας τους κρίθηκαν ως ενήλικες, ζήτησα από την ΥΑ, ενώ επισυνάπτοντας τις γραπτές συγκαταθέσεις των αιτητριών, όπως μου παραχωρήσει πρόσβαση στους ατομικούς τους φακέλους. Η ΥΑ παραχώρησε την έγκριση και στις 19/03/2018, Λειτουργός του Γραφείου μελέτησε τους εξατομικευμένους φακέλους των τριών αιτητριών της ΥΑ.

Και οι τρεις περιπτώσεις αφορούσαν αιτήτριες οι οποίες είχαν υποβάλει αίτηση μέσω του Κανονισμού του Δουβλίνου για επανένωση με συγγενικά τους πρόσωπα σε χώρες κράτη μέλη της Ε.Ε. Στους τρεις φακέλους της ΥΑ, σε σχέση με τη διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας των αιτητριών εντοπίστηκε Κοινωνική Έρευνα (ΥΚΕ 187), η οποία προηγείτο της συνέντευξης με την ΥΑ για την εκτίμηση της ηλικίας τους. Στην Κοινωνική Έρευνα περιλαμβάνονταν ελάχιστες βασικές πληροφορίες που αφορούσαν τη σύνθεση της οικογένειάς τους, το ατομικό και οικογενειακό τους ιστορικό καθώς και για το ταξίδι τους μέχρι να φτάσουν στην Κύπρο. Όσον αφορά στο πεδίο «Θέση ΛΚΥ για την ηλικία», στις 2 από τρεις περιπτώσεις η θέση της ΛΚΥ ήταν η εξής: «*Η πραγματική ηλικία της αναφερόμενης δεν μπορεί να διαπιστωθεί λόγω του ότι δεν έχει προσκομίσει επίσημα έγγραφα από τη χώρα της, η σωματική της ανάπτυξη και η αλληλεπίδρασή της με άλλα άτομα παραπέμπουν σε πιο ώριμο ηλικιακά άτομο ωστόσο αυτό δεν μπορεί να διαπιστωθεί μόνο από τις παρατηρήσεις μας. Για τους πιο πάνω λόγους η περίπτωση σας παραπέμπεται για σκοπούς προσδιορισμού ηλικίας.*» Αντίθετα στην 3^η περίπτωση στο πεδίο «Θέση ΛΚΥ για την ηλικία», η θέση της ΛΚΥ ήταν η εξής: «*Η αναφερόμενη δεν έχει στην κατοχή της έγγραφα από τη χώρα της που να αποδεικνύουν την πραγματική της ηλικία. Η συμπεριφορά που παρουσιάζει παραπέμπει σε άτομο ανώριμο χωρίς εμπειρίες ζωής, ωστόσο σύμφωνα με τις πληροφορίες που λήφθηκαν από την ίδια βρισκόταν πάντα στο σπίτι με τη γιαγιά της, δεν φοίτησε ποτέ σε σχολείο ούτε είχε αλληλεπιδράσεις με άλλα άτομα που θα την βοηθούσαν να αποκτήσει γνώσεις και ικανότητες. Λόγω του ότι δεν υπάρχουν αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με την ηλικία της η περίπτωση προωθείται για αξιολόγηση ηλικίας.*»

Και στις τρεις περιπτώσεις κατά την συνέντευξη της ΥΑ για την εκτίμηση της ηλικίας, παρευρισκόταν μεταφράστρια Σομαλικών και Ιδρυματικός Λειτουργός η οποία ενεργούσε ως κηδεμόνας και εκπρόσωπος της αιτήτριας. Η Ιδρυματική Λειτουργός που παρευρισκόταν στις συνεντεύξεις είναι διαφορετικό πρόσωπο από τη ΛΚΥ που ετοίμασε τις πιο πάνω Κοινωνικές Έρευνες. Η συνέντευξη της ΥΑ στις 3 περιπτώσεις είχε πανομοιότυπη μορφή και δομή ενώ οι ερωτήσεις που αποσκοπούσαν στην λήψη πληροφόρησης σε σχέση με την ηλικία τους ήταν διασκορπισμένες σε όλη τη συνέντευξη. Αρχικά παραχωρήθηκε στις αιτήτριες η εξής πληροφόρηση: «*By law it is required from you to prove your identity and age. In order the procedure for family reunification to begin we need to determine whether or not you are a minor person. If all examination which include both medical and non-medical examination show that you are a minor then we shall proceed with the Dublin procedure to request from the authorities to accept your request for family reunification. On the other hand if you are not a minor person, then we shall not proceed with the procedure but need to be removed from the shelter and the SWS shall not act as a guardian for you anymore.*

You will be under the protection of the Asylum Service. What we are about to do now is not a medical examination. Is there something that you did not understand or wish to ask?»

Με την ολοκλήρωση και των τριών συνεντεύξεων, και ανεξάρτητα του κατά πόσο υπήρχαν αντιφάσεις στην εν λόγω πληροφόρηση που δόθηκε από τις αιτήτριες (στις δύο από τις τρεις περιπτώσεις δεν εντοπίστηκαν αντιφάσεις από την Λειτουργό ΥΑ), η Λειτουργός της ΥΑ ενημέρωνε την αιτήτρια για την **έλλειψη πληροφόρησης** σε σχέση με την ηλικία της και ζητούσε συγκατάθεση για τη διενέργεια ιατρικών εξετάσεων. Συγκεκριμένα ανέφερε τα εξής: *«I am not satisfied with the information you had provided to me. There are reasonable doubts for your age. Also lack of any documents such as passports is considered to be serious lack of evidence about your identity and age as well. As I have explained to you, by law is your responsibility to prove your age and identity. Therefore I need to send you for medical examination in order to further assess your age. Do you agree?»*

Σε σχέση με την ενημέρωση που παραχωρείτο στις αιτήτριες για τις ιατρικές εξετάσεις, σε μια από τρεις περιπτώσεις δεν εντοπίστηκε καταχώρηση σε σχέση με την πληροφόρηση που παραχωρήθηκε που να την ενημερώνει για τον τύπο των ιατρικών εξετάσεων, τους ειδικούς που θα τις διενεργήσουν ή τις επιπτώσεις τους στην υγεία, ενώ σε μια άλλη αιτήτρια αναφέρθηκε ότι οι εξετάσεις αυτές **«are not harmful»**. Σε καμία από τις τρεις συνεντεύξεις της Υπηρεσίας Ασύλου δεν εντοπίστηκαν καταχωρήσεις σε σχέση με παρέμβαση, σε οποιοδήποτε σημείο της συνέντευξης από τον κηδεμόνα/εκπρόσωπο.

Εντοπίστηκαν καταχωρήσεις εντύπου συγκατάθεσης για τη διενέργεια των ιατρικών εξετάσεων dental panoramic examination, wrist-x-ray και physical examination, γραμμένο στην αγγλική γλώσσα. Το περιεχόμενό του επεξηγήθηκε στα Σομαλικά προφορικά και υπογράφηκε από την αιτήτρια, τη μεταφράστρια της ΥΑ και την Ιδρυματική Λειτουργό.

Και στις τρεις περιπτώσεις, υπάρχει καταχωρημένη επιστολή των Οδοντιατρικών Υπηρεσιών με την οποία επισυνάπτεται η Έκθεση της ακτινογραφίας άκρας χειρός, του ακτινολόγου των Ιατρικών Υπηρεσιών και Υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας. Η εν λόγω επιστολή παρουσιάζει τα αποτελέσματα της κλινικής και ακτινογραφικής στοματολογικής εξέτασης και την εκτίμηση της ηλικίας, εκ μέρους των Οδοντιατρικών Υπηρεσιών. Οι Οδοντιατρικές Υπηρεσίες προκειμένου να εκτιμήσουν την ηλικία, ερμήνευσαν, την ακτινογραφία που απεικονίζει τη διάπλαση των γομφίων (στη μια περίπτωση των τεσσάρων γομφίων, στη δεύτερη των τριών γομφίων και στην τρίτη των δύο γομφίων) χρησιμοποιώντας 3 μεθόδους (Dermirjian, Harris & Nortje, Εξέταση Άτλαντα διάπλασης και ανατολής των δοντιών) και κατέγραψαν τις ελάχιστες ηλικίες των τριών μεθόδων. Σύμφωνα με την επιστολή, η μεθοδολογία είναι σύμφωνη με τις οδηγίες του IOFOS (International Organization for Forensic Odonto-Stomatology). Για τις δύο περιπτώσεις το εύρος ηλικίας των τριών μεθόδων είναι 19,2-19,5 και στην τρίτη περίπτωση είναι 19,2-20,7. Καθόσον αφορά την έκθεση του ακτινολόγου, και στις τρεις περιπτώσεις αναφέρεται **«πλήρης συνοστέωση πυρήνων οστέωσης επιφύσεων με τις μεταφύσεις»**, χωρίς άλλη πληροφόρηση ή τοποθέτηση/γνωμάτευση σε σχέση, με τα περιθώρια σφάλματος της μεθόδου, ή για την

εκτιμώμενη ηλικία της αιτήτριας. Η επιστολή των Οδοντιατρικών Υπηρεσιών συνοψίζει τα αποτελέσματα και των τριών ιατρικών εξετάσεων ως εξής «*Συνεκτιμώντας την κλινική εξέταση και την ακτινογραφία εξέταση του στοματογναθικού συστήματος αλλά και τη γνωμάτευση από την ακτινογραφική εξέταση της άκρας χείρας...καταλήγουμε ότι το άτομο είναι άνω των 18 ετών και άρα ενήλικο.*»

Εντοπίστηκαν καταχωρήσεις των Τελικών Εκθέσεων των Λειτουργών της ΥΑ προς τον Προϊστάμενο με την οποία γινόταν εισήγηση το άτομο να θεωρηθεί ως ενήλικο. Στην Έκθεση περιγραφόταν η διαδικασία που ακολουθήθηκε και τα αποτελέσματα των διάφορων μεθόδων (ιατρικών και μη ιατρικών εξετάσεων). Δεν εντοπίστηκαν στις Εκθέσεις, αναφορές, εκτιμήσεις ή/και συνυπολογισμός από ειδικούς σε σχέση με τους κοινωνικούς, ψυχολογικούς, αναπτυξιακούς, περιβαλλοντικούς και πολιτισμικούς παράγοντες που επηρεάζουν την εκτίμηση της ηλικίας. Περαιτέρω, παρουσιάζονται, ως τεκμήρια υποστήριξης της ενηλικότητας η απουσία εγγράφων, η μη ικανοποιητική πληροφόρηση που δόθηκε στη συνέντευξη με την ΥΑ και τα αποτελέσματα των ιατρικών εξετάσεων.

Ακολούθως σε νέα συνάντηση των αιτητριών με τη Λειτουργό στην ΥΑ, στην παρουσία μεταφράστριας και της ΛΚΥ ενημερώθηκαν ότι «*All examination including the interview and medical examination have shown that you are not a minor person and that you are an adult person of more than 18 years old*» (καταχώρηση από το φάκελο της ΥΑ). Επίσης ενημερώθηκαν ότι τερματίζεται η αίτηση της οικογενειακής επανένωσης μέσω του Δουβλίνου, ότι θα πρέπει να μετακινηθούν από το ίδρυμα, και ότι ενόψει του ότι το ΚΥΦΑΔΠ είναι πλήρες ότι θα πρέπει να εντοπίσουν ενοικιαζόμενη κατοικία. Η αιτήτρια για την οποία η ΛΚΥ στην Κοινωνική Έρευνα εντόπιζε, ανωριμότητα, αρνήθηκε να υπογράψει το έντυπο το οποίο δήλωνε ότι ενημερώθηκε τα αποτελέσματα της εκτίμησης ηλικίας της, διότι συνέχιζε να υποστηρίζει ότι είναι ανήλικη.

Γ.2. Συνάντηση με τους Εκπροσώπους των ΥΚΕ

Πραγματοποιήθηκε το 2016 συνάντηση Λειτουργών του Γραφείου μου με εκπροσώπους των ΥΚΕ με στόχο τη διερεύνηση του ρόλου τους ως κηδεμόνες και εκπρόσωποι των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών. Κατά τη συζήτηση δόθηκε ενημέρωση και διευκρινίσεις σε σχέση με όλες τις πτυχές που αφορούν τη μεταχείριση των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών, από πλευράς του διπλού ρόλου των ΥΚΕ. Η ενημέρωση και οι θέσεις που διατυπώθηκαν, από τους εκπροσώπους των ΥΚΕ, λήφθηκαν υπόψη στην ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης.

Γ.3. Συνάντηση με τους Λειτουργούς της ΥΑ

Πραγματοποιήθηκε το 2016 συνάντηση Λειτουργών του Γραφείου μου με Λειτουργούς της ΥΑ με στόχο τη διερεύνηση των διαδικασιών εκτίμησης της ηλικίας των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών. Κατά τη συνάντηση ενημερώθηκα για τη Διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας που ετοιμάστηκε και διευκρινίστηκαν διάφορες πτυχές που αφορούν την εφαρμογή της. Η

ενημέρωση και οι θέσεις που διατυπώθηκαν, από τους Λειτουργούς της ΥΑ, λήφθηκαν υπόψη στην ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης.

Γ.4. Συνάντηση με ΜΚΟ

Πραγματοποιήθηκε το 2016 συνάντηση Λειτουργών του Γραφείου μου με τέσσερις ΜΚΟ, οι οποίες έχουν άμεση και συχνή επαφή με ασυνόδευτους ανήλικους και οι οποίες υποβάλλουν παράπονα στο Γραφείο μου για διερεύνηση. Συγκεκριμένα, στη συνάντηση κλήθηκαν και παρευρέθηκαν η Υπάτη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες στην Κύπρο (UNHCR), το Future Worlds Center, η Κίνηση για Ισότητα, Στήριξη, Αντιρατσισμό (ΚΙΣΑ), το Hope for Children. Κατά τη συζήτηση λήφθηκαν οι απόψεις τους σε σχέση με όλες τις πτυχές που αφορούν τη μεταχείριση των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών, όπως τα έχουν αντιληφθεί, μέσω των επαφών μαζί τους και διατυπώθηκαν απόψεις και εισηγήσεις για καλές πρακτικές. Οι απόψεις που διατυπώθηκαν, από τους εκπροσώπους των ΜΚΟ, λήφθηκαν υπόψη στην ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης.

Η πλειοψηφία των ΜΚΟ αναφέραν προβληματικές πτυχές για τη δομή και το περιεχόμενο των συνεντεύξεων που διενεργούνται από Λειτουργούς της ΥΑ για την εκτίμηση της ηλικίας και διατύπωσαν την άποψη ότι η νομική εκπροσώπηση που παρέχεται στους ασυνόδευτους ανήλικους αιτητές είναι ανεπαρκής. Ειδικότερα, εντοπίζουν θέματα στην έγκαιρη και έγκυρη ενημέρωση/συμβουλευτική που παρέχεται σε ότι αφορά νομικές πτυχές των αιτήσεων ασύλου, την γνώση σε ότι αφορά τις διαδικασίες που αφορούν τις αιτήσεις του Δουβλίνου, στην προετοιμασία των αιτητών πριν από τις διοικητικές διαδικασίες/συνεντεύξεις και την παθητική παρουσία του εκπροσώπου κατά τις συνεντεύξεις των ασυνόδευτων αιτητών με την ΥΑ. Επιπρόσθετα, επισήμαναν την απουσία ρητής διαδικασίας μετάβασης των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτητών στην ενηλικίωση και ότι οι ΥΚΕ τηρούν σκληρή, σε κάποιες περιπτώσεις, στάση έναντι των αιτητών οι οποίοι μετά από διαδικασία εκτίμησης της ηλικίας, κρίνονται ως ενήλικες. Από την άλλη αναφέρθηκε ότι τα παιδιά που διαμένουν στο Σπίτι της Ελπίδας, έχουν ευνοϊκότερη μεταχείριση σε σύγκριση με τα παιδιά που μένουν στα κρατικά ιδρύματα, διότι στο Σπίτι της Ελπίδας έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες από διεπιστημονικό προσωπικό (π.χ. νομική συνδρομή, μεγαλύτερη πρακτική στήριξη στη μετάβασή τους στην ανεξαρτητοποίηση).

Γ.5. Συνεντεύξεις (ομαδικές, ατομικές) με ασυνόδευτους ανήλικους

Πραγματοποίησα, το 2016 με Λειτουργούς του Γραφείου μου ομαδικές συνεντεύξεις με τα ασυνόδευτα ανήλικα αγόρια που έμεναν στο Πλαίσιο Φιλοξενίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων στη Λάρνακα και στο Σπίτι της Ελπίδας για τα ασυνόδευτα αγόρια στη Λευκωσία που λειτουργεί από την ΜΚΟ, Hope for Children. Επιπρόσθετα, Λειτουργοί του Γραφείου μου πραγματοποίησαν, το 2018 ομαδική συνέντευξη με τα ασυνόδευτα ανήλικα κορίτσια που έμεναν στο Πλαίσιο Φιλοξενίας Ασυνόδευτων Κοριτσιών στη Λάρνακα. Παράλληλα, πραγματοποιήθηκε από Λειτουργό του Γραφείου μου ατομική συνέντευξη με νεαρό αιτητή ασύλου, ο οποίος κρίθηκε από τις Αρχές ότι πρόκειται για ενήλικο άτομο. Μέσα από τις

συνεντεύξεις, οι ανήλικοι ανέφεραν τις εμπειρίες και απόψεις τους σε σχέση με όλες τις πτυχές που αφορούν τη μεταχείρισή τους, συμπεριλαμβανομένης της διαδικασίας εκτίμησης της ηλικίας τους. Οι εμπειρίες και οι απόψεις των ασυνόδευτων ανηλίκων λήφθηκαν υπόψη στην ετοιμασία της παρούσας Έκθεσης.

Τα κυρίαρχα, κοινά στοιχεία που εντοπίστηκαν στις αναφορές των ασυνόδευτων ανηλίκων ήταν το άγχος και η αγωνία για την έκβαση των αιτήσεών τους (ασύλου ή/και Δουβλίνου), ότι δεν λαμβάνουν επαρκή πληροφόρηση για τις εν λόγω αιτήσεις ή γενικότερα για τα δικαιώματά τους και το ότι δεν γνωρίζουν τι θα απογίνουν μετά την ενηλικίωσή τους, το οποίο επιτείνει το άγχος και την ανασφάλεια που νιώθουν. Περαιτέρω ανέφεραν ότι κατά τη συνέντευξη στην ΥΑ για την εκτίμηση της ηλικίας τους ένιωθαν έντονη πίεση και στρες και ότι δεν ένιωσαν προστασία, σε κανένα στάδιο της διαδικασίας από τον κηδεμόνα/εκπρόσωπο που τους συνόδευε.